

สัญญาเลขที่ ฝขว. (ทน)1/2546

รายงานการวิจัยเรื่อง

สถานภาพงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์เกี่ยวกับ
จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

*The Status of Communication Research on
Mass Media Professional Ethics*

ดร. ดวงกมล ขาติประเสริฐ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนการวิจัยโดย
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
30 เมษายน 2547

(ความเห็นในรายงานฉบับนี้เป็นของผู้วิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “สถานภาพการวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน” เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “สถานภาพการวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการสภาวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2546 ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ สุภัฏญา สดบรรทัด และ รองศาสตราจารย์ ดร. อรรณณ ปิณฑน์โอวาท ที่ได้ให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำในการทำวิจัย และขอขอบคุณ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เวลารวมทั้งอนุเคราะห์สถานที่และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการวิจัย

แบบฟอร์มบทคัดย่อ
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ส่วนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย

ชื่อโครงการ

(ภาษาไทย) สถานภาพการวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

(ภาษาอังกฤษ) The Status of Communication Research on Mass Media Professional Ethics

ชื่อผู้วิจัย

นางสาวดวงกมล ชาติประเสริฐ

หน่วยงานที่สังกัด

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเลขโทรศัพท์

0-2218-2140

ประเภททุน

กำหนดเรื่อง

ปีงบประมาณ

2546

จำนวนเงิน

825,000 บาท

ระยะเวลาทำวิจัย

1 ปี ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2546 ถึง 30 เมษายน 2547

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพการวิจัย ประมวลองค์ความรู้ทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยได้วิเคราะห์งานวิจัยสาขานิเทศศาสตร์ตั้งแต่ปี 2534 – 2546 จำนวน 60 เล่ม และสืบค้นงานวิจัยในทวีปเอเชียและจากวารสารวิชาการนานาชาติเพื่อเปรียบเทียบทิศทางการวิจัย ได้ผลสรุปในสาระสำคัญดังนี้

ปริมาณงานวิจัยทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษามีไม่มากนัก ประเด็นที่นิยมวิจัยมากที่สุดได้แก่สถานภาพปัญหาทางจริยธรรม การรับรู้ทางจริยธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม

ในด้านองค์ความรู้ที่พบว่าปัญหาทางจริยธรรมที่ปรากฏในงานวิจัยบ่อยครั้ง ได้แก่ ความไม่เป็นกลาง การนำเสนอเนื้อหาไม่ถูกต้อง การนำเสนอเนื้อหารุนแรง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการตัดสินผู้ตกเป็นข่าว และการรับอามิสสินจ้าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาทางจริยธรรมได้แก่ บุคลากรสื่อ องค์กร ธุรกิจ ข้อจำกัดและแนวปฏิบัติในการทำงาน ปัญหาของกลไกกำกับดูแล อำนาจภายนอก และความคลุมเครือของหลักการทางจริยธรรม

ผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางวิจัยโดยให้เน้นงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการทางจริยธรรม การถ่ายทอดทางจริยธรรมซึ่งเป็นหัวข้อที่งานวิจัยในต่างประเทศให้ความสำคัญ รวมทั้งศึกษามุมมองของสาธารณชนและผู้ได้รับผลกระทบ รวมถึงศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ทางจริยธรรม และปัญหาทางจริยธรรมอันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการแพร่กระจายของสื่อใหม่

ภาษาอังกฤษ

This research aims at examining the status or research and synthesizing the body of knowledge on mass media professional ethics and providing suggestions for further research.

The researcher analyzed 60 studies in Communication Arts dating from 1977-2003 as well as gathering studies in other Asian countries and international journals for comparison.

Results indicate that there are only a small number of research studies on mass media professional ethics most of which are Master's theses. Most common topics include the nature of ethical problems, the perception of ethical standards by various groups of people and factors leading to ethical violations.

The qualitative analysis of the research studies shows that the prevailing media ethical problems include the lack of objectivity, inaccuracy, the portrayal of excessive violence, the violation of the right of privacy, prejudging of news figures, and bribery. Factors leading to ethical violations include the judgment of individual practitioners, business competition, limitation of media routines, inefficient regulatory system, outside forces and the ambiguity of ethical principles.

More research should be done on ethical principles and the teaching of ethics which are the topics most often published in the international journal. More studies should look at the public's and the victims' perception of the ethical problems as well as looking at the change in ethical perception and ethical problems due to globalization and the diffusion of new information technology.

สารบัญ

สารบัญ.....	5
บทที่ 1.....	8
บทนำ.....	8
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	8
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	10
ขอบเขตการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2.....	12
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
คำนิยาม-ความหมายของ “จริยธรรม”.....	12
การตัดสินใจทางจริยธรรม.....	12
ระบบการตัดสินใจทางจริยธรรม.....	15
เกณฑ์ในการตัดสินใจทางจริยธรรม.....	16
ความสำคัญของสื่อมวลชนกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน.....	19
หลักจริยธรรมของสื่อมวลชน.....	20
หลักจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนที่ปรากฏในประเทศไทย.....	22
การวิจัยทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน.....	25
บทที่ 3.....	27
ระเบียบวิธีวิจัย.....	27
ประชากร.....	27
แหล่งข้อมูล.....	27
ขั้นตอนการวิจัย.....	28
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
บทที่ 4.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในต่างประเทศ.....	29
สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในเอเชีย.....	29
ประเด็นปัญหาและแนวคิดทางจริยธรรมของสื่อมวลชนทวีปเอเชียในภาพรวม.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนานาชาติ.....	36
บทที่ 5.....	57
ผลการวิจัย.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย.....	57

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ.....	57
ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ : องค์ความรู้ที่ประมวลได้จากงานวิจัย	65
บทที่ 6.....	109
สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	109
ผลการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนในต่างประเทศ	109
ผลการศึกษางานวิจัยที่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย	109
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก.....	127
ประวัติผู้วิจัย.....	129

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนงานวิจัยจาก The Journal of Mass Media Ethics (1995 – 2004) จำแนกตามหัวข้อปัญหาวิจัยและปีที่พิมพ์.....	36
ตารางที่ 2 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อหลักการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน.....	38
ตารางที่ 3 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อที่เกี่ยวกับสถานภาพปัญหาทางจริยธรรม.....	43
ตารางที่ 4 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อการรับรู้และการตัดสินใจทางจริยธรรม.....	47
ตารางที่ 5 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อการให้การศึกษาด้านจริยธรรม.....	52
ตารางที่ 6 งานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาจริยธรรม.....	53
ตารางที่ 7 งานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อการกำกับดูแลจริยธรรม.....	54
ตารางที่ 8 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อที่เกี่ยวกับผลปฏิบัติที่ทำให้เกิดการรับรู้....	56
ตารางที่ 9 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามปีที่ศึกษา.....	58
ตารางที่ 10 งานวิจัยจำแนกตามแหล่งข้อมูลที่ศึกษา.....	59
ตารางที่ 11 จำนวนงานวิจัยและร้อยละจำแนกตามหมวดหัวข้อคำถามวิจัย.....	59
ตารางที่ 12 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามประเภทสื่อที่ศึกษา.....	60
ตารางที่ 13 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่ศึกษา.....	61
ตารางที่ 14 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามลักษณะเนื้อหา.....	62
ตารางที่ 16 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	64
ตารางที่ 17 เปรียบเทียบปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมตามมุมมองของนักวิชาชีพและตามการวิเคราะห์ของผู้วิจัย.....	100

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมประชาธิปไตยสิทธิการรับรู้ของประชาชนเป็นสิทธิที่สำคัญสำหรับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสาธารณชนก็คาดหวังว่าสื่อมวลชนจะเป็นกลไกสำคัญที่จะสนองสิทธิการรับรู้ของประชาชนด้วยการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ สังคมยังคาดหวังให้สื่อมวลชนทำหน้าที่เฝ้าระวังและ ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

Smith (1999 : 9) ยกตัวอย่างว่า บรรณาธิการหนังสือพิมพ์อเมริกันในยุคแรกเริ่มที่มีการเขียน First Amendment เข้าใจว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในสังคมประชาธิปไตยใหม่ พวกเขาเห็นว่าหากหนังสือพิมพ์ติดตามการทำงานของรัฐบาล วุฒิสมาชิกจะไม่สามารถทรมานต่อความไว้วางใจที่ประชาชนมอบให้ และจะไม่สามารถทำให้เรื่องสำคัญกลายเป็นเรื่องไร้สาระ ในขณะที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สมัยใหม่คนหนึ่งได้กล่าวว่า “สื่อมวลชนต้องให้ความสำคัญกับการอภิปรายเกี่ยวกับกิจการสาธารณะ มิฉะนั้นเสรีภาพที่สื่อได้รับจะไม่เกิดประโยชน์ต่อสังคมเลย” บรรณาธิการในยุคปัจจุบันก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันว่า “สิ่งที่ทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีเอกลักษณ์แตกต่างไปจากที่อื่น คือการที่หนังสือพิมพ์มีอิสระมาอย่างต่อเนื่องในการที่จะวิพากษ์วิจารณ์และเฝ้าระวังการทำงานของรัฐบาล” ดังนั้น สังคมประชาธิปไตยต่างๆ จึงได้เรียกร้องเสรีภาพให้สื่อมวลชนในประเทศของตนเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นได้อย่างสมบูรณ์

ในสังคมไทยก็มีความคาดหวังต่อสื่อมวลชนในทำนองเดียวกัน ลิขิต ธีรเวคิน (2542 : 77, 79) กล่าวว่า

สื่อมวลชนนั้นถือเป็นดัชนีสำคัญของการพัฒนาสังคม รวมตลอดทั้งการพัฒนากระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตย สังคมใดก็ตามที่ขาดสื่อมวลชนที่มีอิสระในการลงข่าวเสนอความเห็นวิพากษ์วิจารณ์ สังคมนั้นไม่ใช่สังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง... สื่อมวลชนมีหน้าที่เสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยด้วยการเขียนวิพากษ์วิจารณ์สนับสนุน

ความถูกต้องทั้งหลาย แต่ขณะเดียวกันก็ชุดคีย์ตีแผ่เรื่องที่ไม่ชอบมาพากลเพื่อให้กระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเดินไปตามครรลองที่ควรจะเป็น

ด้วยบทบาทหน้าที่อันสำคัญดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์โฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีต่าง ๆ ตามมาตรา 3 9 4 0 และ 4 1

ท่ามกลางความคาดหวังของสังคมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนดังกล่าว สังคมยังคาดหวังให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบของจริยธรรม เนื่องจากตระหนักถึงผลกระทบของการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะมีต่อสังคมในวงกว้าง (ลิขิต ธีรเวคิน, อ้างแล้ว : 82) จริยธรรมในบริบทของสื่อมวลชนในสังคมปัจจุบันหมายถึงคุณค่าหรือบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่สังคมยอมรับ การปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมเห็นว่าจำเป็นต่อการมีเสรีภาพทางการแสดงความคิดเห็น กรอบจริยธรรมดังกล่าวอาจมีทั้งที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและที่ไม่บันทึกแต่เป็นที่รับรู้กันในสังคม (Gunewardena, 1997 : 1)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของสื่อมวลชนยังมีปรากฏให้เห็นกันอยู่ทั่วไป การปฏิบัติงานของสื่อมวลชนภายใต้เสรีภาพที่ได้รับก่อให้เกิดปัญหาที่สังคมเห็นว่าไม่เหมาะสมมากมายในลักษณะต่าง ๆ เช่น ประเด็นสิทธิส่วนบุคคล ความเป็นกลาง และผลประโยชน์ เป็นต้น ข้อมูลจากการรวบรวมการร้องเรียนต่อสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติชี้ให้เห็นปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศไทย ระหว่างปี 2541 – 2545 มีการร้องเรียนต่อสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกว่า 50 กรณี และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2546 : 35-38)

ที่ผ่านมาสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพสื่อมวลชนได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อมวลชนไทยอย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดการสำรวจสถานการณ์การวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมองค์ความรู้ให้เป็นหมวดหมู่ จึงเห็นสมควรให้มีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อทราบสถานการณ์ของปัญหา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา ความรู้ในส่วนที่จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสถานภาพองค์ความรู้งานวิจัยทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน โดยศึกษาปริมาณงานวิจัย แหล่งที่ทำวิจัย ช่วงเวลาที่ทำวิจัย ประเด็นปัญหาที่ศึกษา แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ และระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย โดยเปรียบเทียบกับทิศทางการวิจัยในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในทวีปเอเชีย
2. ประมวลองค์ความรู้ทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน โดยสืบค้นฐานข้อมูลงานวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2546 โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับนักวิชาชีพสื่อมวลชนทุกประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต และศึกษาเนื้อหาทุกประเภทของสื่อมวลชนเหล่านั้น เช่น ข่าว สารคดี โฆษณา เป็นต้น ทั้งนี้ไม่รวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของผู้ใช้สื่อหรือผู้นำเสนอเนื้อหาที่ไม่ใช่นักวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น งานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมบนอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้สื่อที่ไม่สังกัดองค์กรสื่อมวลชน

นิยามศัพท์

จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน หมายถึง ความรับผิดชอบของนักวิชาชีพสื่อมวลชนในการปฏิบัติงานไปในแนวทางที่คนในสังคมให้การยอมรับว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำองค์ความรู้ทางจริยธรรมที่ประมวลได้ไปเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและวิธีการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาหรือลดผลกระทบจากปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชน ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการให้ความรู้เท่าทันสื่อมวลชนแก่ประชาชน

2. เพื่อนำผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับสถานภาพงานวิจัยไปเป็นประโยชน์ในการกำหนดทิศทางและแนวทางการส่งเสริมการวิจัยทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำนิยาม-ความหมายของ

“จริยธรรม”

คำว่า “**จริยธรรม**” มีชื่อเรียกอยู่หลายอย่าง ปราชญ์เมธีบางท่านอาจเรียกว่า ศีลธรรม มรรยาท ความประพฤติ จรรยา มารยาท หรือ จรรยาบรรณ เป็นต้น แต่ตามความหมายของภาษาคำเหล่านี้ใช้ได้โดยมีความมุ่งหมายเป็นอย่างเดียวกัน (เสฐียร พันธงสี, 2532 : 955)

โดยส่วนใหญ่แล้ว นักวิชาการจะมองว่า “**จริยธรรม**” เกี่ยวกับการตัดสินใจว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ควรทำหรือไม่ควรทำ โดยมีพื้นฐานในการตัดสินใจมาจากคุณค่าของปัจเจกบุคคล หรือ สังคม รวมทั้งหลักศีลธรรมด้วย

Grassian (1981 : 3) นิยามคำว่า “**จริยธรรม**” ว่าเป็นการศึกษาทางปรัชญาเกี่ยวกับศีลธรรม ความประพฤติชอบ คุณลักษณะที่ถูกต้องตามศีลธรรม หน้าที่ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม ทางสังคม และธรรมชาติของชีวิตที่ดี

ในทำนองเดียวกัน Black, Steel และ Barney (1995) ให้คำจำกัดความของคำว่า “**จริยธรรม**” (Ethics) หรือ “**ศีลธรรม**” (Morality) ไว้ว่า เป็นคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะ (Character) ของมนุษย์ในด้านความดี หรือคุณลักษณะของคนที่จะต้องมีหรือปฏิบัติ เรื่องจริยธรรมนั้นถือว่าเป็นปรัชญาแขนงหนึ่งที่ว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิดในเรื่องศีลธรรม โดยคิดว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรและตัดสินใจในลักษณะใด ถึงจะถูกต้องตามศีลธรรม ซึ่งเป็นการรวมเอาคำว่า “**สิ่งที่ต้องทำ**” และ “**ควรจะทำ**” มารวมกันไว้ โดยพิจารณาว่าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ต้องทำ หรือสิ่งใดที่ควรรับผิดชอบในความเป็นมนุษย์ และอะไรเป็นสิ่งที่ควรจะทำเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข หากสามารถนำแนวความคิดดังกล่าวไปประพฤติปฏิบัติ จึงถือได้ว่าประพฤติตามจริยธรรม

การตัดสินใจทางจริยธรรม

Christian (1998 : 418) ได้สรุปมุมมองเกี่ยวกับจริยธรรมว่า มีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่แตกต่างกันไปสองกลุ่มหากจำแนกตามประเด็นที่ว่าใครคือผู้ที่ตัดสินใจทางจริยธรรม

แนวความคิดแรกมองจริยธรรมว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้ว การตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ถูกกำหนดมาแล้วอย่างเป็นวัตถุวิสัยและเป็นอิสระจากประสบการณ์ของปัจเจกบุคคล ผู้ที่กำหนดว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกอาจเป็นกลุ่มผู้ที่มีอำนาจในสังคม หรือพระเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้เปิดเผยการตัดสินใจนั้นต่อมนุษย์ ดังเช่นหลักศีลธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากศาสดาของศาสนาต่าง ๆ มนุษย์มีหน้าที่เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการนั้น ๆ และใช้หลักการในการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมโดยเคร่งครัด ในกรอบของจริยธรรมที่ถูกกำหนดมาแล้วนี้ มนุษย์ไม่มีส่วนตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดเนื่องจากความถูกผิดถูกกำหนดเป็นกฎอันเป็นที่สุดและจะโต้แย้งไม่ได้ แนวความคิดที่สองมองว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมเกิดขึ้นจากปัจเจกบุคคลเอง ปัจเจกบุคคลเป็นผู้ตัดสินใจว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก และการกระทำของปัจเจกบุคคลเป็นผลมาจากการตัดสินใจทางจริยธรรมของเขา

จากธรรมชาติของหลักจริยธรรมข้างต้น ทำให้มีระบบจริยธรรมที่แตกต่างกันสำหรับกลุ่มอาชีพในสังคม รวมถึงวิชาชีพสื่อสารมวลชน สุกัญญา ตีระวนิช (2532 : 825-826) แจกแจงระบบจริยธรรมออกเป็น 3 ระบบ ดังต่อไปนี้

1.หลักจริยธรรมที่ผูกพันกับกฎเกณฑ์ในสังคม (legalistic ethics)

ระบบนี้เป็นระบบที่ผูกพันและขึ้นอยู่กับจารีตประเพณี ข้อตกลงทางสังคม หรือขึ้นอยู่กับหลักศีลธรรมในศาสนา ผู้ที่ยึดหลักหรือสร้างจริยธรรมนี้มีเหตุผลว่าเป็นหลักการซึ่งรับใช้สังคมได้ดีที่สุด และนำประโยชน์สุขมาสู่ประชาชนได้มากที่สุด จรรยาบรรณในระบบนี้เป็นจรรยาบรรณแบบจารีต ค่อนข้างเข้มงวด หากผู้ใดไม่ยอมตกลงอยู่ในจรรยาบรรณที่กำหนดไว้แล้วนี้ ผู้นั้นจะถูกมองว่าเป็นผู้ไร้จริยธรรมโดยทันที ระบบนี้จะกำหนดจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป การละเมิดจริยธรรมก็เหมือนกับการละเมิดกฎประเพณีของสังคมนั่นเอง ตัวอย่างเช่น สถานีโทรทัศน์ในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามบางประเทศ ต้องแพร่ภาพพระธรรมเทศนาในศาสนาของตนทุกช่วงเวลาที่กำหนดให้ในแต่ละวัน

2.หลักจริยธรรมที่ปราศจากกฎเกณฑ์ (antinomian ethics)

ระบบนี้จะปฏิเสธจริยธรรมภายใต้กฎเกณฑ์อันเคร่งครัด ปฏิเสธมาตรการใดๆที่จะเป็นเครื่องชี้แนะ บุคคลที่ยอมรับระบบนี้มองว่าตนเองมีความเป็นอิสระ ไม่ต้องการกฎเกณฑ์ใดๆ เขาตัดสินใจในทุกอย่างทุกอย่างด้วยสามัญสำนึก และสัญชาตญาณของเขาเอง โดยแท้จริงแล้วคนประเภทนี้ไม่ยอมรับจริยธรรมบทยใด จะว่าเขาไม่มีจริยธรรม และไม่อาศัยจริยธรรมก็ย่อมได้ ข้อวินิจฉัยตัดสินของเขาเป็นสิ่งที่คาดคะเนได้ยาก และอาจจะผิดพลาดในสายตาคนอื่น

มีนักสื่อสารมวลชนหลายคนที่เป็นแบบนี้ เขาพยายามต่อต้านความเข้มงวด หรือกฎหลักของจรรยาบรรณ เพราะเขาเห็นว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ

3.หลักจริยธรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (situation ethics)

ระบบนี้เป็นระบบที่ประนีประนอมระหว่าง 2 ระบบข้างต้น ระบบนี้จะไม่ผูกพันกับกฎระเบียบใดอย่างเข้มงวด การตัดสินใจของบุคคลอาศัยเหตุผลมากกว่าสัญชาตญาณ แต่ก็ยังอาศัยกฎเกณฑ์หรือหลักเกณฑ์ในสังคมอยู่นั่นเอง แต่การอาศัยกฎเกณฑ์นี้อาจจะหักเหออกมาได้ตามสถานการณ์เมื่อบุคคลนั้นพิจารณาด้วยเหตุผลแล้วเห็นว่า ในกรณีนี้จะยึดถือหลักศีลธรรมเช่นนั้นอยู่ไม่ได้ นักสื่อสารมวลชนในระบบนี้ อาจจะบิดเบือนเรื่องราวหรือแม้แต่กล่าวเท็จ เพราะการเสนอเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมาบางเรื่อง อาจจะทำให้เกิดผลเสียต่อหนังสือพิมพ์ของเขา หรือต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ในบางโอกาส บุคคลเหล่านี้อาจจะเห็นว่า จำเป็นที่จะต้องเลี้ยวเสนอข่าวสารบางแง่มุม ทั้งนี้เขาสามารถชี้แจงเหตุผลของการกระทำได้

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนนั้น นักวิชาการและนักวิชาชีพมักจะมองจริยธรรมตามแนวความคิดที่ว่าเป็นการตัดสินใจของบุคคล Merrill (1975 : 9) มองว่าจริยธรรมเป็นเรื่องส่วนบุคคล จริยธรรมเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่จะช่วยให้ นักวิชาชีพสื่อมวลชนตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่ถูกในการปฏิบัติงานของพวกเขา เป็นศาสตร์เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติที่ปัจเจกบุคคลเป็นผู้ตั้งใจยึดถือ โดยสมัครใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำกับดูแลตนเอง ปัจเจกบุคคลเป็นผู้กำหนดและเป็นผู้ใช้จริยธรรมซึ่งต่างจากกฎหมายซึ่งสังคมเป็นผู้กำหนดและบังคับใช้ จริยธรรมเป็นเรื่องส่วนบุคคลแม้เมื่อเวลาที่มีการตัดสินใจทางจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่น

Belsey และ Chadwick (1992 : 10) อ้าง Jonathan Glover ที่กล่าวว่า หลักการจริยธรรมนั้นเปรียบได้กับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ผู้มีอำนาจสามารถนำมาบังคับใช้ได้ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถค้นพบได้ด้วยการใช้เหตุผลและประสบการณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สืบทอดต่อเนื่องและไม่มีวันสิ้นสุด

นอกจากนี้ Belsey และ Chadwick (อ้างแล้ว : 10) ยังกล่าวว่า “จริยธรรม” มิใช่เป็นเพียงแต่หลักจรรยาบรรณ (Code of conduct) หรือเป็นเพียงแต่บทบัญญัติหรือประกาศิตให้คนทำตาม แต่จริยธรรมเป็นเรื่องของหลักการที่จะช่วยชี้ว่าพฤติกรรมอันใดถูก พฤติกรรมอันใดผิด หลักการเหล่านี้มีรากฐานอยู่บนทฤษฎี ซึ่งผู้ใช้อาจนำไปประยุกต์ใช้ ด้วยมโนสำนึกที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม

จริยธรรมมิใช่กฎเกณฑ์ที่ตายตัวที่เราสามารถไปท่องจำเอาได้ แต่จริยธรรมเป็นเรื่องที่มนุษย์แสวงหา ได้เถียง เพื่อหาข้อยุติตามควรแก่กรณีเป็นเช่นนี้ไปไม่มีที่สิ้นสุด การคิดด้วยเหตุผลและการโต้แย้งแบบประชาธิปไตยเป็นจุดที่สร้างความแตกต่างระหว่างหลักจริยธรรมกับกฎหมายที่ถูกบังคับใช้แบบตายตัว

ในขณะเดียวกัน แม้ว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่ในทางจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น สังคมก็คาดหวังและมีส่วนกำหนดเกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรมด้วย ดังที่ Gunewardena (1997:1) นิยามจริยธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนไว้ว่าเป็นคุณค่าหรือบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่สังคมยอมรับและเห็นว่าผู้ที่ได้รับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจำเป็นต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

ระบบการตัดสินใจทางจริยธรรม

นอกเหนือจากการมองว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกแล้ว นักวิชาการจำนวนหนึ่งมองว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมควรจะเป็นการตัดสินใจอย่างเป็นระบบดังที่ Fink (1995 : 1) กล่าวไว้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการค้นหาทางเลือกว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีและเร็วในการประพัตินของมนุษย์ เป็นการค้นหาทางเลือกอย่างเป็นระบบว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด และเป็นความพยายามที่จะค้นหาหลักการที่เป็นพื้นฐานของคุณค่าและกฎเกณฑ์ของชีวิตที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคนหรือวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ยอมรับ

การวิเคราะห์ระบบการตัดสินใจที่นักวิชาการสื่อมวลชนนิยมอ้างอิงถึง ได้แก่ แบบจำลองการตัดสินใจของ Ralph Potter ซึ่งได้ชี้ให้เห็นกลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการนิยามสถานการณ์ ขั้นตอนการกำหนดคุณค่า ขั้นตอนการกำหนดหลักการทางวารสารศาสตร์ และขั้นตอนการตัดสินใจที่ดีต่อกลุ่มสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (อ้างถึงใน Christians และคณะ, 1983 : 2-8 และ Fink, อ้างแล้ว :8-10)

เกณฑ์ในการตัดสินใจทางจริยธรรม

ในยุคคลาสสิก (classical) มีปรัชญาเมธีคนสำคัญหลายท่าน ที่ให้แนวคิดในเรื่องเกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรมในวิชาชีพที่แตกต่างกันไป ปราชญ์หลายท่านได้กล่าวถึง อะไรคือความประพฤติที่ดีงาม ความประพฤติใดที่สมควรประพฤติปฏิบัติหรือละเว้น ความชอบธรรมในการตัดสินใจทางจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ หรือวิชาชีพนั้นอยู่ที่จุดใด ฯลฯ ทั้งนี้ การตัดสินใจและการกระทำดังกล่าว ก็เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์และความสุขต่อตนเอง ต่อสาธารณชน และต่อสังคม

ปรัชญาเมธีแต่ละท่านมีแนวคิดที่แตกต่างกันไปต่อเกณฑ์ในการตัดสินใจทางจริยธรรม ซึ่งแนวทางใหญ่ๆ ของหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมที่มักได้รับกล่าวอ้างถึงมีอยู่ด้วยกัน 5 แนวทางดังนี้ (Clifford G. Christians และคณะ , อ้างแล้ว : 9-19)

1. แนวคิด “Golden Mean” ของอริสโตเติล

อริสโตเติลมองว่าความดีทางศีลธรรมคือจุดกึ่งกลางระหว่างจุดสุดโต่งทั้งสอง เป็นค่าเฉลี่ยของความเกินกับความขาด ตามมุมมองทางศีลธรรมของอริสโตเติล ความเป็นเลิศคือค่าเฉลี่ยของความเกินกับความพร่อง ความกล้าหาญคือค่าเฉลี่ยของความขี้ลาดกับความหุนหันพลันแล่น คนใจกว้างยึดค่าเฉลี่ยของความตระหนี่และความสุ่ยสุร่าย เป็นต้น เมื่อนำกฎนี้มาประยุกต์อธิบายหลักจริยธรรมทางวารสารศาสตร์จะเห็นได้ว่า การนำเสนอข่าวแบบเร้าอารมณ์ไม่ได้รับการยอมรับ ในขณะที่การเสนอข่าวสมดุล เป็นธรรม เป็นสิ่งที่สังคมถือว่าสอดคล้องกับหลักจริยธรรม ตามแนวคิดนี้ ความดีอยู่ระหว่างความชั่วสองด้าน การหาจุดสุดโต่งและค่าเฉลี่ยในเรื่องที่เกี่ยวกับวารสารศาสตร์มิได้ทำได้ง่ายนัก จำเป็นต้องอาศัยความซื่อสัตย์และจินตนาการ นอกจากนี้ จุดกึ่งกลางตามความคิดของอริสโตเติลมิใช่เป็นจุดที่มีตำแหน่งแน่นอนตายตัว แต่ขึ้นกับจุดอ่อนและจุดแข็งของปัจเจกบุคคล และสถานการณ์การตัดสินใจของเขา

2. แนวคิด “Categorical Imperative” ของ Immanuel Kant

Kant มีแนวคิดที่ว่าสิ่งใดถูกสำหรับคนหนึ่งจะต้องถูกสำหรับทุก ๆ คน สำหรับการตัดสินใจทางจริยธรรมนั้น Kant กล่าวว่า “ให้เลือกกระทำเฉพาะสิ่งที่ท่านเห็นว่าสมควรให้เป็นกฎสากล” คำว่า “categorical” ที่ Kant ใช้ในที่นี้หมายถึงการไม่มีเงื่อนไข ไม่คำนึงถึงผลที่จะติดตามมา และไม่มีข้อยกเว้น ความถูกต้องคือความถูกต้องโดยไม่มีเงื่อนไข ตัวอย่างเช่น หากใครคนหนึ่งเห็นว่าการผิดสัญญากระทำได้หากเกิดประโยชน์แก่ตนเองและทุกคนคิดเช่นเดียวกันหมด คำสัญญาจะไม่มี ความหมาย

Kant เชื่อว่ามีความจริงที่อยู่เหนือเหตุผลที่จำกัดของมนุษย์ และอยู่เหนือโลกทางกายภาพ เขาเชื่อมั่นในสำนึกเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดและควรจะมีในสำนึกนั้น มโนสำนึกทำให้เราอยู่ภายใต้พันธะทางศีลธรรม มโนสำนึกบอกเราว่าเมื่อใดที่เราควรเลือกความถูกต้องและหลีกเลี่ยงจากความชั่ว การฝืนมโนสำนึกไม่ว่าจะเล็กน้อยเพียงไรจะทำให้เรารู้สึกละอายใจ กฎทางศีลธรรมซ่อนอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์ผ่านมโนสำนึกนี้ Kant เห็นว่าพันธะของมโนสำนึกที่ดีคือการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ในการทำหน้าที่ กฎทางศีลธรรมจำเป็นต้องยึดถือแม้ว่าจะต้องลงความต้องการโดยธรรมชาติหรือมาตรฐานที่สังคมยอมรับ

สื่อมวลชนที่เลือกปฏิบัติแนวของ Kant จะไม่ละเลยต่อหน้าที่ และเนื่องจากว่าเขาจะปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อมีเสรีภาพ ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่นักสื่อสารมวลชนทุกคนจะต้องต่อสู้เพื่อเสรีภาพ แม้ว่าสิ่งนี้จะต้องแลกมาด้วยชีวิต

3.แนวคิด Utilitarianism ของ John Stuart Mill

สำหรับแนวคิดหลักของ Mill เห็นว่า จุดหมายปลายทางเพียงหนึ่งเดียวของมนุษย์คือความสุขหรือความพอใจ และในการทดสอบว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่ให้ดูว่านำไปสู่จุดหมายปลายทางดังกล่าวหรือไม่ จุดหมายที่พึงปรารถนาของมนุษย์คือการป้องกันความเจ็บปวดและส่งเสริมให้เกิดความพอใจ ถือได้ว่าเป็นทฤษฎีสุขนิยม ต่อมานักทฤษฎีแนวประโยชน์นิยมได้ขยายจุดหมายปลายทางของมนุษย์ให้ครอบคลุมคุณค่าอื่น ๆ ด้วย เช่น มิตรภาพ ความรู้ สุขภาพ และความสมดุล และมองว่าความถูกต้องหรือความผิดสามารถตัดสินได้จากปริมาณคุณค่ารวมซึ่งสิ่งนั้นนำมาให้

แนวทางในการตัดสินใจทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีประโยชน์นิยมคือการคำนวณผลกระทบของทางเลือกต่าง ๆ อย่างรอบคอบที่สุด โดยคำนึงถึงปริมาณของประโยชน์และโทษที่จะเกิดแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนรวมทั้งตัวเราเอง และเรามีพันธะทางศีลธรรมที่จะต้องเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงสุด และเสียหายน้อยที่สุด กฎของประโยชน์นิยมกำหนดให้เราเลือกทางที่ทำให้ความดีเหนือความชั่วมากที่สุด และทำให้ผลดีจากทางเลือกนั้นกระจายไปยังคนหมู่มากที่สุด ทั้งนี้ในการตัดสินใจทางจริยธรรมว่าสิ่งใดถูก-สิ่งใดผิด หรือการที่จะบอกว่าพฤติกรรมใดถูกหรือผิดให้พิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสวัสดิภาพของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ โดยดูว่าสิ่งนั้นส่งผลที่ดีต่อคนส่วนใหญ่หรือไม่

4. แนวคิดของ Rawl's Veil of Ignorance (Principle of Fairness and Justice)

แนวคิดของ Rawl นี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทฤษฎีม่านบังตา หลักการของแนวคิดนี้จะให้ความสำคัญในเรื่องความชอบธรรม และความยุติธรรมเป็นหลัก โดยเห็นว่าแนวปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนได้ดึงตัวเองออกจากสถานภาพและบทบาทที่มีและอธิบายเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในฐานะคนในสังคมที่เท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงว่าหลังจากการอธิบายแล้ว ใครจะอยู่ในสถานะใด ในการคิดโดยที่เราไม่ทราบว่าจะตกอยู่ในสถานะใดภายหลังจากนี้ และจะต้องรับผลใด เรามักจะแสวงหาแนวทางที่ปกป้องผู้ที่ย่อแอที่สุด และลดความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด เวลาที่สื่อมวลชนจะต้องตัดสินใจในเรื่องการกระทำใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความดี ความถูกต้อง หรือในการใช้เหตุผล ถ้าหากว่าเมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ก็ตาม สื่อมวลชนถอยหลังไปหนึ่งก้าว และบังตาไม่ให้เห็นสถานะตนเองว่าเป็นสื่อมวลชน และไม่ให้เห็นว่าคนข้างหน้าเราเป็นใคร มีชื่อเสียงหรือไม่ และถ้าสื่อจะลืมนึกว่าตัวเองเป็นใคร เมื่อปิดตา ก็จะทำให้เกิดความเสมอภาคในจินตนาการ จะทำให้สื่อมีความยุติธรรมมากขึ้น และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

5. แนวคิดแบบ Judeo-Christian Persons

หลักการที่สำคัญของแนวคิดนี้ ได้แก่ “จงรักเพื่อนบ้านของคุณเหมือนที่รักตัวคุณเอง” (“Love Your Neighbor as Yourself”) ซึ่งมีรากฐานมาจากความเชื่อทางศาสนาคริสต์ แนวคิดแบบ Judeo-Christian Persons ยืนยันว่ามนุษย์ยืนอยู่ภายใต้คุณความดีทางศีลธรรมหนึ่งเดียว คือ การรักในพระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ ความรักเป็นหัวใจของจักรวาล ซึ่งไร้พรมแดนทางชนชั้นหรือแม้แต่ศัตรู ดังนั้นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมตามแนวคิดนี้จึงเป็นเรื่องของการให้และการให้อภัย รวมไปถึงการใช้ชีวิตเพื่อเติมเต็มความอยู่ดีมีสุขของเพื่อนมนุษย์

นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรมของ Ayn Rand's Ethics of Rational Self-interest ที่คำนึงถึงประโยชน์ของตนอย่างมีเหตุผล รวมไปถึงประโยชน์ของคนอื่นๆ ด้วย แนวคิดนี้มีความเชื่อในอัตตา กล่าวคือ ถ้าเราทำสิ่งที่คิดว่าดี และทำให้ตัวเองดี ก็จะทำให้สังคมดีตามไปด้วย ส่วนแนวคิดของ John Dewey's Machiavellian “Pragmatic Ethics” นั้นกล่าวว่า เป้าหมายจะสร้างความชอบธรรมให้ในวิธีการ วิธีการจะเป็นอย่างไรก็ได้ เพียงขอให้ได้เป้าหมายที่ดี หรือข่าวที่ดี แนวคิดนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า การใช้วิธีการที่ชั่วร้ายจะสามารถสร้างตอนจบของเรื่องให้ดีขึ้นได้อย่างไร

ความสำคัญของสื่อมวลชนกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อสารมวลชน

สุกัญญา ตีระวนิช (อ้างแล้ว : 821-823) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมต่อระบบการสื่อสารมวลชน 5 ประการ ได้แก่

1. จริยธรรมจะเป็นหลักประกันการประพฤติปฏิบัติของสื่อมวลชนให้ถูกต้องด้วยศีลธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า นักหนังสือพิมพ์จะไม่โจมตีให้ผู้อื่นเสียหาย เพราะได้รับอามิสสินจ้าง เพราะเขามีจรรยาบรรณที่จะสร้างสรรค์ความบริสุทธิ์ยุติธรรมในข้อเขียนของเขา และเพราะเขารับผิดชอบต่อผลของการกระทำของเขาต่อผู้อื่น

2. จริยธรรมจะเป็นเกราะของเสรีภาพของสื่อมวลชน หมายความว่า หากแก่นสื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม และถูกต้องด้วยหลักจริยธรรมแล้ว จะไม่มีใครกล้ากดขี่บังคับควบคุมสื่อมวลชนโดยอ้างการปราศจากความรับผิดชอบของสื่อมวลชนมาบังหน้าได้เลย และสื่อมวลชนจะเป็นปากเสียงของประชาชนโดยแท้จริง ดังนั้นจึงจะมีประชาชนเป็นฐานสนับสนุนในการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ แม้รัฐธรรมนูญบางประเทศ จะให้หลักประกันเสรีภาพของสื่อมวลชน แต่หากสื่อมวลชนไร้จริยธรรม ความไม่พอใจของคนในสังคมที่มีต่อสื่อมวลชนก็จะพอกพูนต่อไป บุคคลที่เป็นแหล่งข่าวหรือผู้รับสาร ก็จะไม่ให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนอีกต่อไป หากสื่อมวลชนนำข่าวสารนั้นไปบิดเบือน หรือหาผลประโยชน์จากผู้เสียหาย รัฐบาลก็จะหาโอกาสเข้ามาควบคุมสื่อมวลชน โดยมักอ้างว่าสื่อมวลชนไร้จริยธรรม ดังนั้น จริยธรรมจึงมีความสำคัญยิ่งต่อสื่อมวลชนเป็นหลักประกันให้สื่อมวลชนสามารถรักษาเสรีภาพของตนไว้ได้ตลอดไป

ถึงแม้ในระบบเสรีนิยมสื่อมวลชนจะมีเสรีภาพ และในศตวรรษที่ 19 เสรีภาพนี้ได้รับการต้อนรับและสนับสนุนอย่างเต็มที่ แต่ในปลายศตวรรษที่ 20 ทฤษฎีใหม่ว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมยิ่งทวีบทบาทมากขึ้น ทฤษฎีนี้กล่าวถึงเสรีภาพของสื่อมวลชนเพื่อใคร (Freedom of the press for whom ?) คือ คำนึงถึงประชาชนผู้รับสารมากขึ้น เท่ากับว่ามีผู้นำเอาจริยธรรมมาเป็นองค์ประกอบในการตัดสินเสรีภาพของสื่อมวลชนมากขึ้น

3. จริยธรรมเป็นหลักเกื้อหนุนสภาพสังคมที่เป็นสุข หมายความว่า จริยธรรมเอื้อกระแสข่าวสารที่เป็นธรรมต่อประชาชนทุกหน่วยในสังคม ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้ดีมีเงิน จะอยู่ใกล้หรือไกลศูนย์กลางคมนาคมมากน้อยเพียงใด จริยธรรมเอื้อเสียงตอบของประชาชน (voice of the

people) ที่เป็นเสียงของประชาชนแท้ๆ และสื่อมวลชนสามารถเป็นกระจกเงาสท้อนภาพที่เป็นจริง อีกทั้งความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

4. จริยธรรมเป็นหลักเกื้อหนุนสังคมที่อุดมสติปัญญา ในขณะเดียวกัน ประชาชนก็จะได้เรียนรู้ข่าวสารที่เสนออย่างมีเหตุผล ปราศจากอคติ ผ่านการค้นคว้า สืบสวนข้อมูลอย่างละเอียด และมีความรับผิดชอบ สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบ ในอันที่จะเสนอข่าวสารอย่างเต็มภูมิปัญญา จะสร้างข่าวสารที่ถูกต้อง ทำให้ประชาชนฉลาดรอบรู้ เข้าใจตรรกะ รู้จักการคิดและการถกเถียงอย่างมีเหตุผล สร้างความรู้และความเข้าใจระหว่างหน่วยต่างๆ ในสังคมอย่างสูงสุด

5. สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบ จะช่วยให้ผู้รับสารเรียนรู้ และรับรู้ความจำเป็นของความรู้รับผิดชอบด้วย เพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่เสมือนครูนอกโรงเรียน นอกจากจะสามารถเสนอตัวอย่างของคนดี ผู้มีคุณธรรมในสังคมแล้ว สื่อมวลชนยังสามารถเป็นตัวอย่างแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนได้อีกด้วย

หลักจริยธรรมของสื่อมวลชน

สุกัญญา ตีระวนิช (อ้างแล้ว : 823-826) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับหลักจริยธรรมที่สื่อมวลชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนในโลกตะวันตก (โลกเสรี) ทั่วไปปฏิบัติว่าอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประการดังนี้

1.แนวคิดที่มุ่งสู่บุคคล หรือ บุคคลาธิปไตย (people-oriented) หมายถึง แนวคิดที่คำนึงถึงผู้รับสารเป็นหลัก การตัดสินใจถูกผิดของสื่อมวลชน ขึ้นอยู่กับว่าการตัดสินใจนั้นจะมีผลต่อตัวเขาและผู้รับสารมากน้อยเพียงใด การตัดสินใจจะออกมาในลักษณะอัตวิสัย (subjective) คือ ตัดสินด้วยตัวเองว่า ข้อเขียนของเขาจะมีผลต่อผู้อื่นมากน้อยเพียงใด โดยที่เขาอาจจะมีโอกาสติดต่อผู้ที่เขียนถึงเป็นส่วนตัวก็ได้ เช่น หากเรื่องที่เขาเขียนถึงจะทำให้คนๆหนึ่ง ซึ่งเขารู้จักเดือดร้อน เขาอาจจะข้ามในจุดๆนั้นไปเสียก็ได้ ความอ่อนน้อมเฉพาะเรื่องหรืออคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สื่อมวลชนประเภทนี้เลือกข่าวหรือเลือกเน้นเนื้อหาในบางเรื่อง ในขณะที่จะละเลยที่จะเอ่ยในบางเรื่อง สื่อมวลชนที่ถือแนวคิดเช่นนี้จะใช้อารมณ์ ความรู้สึกของเขาที่มีต่อตนเองและต่อผู้อื่นเป็นเครื่องพิจารณาตัดสินการกระทำของเขา

2. แนวคิดที่มุ่งสู่เหตุการณ์ หรือ ธรรมชาติไปเลย (event-oriented) สื่อมวลชนประเภทนี้จะคำนึงถึงข้อเท็จจริงเป็นหลักใหญ่และจะไม่สนใจว่าข่าวนี้จะมีผลต่อผู้อื่นมากน้อยเพียงใด เขาใส่ใจแต่การรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นกลาง (objective) เขาจะพยายามไม่นำอารมณ์ความรู้สึกของเขาเข้าไปผูกพันกับเหตุการณ์ สำหรับสื่อมวลชนประเภทนี้ ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

โดยพื้นฐานแล้ว สื่อมวลชนจะเป็นบุคคลาธิปไตย หรือธรรมชาติไปเลยก็ได้ บางคนอาจสลับไปสับมาระหว่าง 2 ฐาน บางคนอาจจะอยู่กลางๆระหว่าง 2 ฐาน แต่ในระหว่างที่สื่อมวลชนยืนอยู่บนฐานดังกล่าวนี้ โดยปกติแล้ว เขายังมีกฎเกณฑ์ให้เป็นหลักยึด หมายความว่า มีพื้นฐานให้ยืน และมีหลักให้ยึด พวกที่มีหลักยึดนี้จะมีกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด

ในส่วนของหลักการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับวารสารศาสตร์ คุณค่าพื้นฐานในยุคคลาสสิกที่ได้กล่าวมาแล้วได้กลายมาเป็นหลักการที่ Lumbert (1992 อ้างถึงใน Fink, อ้างแล้ว : 13-14) ได้เขียนไว้ในหนังสือ *Committed Journalism* ว่าเป็นหลักการที่นักวารสารศาสตร์ควรยึดถือ หลักการที่ Lumbert กล่าวถึงมีดังต่อไปนี้

1. หลักการพูดความจริง (The Principle of Truth Telling) ความซื่อสัตย์เป็นหลักการพื้นฐานของสังคม ถ้าปราศจากความซื่อสัตย์ก็จะมีกรอบศีลธรรม สำหรับนักวารสารศาสตร์แล้ว การพูดความจริงเป็นแก่นของวิชาชีพ ในขณะที่การแต่งข้อมูลหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง นักหนังสือพิมพ์พยายามเต็มที่ทุกรูปแบบที่จะแสวงหาข่าวสารที่ถูกต้อง ยุติธรรม และปราศจากอคติ นักหนังสือพิมพ์จะต้องตรวจสอบแล้วตรวจสอบอีกเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลนั้นถูกต้องอย่างแท้จริง

2. หลักความยุติธรรม (The Principle of Justice) การไม่มีอคติและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกันเป็นสิ่งสำคัญในสังคมอารยะ โดยคำนึงถึงการให้คุณและให้โทษตามที่สมาชิกในสังคมแต่ละคนควรได้รับ ไม่ขึ้นกับเชื้อชาติ หรือสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับนักหนังสือพิมพ์แล้วมีหน้าที่ทั้งรายงานข่าวด้วยความเป็นธรรม และตรวจตราความเป็นธรรมในสังคมด้วย

3. หลักเสรีภาพ (The Principle of Freedom) หลักเสรีภาพแท้ที่จริง คือ หลักที่เป็นหัวใจของความยุติธรรม สังคมตะวันตกเชื่อว่า การลิดรอนสิทธิเสรีภาพนำมาซึ่งความอยุติธรรม และเสรีภาพของสื่อมวลชนคือเสรีภาพของประชาชน ในความหมายที่แท้จริงนั้น คำว่า “เสรีภาพ”

หมายถึง “อิสรภาพ” หรือความเป็นตัวของตัวเอง เป็นความนับถือตัวเอง ที่จะไม่ยอมรอมชอมให้กับความขัดแย้งใดที่มุ่งหมายจะโจมตีหลักการที่ตนเองยึดมั่นอยู่ ในการดำรงความเป็นตัวของตัวเองของหนังสือพิมพ์นั้น นักหนังสือพิมพ์ต้องพยายามที่จะให้เป็นอิสระจากกลุ่มคน และอุดมการณ์ที่จะเข้ามาจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือเสรีภาพส่วนบุคคลที่จะรายงานข่าวที่จำเป็นต้องรายงาน

4. หลักมนุษยธรรม (The Principle of Humane) ในสังคมอารยะ มักจะยึดถือหลักการของการไม่ทำร้ายผู้อื่นและช่วยเหลือคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อ่อนแอที่สุดในสังคม หรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ในส่วนของนักหนังสือพิมพ์เอง ก็จะต้องไม่ทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนา และพยายามลดผลร้ายที่จะเกิดแก่บุคคลในข่าวให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังควรใช้พลังของสื่อมวลชนในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในสังคมด้วย

5. หลักของผู้พิทักษ์สาธารณะ (The Principle of Stewardship) หมายถึง หลักการของความรับผิดชอบในการจัดการวิถีชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นด้วย เมื่อสื่อมวลชนได้รับประโยชน์ในด้านความเป็นธรรมและเสรีภาพจากระบบแล้ว ก็จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบที่จะปกป้องระบบนั้นและขยายประโยชน์ที่ได้รับไปยังผู้อื่นด้วย

จากหลักการดังกล่าวได้กลายมาเป็นแนวปฏิบัติสำหรับนักวารสารศาสตร์และเป็นหลักปฏิบัติที่นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้ความสำคัญ

หลักจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนที่ปรากฏในประเทศไทย

ในประเทศไทยสมาคมทางวิชาชีพหลายแห่งต่างก็ได้บัญญัติจริยธรรมไว้เพื่อส่งเสริมให้ผู้สื่อข่าวประกอบอาชีพให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและจรรยาบรรณเป็นหลัก ตัวอย่างของสมาคมวิชาชีพที่มีการกำหนดกรอบจริยธรรม-จรรยาบรรณในวิชาชีพ ได้แก่ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นต้น

สมาคมนักข่าวและสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สชนท.) หรือเรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Reports and Journalists Association of Thailand (RJAT) ได้จัดตั้งจากการรวมตัวกันของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยและสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเพื่อลด

ความซับซ้อนในหน้าที่ที่มีคล้ายคลึงกัน โดยให้มีการยุบสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และให้สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยรับรองสมาชิกของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และใช้ข้อกำหนดจริยธรรมของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยเป็นหลัก ปรากฏเป็นข้อกำหนดดังต่อไปนี้

จริยธรรมของสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

1. ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. ให้ประชาชนได้ทราบเฉพาะข่าวที่เป็นจริง การเสนอข่าวสารใดๆ ออกพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงต่อความเป็นจริง ต้องรีบจัดการแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว
3. ในการได้มาซึ่งข่าว ภาพ หรือข้อมูลอื่นใด มาเป็นของตน ต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์เท่านั้น
4. เคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว
5. ปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยมุ่งหวังต่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือหมู่คณะใดๆ โดยไม่ชอบธรรม
6. ไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ (สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2547)

นอกจากนี้ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นองค์กรตรวจสอบกันเองของหนังสือพิมพ์เองก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับจริยธรรมของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ดังต่อไปนี้

จริยธรรมของหนังสือพิมพ์

- ข้อ 4 หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและความครบถ้วน
- ข้อ 5 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ
- ข้อ 6 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายาม ในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย
- ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความจริง

ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือมีอคติจนเป็นเหตุให้
ข่าวนั้นคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ 9 หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

ข้อ 10 เมื่อคัดลอกข้อความใดจากหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ต้องบอก
ที่มาของข้อความนั้น

ข้อ 11 การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ
ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดง
ข้อเท็จจริงด้วย

ข้อ 12 ในกรณีที่มีการเสนอข่าวผิดพลาด หนังสือพิมพ์ต้องลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาด
ดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มา พึงระบุชื่อบุคคลที่
ให้สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิ
ภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าว และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้
ข่าวสารของสาธารณชน

ข้อ 14 หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับ หากได้ให้
คำมั่นแก่แหล่งข่าวไว้ หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดนามปากกาหรือนามแฝงที่
ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไว้เป็นความลับ

ข้อ 15 ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ลวงละเมิดศักดิ์ศรีความ
เป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่าง
เคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส ในการเสนอข่าวตาม
วรรคแรกต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี
และผู้ด้อยโอกาสนั้นไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

ข้อ 16 การพาดหัวข่าวและความนำของหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว
และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

ข้อ 17 หนังสือพิมพ์จะต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียวโดย
ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถี่ถ้วน

ข้อ 18 ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยง
ธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ

ข้อ 19 ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณา ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ต้องแสดงให้เห็นชัดว่า
เป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

หมวด 3

จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อ 20 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติการใดๆ อันจะนำมาซึ่งความ
เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

ข้อ 21 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่อวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อ
เรียกรับสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม

ข้อ 22 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่า หรือ
ผลประโยชน์ใดๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติ
หน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

(สภากาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2545)

ข้อกำหนดทางจริยธรรมและจรรยาบรรณข้างต้นสะท้อนให้เห็นหลักการทางวารสาร
ศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักการที่เป็นที่ยอมรับในหลาย ๆ ประเทศ เช่น การนำเสนอข้อเท็จจริง
อย่างถูกต้อง เป็นธรรม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม และการรักษาความ
เป็นอิสระจากกลุ่มต่าง ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าว เป็นต้น

การวิจัยทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

การศึกษาทางด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในรูปแบบของการวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน
และมีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบยังไม่ปรากฏว่าได้มีการรวบรวม หรือสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้
หรือสังเคราะห์ให้เห็นทิศทางของการวิจัยนัก ในบทความเรื่อง “Communication Ethics :

Centrality, Trends and Controversies” Johannesen (2001 :205-206)ได้กล่าวถึงงานเขียนที่เกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนโดยย่อ งานเขียนที่เกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนสามารถแบ่งเป็น 4 ประเภทหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. หนังสือที่เน้นกรณีศึกษา และมีส่วนที่อภิปรายเกี่ยวกับทฤษฎีเพียงเล็กน้อย เช่น หนังสือเรื่อง Media Ethics : Cases and Moral Reasoning ของ Christian, Fackler และ Rotzoll ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1998 หนังสือเรื่อง Media Ethics : Issues and Cases ของ Patterson และ Wilkins ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1998 และหนังสือเรื่อง A Handbook with Case Studies ของ Black, Steele และ Barney ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1995 เป็นต้น

2. หนังสือที่อภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น หนังสือเรื่อง Controversies in Media Ethics โดย Gordon และ Kittross ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1999 และหนังสือเรื่อง Groping for Ethics in Journalism โดย Goodwin และ Smith ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1994 เป็นต้น หนังสือเหล่านี้มักจะกล่าวถึงข้อดี และข้อเสียของหลักการจริยธรรมแต่ละด้านรวมทั้งให้ข้อสรุปด้วย

3. หนังสือที่ช่วยเสริมสร้างทฤษฎีทางจริยธรรม เช่น หนังสือของ Christian, Ferre และ Fackler ที่ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1993 ที่เสนอให้มีการปฏิรูปทฤษฎีสื่อมวลชน และหลักปฏิบัติของสถาบันสื่อมวลชน หนังสือเรื่อง Journalism Ethics ของ Merrill ตีพิมพ์เมื่อ ปี ค.ศ.1997 ที่ศึกษาปรัชญาที่นำมาสู่ “ethical mutualism” ได้แก่การมีปฏิสัมพันธ์อย่างสมดุลของหลักการที่ตรงข้ามกัน เช่น ความเป็นปัจเจกบุคคล และความเป็นชุมชน ศาสนา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหนังสือเรื่อง Committed Journalism ของ Lambert ซึ่งนำเสนอหลักการห้าประการที่จะเป็นเครื่องมือตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชน

4. วารสารทางวิชาการที่เป็นช่องทางเผยแพร่งานวิจัยพื้นฐานและวิจัยประยุกต์เกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน ได้แก่ Journal of Mass Media Ethics

เนื่องจากการรวบรวมงานเขียนและงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมในต่างประเทศยังไม่ได้ให้รายละเอียดที่เพียงพอเกี่ยวกับองค์ความรู้และทิศทางการวิจัย รวมทั้งยังไม่มีกรรวบรวมองค์ความรู้ดังกล่าวในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรศึกษางานวิจัยนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อให้เห็นทิศทางการศึกษาและประมวลเป็นองค์ความรู้ต่อไป

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาเนื้อหางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนและสังเคราะห์งานวิจัยเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อประมวลองค์ความรู้ด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนที่เคยมีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีการทำวิจัยในประเด็นปัญหาใดบ้าง มีการใช้ทฤษฎีและวิทยาการวิจัยใด และมีข้อค้นพบใดจากผลการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ งานวิจัยในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยในทวีปเอเชียที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ เดือนมกราคม ค.ศ.1993 ถึง เดือนกันยายน ค.ศ. 2003 และงานวิทยานิพนธ์และงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนที่ปรากฏในช่วงเวลาที่กำหนดในการสืบค้นข้อมูล ได้แก่ งานวิจัยที่ตีพิมพ์ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2520 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2546

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการสำรวจสถานภาพงานวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย สถาบันการศึกษาที่มีการเปิดสอนในสาขานิเทศศาสตร์ทั่วประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนงานวิจัย (สกว.) และองค์กรวิชาชีพสื่อสารมวลชน

ส่วนวิธีการสำรวจในกรณีที่เป็นวิทยานิพนธ์และงานวิจัยของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้มีหนังสือถึงสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน และตรวจสอบรายชื่อวิทยานิพนธ์จากห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ส่วนงานวิจัยอื่นๆ จะตรวจสอบจากฐานข้อมูลในเว็บไซต์ของ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนงานวิจัย (สกว.)

ขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สํารวจรายชื่อเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ว่า เป็นงานวิจัยเฉพาะที่มีมุมมองทางนิเทศศาสตร์ โดยได้สืบค้นงานวิจัยที่สำคัญ “จริยธรรม” นอกเหนือจากนี้ยังได้เลือกงานวิจัยหัวข้ออื่นๆ ที่คาดว่าจะมีผลวิจัยเกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนด้วย แม้จะไม่มีคำสำคัญข้างต้น ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน และงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน
2. ส่งหนังสือถึงสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสาขานิเทศศาสตร์ทั่วประเทศ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งรายชื่องานวิจัยของบุคลากรและนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน
3. อ่านงานวิจัยและคัดไว้เฉพาะเรื่องที่มีผลการวิจัยเกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน
4. บันทึกข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบที่กำหนด
6. สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามตามปัญหาคำถามวิจัย
7. การเขียนสรุปรายงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นสามส่วนดังนี้

1. ศึกษาสถานภาพงานวิจัยในต่างประเทศ โดยเน้นประเทศในภูมิภาคเอเชียโดยสืบค้นจากเอกสาร และจากฐานข้อมูลงานวิจัยและฐานข้อมูลวารสารวิชาการนานาชาติในอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้เปรียบเทียบกับสถานภาพการวิจัยในประเทศไทย
2. วิเคราะห์งานวิจัยในประเทศไทยในเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาจำนวน ช่วงเวลาที่ศึกษา แหล่งที่ทำวิจัย ประเด็นปัญหาที่ศึกษา สื่อที่ศึกษา ประเภทเนื้อหาที่ศึกษา กรณีสื่อศึกษา วิธีวิทยาการวิจัย และแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้
3. วิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยในประเทศไทยในเชิงคุณภาพ และนำเสนอเป็นสถานภาพองค์ความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อเสนอแนะแนวทางการวิจัยในอนาคต

บทที่ 4

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในต่างประเทศ

สถานการณ์องค์ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในเอเชีย

จากการสำรวจงานวิจัยที่ศึกษาด้านจริยธรรมของสื่อมวลชนในเอเชียจากสิ่งพิมพ์และฐานข้อมูลต่าง ๆ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินเดีย และปากีสถานพบว่า การศึกษาวิจัยด้านนี้ยังไม่มีมากนัก ส่วนใหญ่งานเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนที่ปรากฏจะเป็นบทความวิชาการที่ผู้เขียนซึ่งเป็นนักวิชาการหรือผู้ประกอบการอาชีพสื่อในประเทศนั้นกล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศ และลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่ในการสื่อข่าวที่เข้าข่ายว่าเป็นความบกพร่องทางจริยธรรม โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ประกอบแต่ไม่ได้เป็นงานวิจัยที่กำหนดระเบียบวิธีวิจัยชัดเจน จากหนังสือเรื่อง Media Ethics in Asia : Addressing the Dilemmas in the Information Age ซึ่งมี Venkat Iyer (2000) เป็นบรรณาธิการ และจากการค้นฐานข้อมูลของวารสารวิชาการนานาชาติ Media Asia ตั้งแต่ ค.ศ. 1974-2003 ได้บทความวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนจำนวนไม่มากนัก พอสรุปเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

จริยธรรมสื่อในญี่ปุ่น

การละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชนในญี่ปุ่นเป็นลักษณะของการเสนอข่าวที่ไร้ความรับผิดชอบและไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้บริโภค โดยการเสนอข่าวที่เป็นข้อมูลเท็จ การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การเขียนข่าวที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด การปลอมแปลงตกแต่งข้อมูลและภาพ เพื่อหวังดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน รวมทั้งการนำภาพที่ไม่เกี่ยวข้องหรือภาพจากเหตุการณ์อื่นเข้ามาเสนอร่วมกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าว ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการละเมิดจริยธรรมคือ การแข่งขันระหว่างองค์กรสื่อมวลชนที่รุนแรงที่มุ่งกระตุ้นความสนใจและสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด ถึงแม้จะมีการกำหนดหลักจริยธรรม (Code of Ethics) หลักกฎหมายต่างๆ เช่น พ.ร.บ. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ร.บ. หนังสือพิมพ์ ฯลฯ รวมทั้งแนวคิดเรื่องการควบคุมตนเองเพื่อกำหนดแนวทางการทำงานของสื่อที่เหมาะสม แต่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อในญี่ปุ่นไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์เหล่านี้มากนัก (John Middleton, 2002)

จริยธรรมสื่อในฟิลิปปินส์

การคอร์รัปชันในวิชาชีพสื่อเป็นปัญหาสำคัญของสื่อมวลชนในฟิลิปปินส์ เนื่องจากรายได้ของผู้ประกอบอาชีพนี้อยู่ในระดับที่ต่ำมาก ทำให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถไม่เข้าสู่อาชีพนี้ สื่อมวลชนบางส่วนในประเทศขาดความตระหนักถึงจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ซึ่งเห็นได้จากการเสนอข่าวที่ไร้ความรับผิดชอบ โดยการรายงานข่าวอย่างมีสีส่น การรายงานข่าวอย่างมีอคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการเสนอข่าวชาวมุสลิม การละเมิดสิทธิผู้อื่นด้วยการขุดคุ้ยเรื่องอื้อฉาวของบุคคลทั้งทางการเมืองและสังคม รวมทั้งการรับเงินหรือค่าตอบแทนเพื่อเขียนข่าวสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและเสนอข้อมูลเท็จของฝ่ายตรงกันข้าม โดยเฉพาะในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง สำหรับการควบคุมจริยธรรมของสื่อจะอยู่ในรูปของการจัดตั้งสภาหนังสือพิมพ์ การดำเนินการทางกฎหมาย และการเรียกร้องจากนักวิชาการและประชาชนให้ร่วมกันไม่คบค้าสมาคมกับสื่อที่ไร้จริยธรรม ซึ่งยังไม่ได้ผลในการควบคุมมากนัก (Clay Florentino-Hofilena, 2002)

จริยธรรมสื่อในมาเลเซีย

สื่อมวลชนในมาเลเซียถูกคาดหวังจากภาครัฐว่าเป็นสื่อในประเทศโลกที่สามที่ควรถูกควบคุมและใช้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชาติและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ (Wah, 1996) แนวคิดเช่นนี้ทำให้สื่อมวลชนในมาเลเซียถูกควบคุมอย่างเข้มงวดโดยรัฐและถูกกำหนดให้มีบทบาทชัดเจนว่าเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาทางการเมืองและวัฒนธรรมของชาติ (Karthigesu, 1990) แต่หลังจากเกิดวิกฤติการณ์ทางเชื้อชาติครั้งสำคัญในปี 1969 สื่อมวลชนถูกโจมตีว่าเป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์ของรัฐบาลที่สนับสนุนทางการเมืองและเศรษฐกิจแก่คนชั้นสูงเท่านั้น และถูกเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ให้มีความเป็นกลางยิ่งขึ้น ด้วยความกดดันจากสังคมในเวลาต่อมา รัฐบาล ดร.มหาเธร์ จึงอนุญาตให้มีการดำเนินธุรกิจสื่ออย่างเสรีและปล่อยให้มีการแข่งขันกันเองตามกลไกทางธุรกิจ จนกระทั่งเกิดการผูกขาดในธุรกิจสื่อ เพราะการทำธุรกิจข้ามสื่อของบริษัทยักษ์ใหญ่ของประเทศ ซึ่งมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับนักการเมืองที่เป็นรัฐบาล ดังนั้น สื่อในมาเลเซียจึงยังมีความอ่อนแอในการดำเนินงานอยู่เพราะถูกควบคุมจากข้อบังคับของกฎหมายและเจ้าของธุรกิจสื่อ

ปัจจัยที่กล่าวมานี้ส่งผลให้สื่อมวลชนบกพร่องทางจริยธรรมในการเสนอข่าวซึ่งพบมากในลักษณะของการรายงานข่าวอย่างมีอคติ โดยเฉพาะในการเลือกแหล่งข่าวและทิศทางการนำเสนอข้อมูล การเสนอข่าวที่เน้นความเร้าอารมณ์โดยใช้ภาษาและภาพที่รุนแรงในข่าวอาชญากรรม รวมทั้ง

เลือกประเด็นข่าวที่เน้นการเสนอข่าวเกี่ยวกับเพศและความรุนแรง และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Banerjee, 2002) ส่วนประเด็นด้านความเป็นกลางของภาษาในการเขียนข่าว การศึกษาของ Rajib (1984) พบว่า การเขียนข่าวของสื่อมวลชนในมาเลเซียขาดความระมัดระวังด้านการใช้ภาษาหรือใช้ภาษาโดยมีเจตนาบางอย่าง เช่น มีการใช้ภาษาที่ใส่สีสีนในเรื่อง เขียนเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีความขัดแย้งกัน โดยใช้ภาษาในลักษณะการประทับตราพิพากษาคัดสินการกระทำของผู้ที่เป็นข่าว (labeling) นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้เขียนข่าวพยายามสอดแทรกความคิดเห็นของตนเองเข้าไปในงานเขียนที่ละเล็กละน้อยเพื่อให้ผู้อ่านไม่รู้สึกรู้ส แต่มีผู้เขียนข่าวบางส่วนที่ไม่มีเจตนาจะแทรกความคิดเห็นของตนเอง แต่เกิดจากการแสดงความคิดเห็นลงไปโดยไม่รู้สึกรู้สตัว รวมทั้งยังพบว่า ผู้เขียนข่าวมักเขียนถึงเหตุการณ์และบุคคลที่ตกเป็นข่าวแบบการให้คุณค่าสองทิศทาง (Ibrahim, 2002)

จริยธรรมสื่อในสิงคโปร์

ภาครัฐคาดหวังว่าสื่อมวลชนจะมีบทบาทมากต่อความสงบสุขเรียบร้อยและวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศ ดังนั้น ภาครัฐจึงเข้ามาตรวจสอบและควบคุมสื่ออย่างเข้มงวดในธุรกิจสื่อโดยการใช้ทั้งกฎหมายและอำนาจส่วนตัว ที่มีผลทำให้สื่อขาดความเป็นกลางในการนำเสนอเนื้อหา โดยเฉพาะช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

การผูกขาดในธุรกิจสื่อของสองบริษัทยักษ์ใหญ่ของสองประเทศคือ SPH และ MediaCorp ที่มีการทำธุรกิจข้ามสื่อ ทำให้ประชาชนขาดความหลากหลายในเนื้อหาและความคิดเห็น รวมทั้งกลุ่มธุรกิจสื่อเหล่านี้ยังใช้สื่อเพื่อสนับสนุนธุรกิจในเครือของตนและพวกพ้อง ทำให้เนื้อหาขาดความเป็นกลาง มีการปกปิดข้อเท็จจริง และเจ้าของธุรกิจสื่อก็เข้ามาควบคุมเนื้อหาในการนำเสนอเพื่อป้องกันความขัดแย้งกับภาครัฐและผู้มีอำนาจ นอกจากนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อในประเทศยังขาดความเป็นมืออาชีพและความเข้าใจในจริยธรรมสื่ออย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะการศึกษาด้านนี้มีขึ้นในระดับวิทยาลัยในปี 1970 แต่ปิดตัวเองลงไปและเปิดสอนอีกครั้งในระดับมหาวิทยาลัยในปี 1990 ดังนั้น การเรียนการสอน รวมทั้งการปลูกฝังในความเป็นมืออาชีพและจริยธรรมสื่อจึงเพิ่งมีมาไม่นาน

ประชาชนและองค์กรได้มีการเรียกร้องให้สื่อทำหน้าที่อย่างเป็นกลางมากขึ้น จนกระทั่งภาครัฐต้องกำหนดให้มีการอภิปรายสาธารณะและเกิด Singapore 21 ที่เน้นให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อ เกิดกลุ่มเฝ้าดูสื่อ (Media Watch) ที่ตรวจสอบเนื้อหาสื่อและวิพากษ์วิจารณ์สื่อที่บกพร่องและชื่นชมสื่อมวลชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับกลไกการควบคุม

กันเอง (self-regulation) ของสื่อมวลชนแต่ละประเภทไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการ รวมทั้งสหภาพหนังสือพิมพ์ด้วย (Hwa, 2002)

งานวิจัยเรื่องจริยธรรมในประเทศสิงคโปร์ในมุมมองด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนยังมีอยู่น้อย แต่จากการค้นคว้าจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการวิจัย พบว่าม้งงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมในประเทศดังกล่าวมีอยู่ 3 ชิ้น ดังต่อไปนี้

1) Culture, Development and Freedom of Expression ของ Asian Media Information and Communication Center / NTU เป็นการศึกษาระณีศึกษา 7 ประเทศในเอเชีย ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ศรีลังกา และเวียดนาม โดยวิเคราะห์ถึงบทบาทของเสรีภาพในการพูดและบทบาทของสื่อมวลชนในภาพรวม

2) Asian Broadcasters' Resource Package on Children Issues ของ Asian Media Information and Communication Center / NTU ในปี 1999 เป็นการศึกษาระณีศึกษา 13 ประเทศในเอเชีย ได้แก่ บังกลาเทศ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย เนปาล ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ศรีลังกา ไทย และเวียดนาม และมีการตีพิมพ์การศึกษานี้ออกมาเป็นหนังสือที่มีชื่อว่า Children in the News: Reporting of Children's Issues in Television and the Press in Asia ซึ่งการศึกษานี้รวมไปถึงการศึกษาในประเทศที่มีรูปแบบของพฤติกรรมการแบ่งแยกเด็กในสังคม ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นนี้เกิดมาจากเหตุผลหลายประการ คือ การขาดการฝึกอบรมและความรู้ของนักสื่อสารมวลชน ขาดแหล่งข้อมูล ได้รับความสนใจน้อยจากสังคม และโครงสร้างปัจจัยภายในองค์กรสื่อ

3) E – governance and Politics Singapore ของ Internet Research Center โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะของ E – governance ของประเทศในอาเซียน ความปลอดภัยในโลกไซเบอร์ (cyber – security), cyber – terrorism และ cyber – warfare

จริยธรรมสื่อในอินเดีย

ปัญหาด้านจริยธรรมของสื่อมวลชนในอินเดียมาจากปัจจัยทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสื่อในอินเดียเกิดขึ้นในยุคอาณานิคมที่สื่อถูกใช้โดยผู้มีอำนาจเพื่อจัดการกับผู้ที่คัดค้านหรือ

วิพากษ์วิจารณ์การทำหน้าที่ของผู้ปกครอง รวมทั้งการออกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมสำหรับควบคุม
เนื้อหาสื่อด้วย กระทั่งปี 1947 เมื่ออินเดียได้รับเอกราช รัฐบาลในสมัยนั้นได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อ

ตรวจสอบและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อทั้งหมดโดยให้ยึดหลักตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่ให้เสรีภาพแก่นักหนังสือพิมพ์และสถานหนังสือพิมพ์จึงเกิดขึ้น และมีบทบาทอย่างมากในการปรับปรุงคุณภาพการสื่อข่าว

แต่อย่างไรก็ตามด้วยปัจจัยด้านความหลากหลายของเชื้อชาติและภาษาของประชาชนในประเทศ ส่งผลให้สื่อมวลชนมีจำนวนมากและแย่งชิงกลุ่มผู้รับสารกลุ่มเดียวกัน องค์การสื่อบางแห่งจึงเน้นการเสนอเนื้อหาที่เร้าอารมณ์ เน้นเรื่องเพศและความรุนแรงเป็นส่วนใหญ่ การเสนอเนื้อหาละเมิดสิทธิผู้อื่น การขาดความเป็นกลางทางการเมือง และขาดการคำนึงถึงการเสนอข่าวให้ครอบคลุมถึงทุกชนชั้น ฯลฯ ส่วนการควบคุมจริยธรรมของสื่อในประเทศมีทั้งการควบคุมโดยสภาการหนังสือพิมพ์ ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ และการควบคุมกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ (Narayan, 2002)

จริยธรรมสื่อในปากีสถาน

ปากีสถานเป็นประเทศที่ประชากรกว่าร้อยละ 80 ของประเทศอาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ระบบการคมนาคมและการสื่อสารยังไม่ครอบคลุม มีปัญหาด้านความไม่รู้หนังสือของประชากร และความยากจน ดังนั้น สื่อมวลชนในประเทศนี้จึงพัฒนาไปได้ช้าและเปิดรับได้เฉพาะกลุ่ม เพราะผู้เปิดรับส่วนใหญ่อยู่ในสังคมเมืองและธุรกิจสื่อถูกผูกขาดในการดำเนินงานโดยภาครัฐ สำหรับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดจริยธรรมของสื่อในประเทศนี้คือ ปัจจัยทางการเมือง สังคม และธุรกิจ

ในอดีต ภาครัฐได้ออกกฎหมายมาเพื่อการควบคุมสื่อมวลชนไว้ทุกประเภท อาทิ กฎหมายสภาการหนังสือพิมพ์ กฎหมายเกี่ยวกับสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ฯ โดยอ้างเหตุผลถึงความหลากหลายของศาสนาและเชื้อชาติของประชากรในประเทศ การรักษาวัฒนธรรมของชาติ การยึดมั่นในศาสนา และความมั่นคงของประเทศ สิ่งเหล่านี้ทำให้สื่อโดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ถูกผูกขาดโดยการจัดการของรัฐ จึงเกิดการวิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องให้ภาครัฐอนุญาตให้มีการแข่งขันกันอย่างเสรีในธุรกิจสื่อมากขึ้น ภาครัฐจึงจำยอมให้ภาคเอกชนสามารถเข้ามาดำเนินธุรกิจสื่อได้ทุกประเภท แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทางการเมืองยังเข้ามาแทรกแซงโดยการที่รัฐมีการออกกฎหมายต่างๆ เพิ่มเติมและเข้ามามีการจัดการให้องค์กรมาตรฐานของสื่อที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ควบคุมดูแล รวมทั้งแนวทางในเรื่องการควบคุมตรวจสอบตนเองของสื่อยังเป็นการเข้ามาวางแนวทางให้โดยภาครัฐ

เช่นเดียวกับปัจจัยทางสังคมที่เรียกร้องให้สื่อมีระบบการควบคุมตนเองและมีการประณามสื่อที่ละเมิดทางจริยธรรม ซึ่งพบมากในลักษณะของการเสนอข่าวที่รุนแรงและมีสีสันเกินความจริง รวมทั้งความไม่เป็นกลางทั้งในทางการเมืองและสังคม ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า สื่อมวลชนของปากีสถานมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองไปตลอดเวลาตามผลกระทบทางการเมืองและการควบคุมของสังคม (Gilani, 2002)

ประเด็นปัญหาและแนวคิดทางจริยธรรมของสื่อมวลชนทวีปเอเชียในภาพรวม

จากบทความวิชาการที่ได้สืบค้นข้างต้นพอสรุปเป็นประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่นักวิชาการในเอเชียกล่าวถึงได้ดังนี้

1. การเสนอข่าวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว
2. การบิดเบือนข้อมูล
3. การเสนอข่าวรุนแรง
4. ความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชน
5. การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
6. การคอร์รัปชัน การรับสินบนของสื่อมวลชน

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาจริยธรรมสื่อมวลชนที่นักวิชาการเอเชียมักจะกล่าวถึงได้แก่

1. ความยากจน และการศึกษาน้อยของประชาชน
2. ผลจากการปกครองสมัยอาณานิคมที่เน้นควบคุมสื่อ
3. สถานภาพของนักวิชาชีพสื่อมวลชน และการขาดความรู้ของนักวิชาชีพ
4. การแข่งขันทางธุรกิจ
5. ความคาดหวังของรัฐบาลที่จะให้สื่อมวลชนมีบทบาทในการส่งเสริมความสงบเรียบร้อยของสังคม และช่วยพัฒนาสังคม
6. การควบคุมสื่อและผูกขาดสื่อโดยภาครัฐบาล
7. การผูกขาดสื่อในภาคธุรกิจ

นอกเหนือจากประเด็นข้างต้น บทความวิชาการเหล่านี้มักจะกล่าวถึงกลไกกำกับดูแลจริยธรรม ได้แก่ การเรียกร้องเสรีภาพของสื่อมวลชนจากภาคประชาชน และองค์กรตรวจสอบตนเองเช่น สภาการหนังสือพิมพ์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ค่อนข้างจะไร้ประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนานาชาติ

เนื่องจากการสืบค้นข้อมูลงานวิจัยทางด้านจริยธรรมเฉพาะในทวีปเอเชียพบว่าม้งงานวิจัยจำนวนไม่มากนัก รวมทั้งไม่มีบทความที่สังเคราะห์งานวิจัยด้านจริยธรรมในระดับนานาชาติที่ให้รายละเอียดมากพอที่จะชี้ให้เห็นทิศทางของการวิจัยทางด้านจริยธรรมในระดับนานาชาติ ผู้วิจัยจึงได้สืบค้นฐานข้อมูลของ Journal of Mass Media Ethics ของ Brigham Young University (<http://www.jmme.byu.edu>) ซึ่งเป็นวารสารนานาชาติที่ตีพิมพ์บทความวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนโดยสืบค้นย้อนหลังเป็นเวลา 10 ปี จากฉบับปี ค.ศ. 1995 ถึง ฉบับปี ค.ศ. 2004 พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 122 เรื่อง และจำแนกออกตามปัญหาวิจัยได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 7 กลุ่มดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนงานวิจัยจาก The Journal of Mass Media Ethics (1995 – 2004)
จำแนกตามหัวข้อปัญหาวิจัยและปีที่พิมพ์

หัวข้อปัญหาวิจัย	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	รวม
หลักการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม	2	5	2	1	5	2	7	1	4	7	36
สภาพปัญหาทางจริยธรรม	5	2	1	4	1	1	2	4	3	2	25
การรับรู้และการตัดสินใจ	4	3	3	3	4	2	5	5	2	2	33
การให้การศึกษา ด้าน จริยธรรม			2	1	2	2	1	1			9
ปัจจัยที่ทำให้เกิด ปัญหาทางจริยธรรม		1	1		1						3
การควบคุม สื่อมวลชน	1	2	2	1			1	3	2	2	14
ผลปฏิบัติที่ทำให้ เกิดการรับรู้ทาง จริยธรรม			1		1						2

ข้อมูลในตารางที่ 1 ชี้ให้เห็นว่าคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางจริยธรรม และคำถามที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการตัดสินใจทางจริยธรรมมีมากที่สุด รองลงมาได้แก่สภาพปัญหาทาง จริยธรรม ดังมีรายละเอียดของเนื้อหาในหมวดหัวข้อปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

หลักการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

งานวิจัยส่วนใหญ่กล่าวถึง กรอบการประเมินจริยธรรมในอาชีพ ความรับผิดชอบของสื่อต่อสังคม การวัดจริยธรรมในการจัดการหนังสือพิมพ์ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เสรีภาพของสื่อ และประชาธิปไตย จริยธรรมของนักวิชาชีพ หน้าที่ของสื่อมวลชน ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าว แหล่งข่าว และผู้รับข่าวสาร อำนาจของจรรยาบรรณ ความน่าเชื่อถือในสถาบันสื่อมวลชน หลักจริยธรรมสากล ดังรายชื่องานวิจัยในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อหลักการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพ
สื่อมวลชน

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
19.1/2004	Social Responsibility Worldwide	- Clifford G. Christians (University of Illinois—Urbana) - Kaarle Nordenstreng (University of Tampere, Finland)
19.2/2004 (Special Issue : Media Ethics in Australia)	Good Character: Too Little, Too Late	- Neil Levy (University of Melbourne)
	Empowerment as a Universal Ethic in Global Journalism	- Tom Brislin (University of Hawaii)
19.3-19.4/2004 (Specila Issue: Journalism Ethics and other Professions)	Professional-Client Relationships: Rethinking Confidentiality, Harm, and Journalists' Public Health Duties	- Renita Coleman (Louisiana State University) - Thomas May (Medical College of Wisconsin)
	Power, Ethics, and Journalism: Toward an Integrative Approach	- Peggy Bowers (Clemson University) - Christopher Meyers (University of California—Bakersfield) - Anantha Babbili (Middle Tennessee State University)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
	Media-Citizen Reciprocity as a Moral Mandate	- Wendy Barger (University of St. Thomas) - Ralph D. Barney (Brigham Young University)
	Accountability in the Professions: Accountability in Journalism	- Lisa H. Newton (Fairfield University) - Louis W. Hodges (Washington and Lee University) - Susan Keith (Arizona State University)
18.1/2003	Accountability in Journalism	- P.B. Sawant (Press Council of India)
	A Masochist's Teapot: Where to Put the Handle in Media Ethics	- Thomas W. Hickey (St. Petersburg College)
18.2/2003	Appreciation W.D. Ross: On Duties and Consequences	- Christopher Meyers (University of California—Bakersfield)
18.3-18.4/2003	The Real, the Virtual, and the Moral: Ethics at the Intersection of Consciousness	- Thomas H. Bivins (University of Oregon) - Julianne H. Newton (University of Oregon)
17.4/2002 (Special Issue: Search for a Global Media Ethic)	Universal Ethical Standards?	- Herb Strentz (Drake University)
16.1/2001	Journalistic Ethics, Objectivity, Existential Journalism, Standpoint Epistemology, and Public Journalism	- Michael Ryan (University of Houston)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
16.2 -16.3/2001 (Special Double Issue” Ethics & Professional Persuasion)	Toward a Professional Responsibility Theory of Public Relations Ethics	- Kathy R. Fitzpatrick (DePaul University) - Candace Cummins Gauthier (University of North Carolina at Wilmington)
	The TARES Test: Five Principles for Ethical Persuasion	- Sherry Baker (Brigham Young University) - David L. Martinson (Florida International University)
	Semantics and Ethics of Propaganda	- Jay Black (University of South Florida—St. Petersburg)
	Public Relations Ethics: Contrasting Models from the Rhetorics of Plato, Aristotle, and Isocrates	- Charles W. Marsh Jr. (University of Kansas)
	A Framework for Evaluating Coverage of Ethics in Professions and Society	- David A. Craig (University of Oklahoma)
	Five Baselines for Justification in Persuasion	- Sherry Baker (Brigham Young University)
15.1/2000	Dietrich Bonhoeffer and Communication “the Truth” : Words of Wisdom for Journalists	- David L. Martinson (Florida International University)
15.4/2000	The Concept of Media Accountability Reconsidered	- Patrick Lee Plaisance (Syracuse University)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
14.1/1999	Getting It Right: Aristotle's "Golden Mean" as Theory Deterioration	- Stanley B. Cunningham (University of Windsor)
	A Framework for Evaluating Coverage of Ethics in Professions and Society	- David A. Craig (University of Oklahoma)
14.2/1999	Five Baselines for Justification in Persuasion	- Sherry Baker (Brigham Young University)
14.4/1999	Right to Know, Press Freedom, Public Discourse	- Candace Cummins Gauthier (University of North Carolina at Wilmington)
	Commentator Ethics: A Policy Public Journalism and Traditional Journalism: A Shift in Values?	- Paul Haridakis (Kent State University) - Philip Meyer (University of North Carolina at Chapel Hill) David Arant (University of Memphis)
13.3/1998	Public Journalism and Traditional Journalism: A Shift in Values?	- Philip Meyer (University of North Carolina at Chapel Hill) - M. David Arant (University of Memphis)
12.1/ 1997	Who's Responsible for Journalism?	- John H. McManus (Saint Mary's College of California)
12.4/ 1997 (Special Issue: Teaching Media Ethics)	Applying Kidder's Ethical Decision-Making Checklist to Media Ethics	- Sherry Baker (Brigham Young University)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
11.1/1996 (Special Issue: Diversity)	Completeness and Exclusion in Journalism Ethics: An Ethnographic Case Study	- Don Heider (University of Colorado)
	Beyond Diversity: Expanding the Canon in Journalism Ethics	- Tom Brislin (University of Hawaii) - Nancy Williams (Utah State University)
11.2/1996	Implications of Audience Ethics for the Mass Communicator	- James Aucoin (University of South Alabama)
	Virtual Anonymity: Online Accountability and the Virtuous Virtual Journalist	- Jane B. Singer (Colorado State University)
11.3/1996 (Special Issue: Communitarian Journalism)	Public Journalism and the Prospects for Press Accountability	- Theodore L. Glasser (Stanford University) - Stephanie Craft (University of Missouri)
10.1/1995	Existential Objectivity: Freeing Journalists to be Ethical	- Kevin Stoker (University of North Carolina at Greensboro)
10.3/ 1995	Measuring Morality in Newspaper Management	- William B. Blankenburg (University of Wisconsin-Madison)

สถานภาพปัญหาทางจริยธรรม

งานวิจัยที่พบเมื่อพิจารณาโดยรวมแยกได้เป็นกรณีศึกษาเรื่องปัญหาโครงสร้างของผู้สื่อข่าว ความแตกต่างในความรับผิดชอบทางกฎหมายและทางจริยธรรม เทคโนโลยีใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อ การสร้างสรรค์งานและกระบวนการผลิตข่าว การได้เสียงทางจริยธรรมในสื่อ วิกฤตการณ์ของจิตสำนึก ของนักวิชาชีพ การรายงานข่าวที่อยู่บนความขัดแย้งของผลประโยชน์ บทบาทของรัฐบาลในการ ทำลายจริยธรรมสื่อมวลชน การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยศึกษาทั้งในกรณีของหนังสือพิมพ์หลัก หนังสือพิมพ์ทางเลือกอย่างหนังสือพิมพ์ชุมชน ข่าวโทรทัศน์ นักวิชาชีพสื่อมวลชน และในภาพรวม ของสถาบันสื่อมวลชน ดังรายชื่อในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อที่เกี่ยวกับสถานภาพปัญหาทางจริยธรรม

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
19.1/2004	If Looks Could Kill: Digital Manipulation of Fashion Models	- Shiela Reaves (University of Wisconsin—Madison) - Jacqueline Bush Hitchon (University of Wisconsin—Madison) - Sung-Yeon Park (University of Wisconsin—Madison) - Gi Woong Yun (University of Wisconsin—Madison)
19.3 - 19.4/2004 (Special Issue: Journalism Ethics and Other Professions)	Three Essays on Journalism and Virtue	- Stuart Adam (Carleton University—Poynter Institute) - Stephanie Craft (University of Missouri) - Elliot Cohen (Indian River Community College)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
18.1/ 2003	New Challenges of Globalization for Journalism	- Sidney Callahan (St. John's University, Queens, NY)
	Moral Language in Newspaper Commentary: A Kohlbergian Analysis	- Wendy Barger (University of St. Thomas)
18.2/2003	Public Opinion about News Coverage of Leaders' Private Lives	- Daniel Riffe (Ohio University)
17.1/ 2002	Privacy Invasion by the News Media: Three Ethical Models	- Candace Cummins Gauthier (University of North Carolina at Wilmington)
17.2/2002	Evolving Standards in Public Relations: A Historical Examination of PRSA's Codes of Ethics	- Kathy R. Fitzpatrick, DePaul University
17.3/2002	Searching for the Ethical Journalist: An Exploratory Study of the Moral Development of News Workers	- Lee Wilkins (University of Missouri) - Renita Coleman (Louisiana State University)
17.4/2002 (Special Issue : Search for a Global Media Ethic)	Journalism after September 11: Unity as Moral Imperative	- Dennis D. Cali (East Carolina University)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
16.4/2001	"Fruit of the Poisonous Tree." Journalistic Ethics and Voice Mail Surveillance	- Donald Challenger (Syracuse University) - Cecillia Friend (Utica College of Syracuse University)
	Online Journalists Face New Ethical Dilemmas: Lessons from the Netherlands	- Mark Deuze (University of Amsterdam) - Daphne Yeshua (University of Amsterdam)
15.2/ 2000	The Moon Hoax: Debates About Ethics in 1835 New York Newspapers	- Brian Thornton (Midwestern State University)
14.4/ 1999	Divergence of Duty: Differences in Legal and Ethical Responsibilities	- Elizabeth Blanks Hindman (North Dakota State University)
13.1/1998	Whose Benefit? Gay and Lesbian Journalists Discuss Outing, the Individual, and the Community	- Hillary Warren (University of Texas at Austin) - Gary Hicks (University of Texas at Austin)
	The Disappearing Media Ethics Debate : Letters to the Editor	- Brian Thornton (Midwestern State University)
13.2/1998	New Technology Effects Inventory: Forty Leading Ethical Issues	- Thomas Cooper (Emerson College)
13.3/1998	The Case of Dark Alliance	- Edward L. Carter (University of Utah)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
12.3/ 1997	Actions of Early Journalists Often Unethical, Even Illegal	- Fred Fedler (University of Central Florida)
11.3/ 1996 (Special Issue: Communitarian Journalism)	Community Journalism: Good Intentions, Questionable Practice	- Ralph D. Barney (Brigham Young University)
	A Crisis of Conscience: Is Community Journalism the Answer?	- J. Herbert Altschull (Johns Hopkins University)
10.1/ 1995	The Ethical Dilemma of Television News Sweeps	- Matthew C. Ehrlich (University of Illinois at Urbana-Champaign)
	Covering Antigone: Reporting on Conflict of Interest	- Lee Wilkins (University of Missouri)
10.3/1995	Newspaper Monopolies: Profits and Morality in a Captive Market	- Fred Blevens (Texas A&M University)
	Bloody News and Vulnerable Populations: An Ethical Question	-- Jeffrey S. Wilkinson (University of Tennessee) - James E. Fletcher (University of Georgia)
10.4/1995	The Role of Government in Undermining Journalistic Ethics	- Richard T. Kaplar, The Media Institute; Patrick D. Maine, The Media Institute

การรับรู้และการตัดสินใจทางจริยธรรม

งานวิจัยที่พบสามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการกล่าวถึงการรับรู้ การตัดสินใจของนักวิชาชีพ นักวิชาการ และสังคมที่มีต่อกรณีศึกษา เช่น การศึกษาจริยธรรมสื่อ เปรียบเทียบปฏิกิริยาของนักการศึกษา การประชาสัมพันธ์และอุตสาหกรรมยาสูบ : สำนวนการโต้เถียงกันเรื่องจริยธรรมของผู้ประกอบการ กรณีวิเคราะห์ความรับผิดชอบทางสังคมในชุมชน การพิจารณาทางจริยธรรมในการเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญของนักวิชาชีพในคดีหมิ่นประมาท นักกฎหมายของสื่อในฐานะที่เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ การใช้องค์ความรู้วัดความอ่อนไหวด้านจริยธรรมของผู้รับชมข่าว ความระมัดระวัง ความยุติธรรมในการ

ประเมินจริยธรรมที่ผู้ชมข่าวโทรทัศน์มีต่อข่าว การใช้เหตุผลทางจริยธรรมในกระบวนการหาข่าว การตัดสินใจเลือกทางจริยธรรมบนผลประโยชน์ที่ขัดแย้งทางธุรกิจ

ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และการตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศต่างๆ เช่น เปรียบเทียบการรับรู้และแนวคิดของสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ การรับรู้และตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชนในโรมาเนีย ออสเตรเลีย จีน แคนาดา สหรัฐอเมริกา อเมริกากลาง อิสราเอล ดังที่แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อการรับรู้และการตัดสินใจทางจริยธรรม

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
19.2/ 2004 (Special Issue: Media Ethics in Australia)	Stakeholders Versus Shareholders: Journalism, Business, and Ethics	- Ian Richards (University of South Australia)
	Australian Media Ethics Regime and Ethical Risk Management	- Charles Sampford (Griffith University in Australia) - Robyn Lui (Griffith University in Australia)
18.2/ 2003	Normative Conflict in the Newsroom: The Case of Digital Photo Manipulation	- Wilson Lowrey (Mississippi State University)
18.3- 18./2003	Chinese Ethics in Communication, Collaboration, and Digitalization in the Digital Age	- Ying-shun Hsieh (National Chengchi University, Taiwan) - Ching-chun Hsieh (Academia Sinica, Taiwan) - John A. Leman (University of Alaska)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
17.1/ 2002	Times v. Sullivan: Landmark of Land Mine on the Road to Ethical Journalism?	- John C. Watson (American University)
	Responsibility and Ethics in the Canadian Media: Some Basic Concerns	- Raphael Cohen-Almagor (University of Haifa)
17.2./2002 (Special Issue: Code of Ethics)	Leaks: How Do Codes of Ethics Address Them?	- Taegyu Son (University of North Carolina at Chapel Hill)
	Five Versions of One Code of Ethics: The Case Study of the Israel Broadcasting Authority	- Yehiel (Hilik) Limor (Tel-Aviv University) - Ins Gabel (The Open University)
17.4/2002 (Special Issue Search for a Global Media Ethics)	The Search for Ethical Journalism in Central America and the Failure of the New Orleans Declaration	- Rick Rockwell (American University)
16.1/2001	Secularists or Modern Day Prophets? : Journalists' Ethics and the Judeo-Christian Tradition	- Doung Underwood (University of Washington)
	Competing Moral Visions: Ethics and the Stealth Bible	- Ken Waters (Pepperdine University)
16.2-16.3/2001 (Special Double Issue Ethics & Professional Persuasion)	Responding To Propaganda : An Ethical Persuasion	- Stanley B. Cunningham (University of Windsor)
	Communication in the Unfettered Marketplace: Ethical Interrelationships Business, Government, and Stakeholders	- Robert I. Wakefield (Brigham Young University, Hawaii) - Coleman F. Barney (Solution Bank International)
16.4/2001	Digital Research in Media Ethics: An Annotated Webliography of Information	- Emily Walshe (Long Island University/ C.W. Post Campus)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
15.2/ 2000	Cut From the Same Cloth? Communications Researcher Ethics	- Fiona Chew (Syracuse University)
15.4/2000 (Special Issue: Accountability)	New Media Synergy: Emergence of Institutional Conflicts of Interest	- Stephanie Craft (University of Missouri) - Charles Davis (University of Missouri, Columbia)
14.1/1999	Groping Toward Ethics in Transitioning Press Systems: The Case of Romania	- Kenneth Starck (University of Iowa)
	Editors for a Day: Readers' Responses to Journalists' Ethical Dilemmas	- Enn Raudsepp (Concordia University)
14.2/1999	Advertising Ethics: South Korean and American Perceptions and Ideology	- Hyunsoo Park (University of Florida) - Michael F. Weigold (University of Florida) - Debbie M. Treise (University of Florida)
14.3/1999	Media Ethics Education: A Comparison of Student Responses	- Mark J. Braun (Gustavus Adolphus College)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
13.3/ 1998	Public Relations and the Tobacco Industry: Examining the Debate on Practitioner Ethics	- Steven R. Thomsen (Brigham Young University)
	Social Responsibility in Covering Community Division: A Narrative Case Analysis	- Kristie Bunton Northington (University of St. Thomas)
	Ethical Decision Making in Environmental Communication	- JoAnn Myer Valenti (Brigham Young University)
12.2/1997 (Special Issue: Where Ethics and Law Converge)	Witness for the Plaintiff: Ethical Considerations of Being a Libel Plaintiff's Expert Witness	- Michael Perkins (Brigham Young University)
	Media Lawyers as Factor in the Ethical Decisions of Journalists	- Sigman L. Splichal (University of Miami)
12.3/1997	Using Cognitive Mapping to Assess Ethical Sensitivity in News Viewers	- David L. Rarick (University of Minnesota) - Tammy Swenson-Lepper (University of Minnesota) - Rebecca Ann Lind (University of Illinois—Chicago)
11.1/ 1996 (Special Issue: Diversity)	Race and Viewer Evaluations of Ethically Controversial TV News Stories	- Rebecca Ann Lind (University of Illinois—Chicago)
11.2/1996	Care and Justice in Audience Evaluations of Ethics in TV News	- Rebecca Ann Lind (University of Illinois—Chicago)
11.3/1996 (Special Issue: Communitarian Journalism)	Ruminations About the Communitarian Debate	- Louis W. Hodges (Washington and Lee University)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
10.2/1995	Using Two Ethical Guidelines to Determine If State-Sponsored Executions Should Be Televised or Photographed	- Marlin Shipman (Arkansas State University)
	Ethical Reasoning in the Process of Gathering News for Television: Privacy and AIDS Testing	- Russell B. Williams (Pennsylvania State University)
	Assessing Ethical Sensitivity In Television News Viewers: A Preliminary Investigation	- Rebecca Ann Lind (University of Illinois—Chicago) - David L. Rarick (University of Minnesota)
10.4/1995	Gotcha! Deciding When Sources are Fair Game	- Sandra L. Borden (Indiana University)

การให้การศึกษาด้านจริยธรรม

งานวิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือเรียนด้านจริยธรรมสื่อมวลชน และพัฒนาการของการเรียนการสอนจริยธรรมสื่อในการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการให้การศึกษาด้านจริยธรรมสื่อในอนาคต ดังที่แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อการให้การศึกษาด้านจริยธรรม

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
17.3/2002	Media Ethics Textbook Case Studies Need New Actors and New Issues	- Virginia Whitehouse (Whitworth College) - James B. McPherson (Whitworth College)
16.1/2001	Embracing Objectivity Early On: Journalism Textbooks of the 1800s	- Joseph A. Mirando (Southeastern Louisiana University)
15.2/ 2000	Teaching Moral Development in Journalism Education	- Keith Goree (St. Petersburg Junior College)
15.3/2000	Teaching Media Ethics in a Multicultural Setting	- Raul Reis (California State University, Long Beach)
14.2/1999	Teaching Ethics: The Moral Development of Educators	- Elizabeth M. Tucker (University of Texas at Austin) - Daniel A. Stout (Brigham Young University)
14.3/1999	"You Had to Be There" (And They Weren't): The Problem With Reporter Reconstructions	- Russell Frank (Pennsylvania State University)
13.1/ 1998	Lessons on Ethics in News Reporting Textbooks, 1867–1997	- Joseph A. Mirando (Southeastern Louisiana University)
12.4/ 1997 (Special Issue: Teaching Media Ethics)	Should Professional Competence Be Taught as Ethical?	- Douglas Birkhead (University of Utah)
	Case Studies by Numbers: A Journalism Ethics Learning Strategy	- Tom Brislin (University of Hawaii)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาจริยธรรม

งานวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากความคลุมเครือของข้อกำหนดในการปฏิบัติหน้าที่ การหาเหตุผลทางด้านศีลธรรมมาสนับสนุนทางด้านความใกล้ชิดส่วนตัว และอิทธิพลทางสังคมที่มีต่อการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์ในวิกฤตการณ์ทางจริยธรรม ดังรายชื่อในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 งานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาจริยธรรม

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
14.3/ 1999	Ethical Conflicts Confronted by Librarians in News Media	- Jerry Bornstein (Baruch College City University of New York)
12.1/ 1997	Social Influences on Journalists' Decision making in Ethical Situations	- Paul S. Voakes (Indiana University)
11.4/ 1996	Moral Justifications for Privacy and Intimacy	- Samuel P. Winch (Bowling Green State University)

การกำกับดูแลจริยธรรม

งานวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ การรวบรวมข้อมูลและพัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสื่อ เช่น Megan's Law กฎหมายสากลต่างๆ และอีกกลุ่มคือการวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพในการใช้กฎหมาย กฎทางศีลธรรมในการควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติตามจริยธรรมสื่อ ดังรายชื่อในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 งานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อการกำกับดูแลจริยธรรม

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
19.1/ 2004	The Public's Right to Know: A Dangerous Notion	- Brian Richardson (Washington and Lee University)
19.3 - 19.4/2004 (Special Issue: Journalism Ethics and Other Professions)	The One-Sided Obligations of Journalism	- Michael Davis (Illinois Institute of Technology)
18.2/ 2003	Can Natural Law Defend Advertising?	- Jeffrey J. Maciejewski (Creighton University)
18.3-18.4/2003	Reformatting Ethics	- David J. Gunkel (Northern Illinois University) - Debra Hawhee (University of Illinois at Urbana—Champaign)
17.1/ 2002	Covering Ethics Through Analysis and Commentary: A Case Study	- David A. Craig (University of Oklahoma)
17.3/2002	International Law and the Search for Universal Principles in Journalism Ethics	- Michael Perkins (Brigham Young University)

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
17.4/2002 (Special Issue: Search for a Global Media Ethic)	A Universal Code of Journalism Ethics: Problems, Limitations, and Proposals	- Roberto Herrscher, Les Heures (University of Barcelona, Spain)
15.1/ 2000	Rights, Wrongs, and Responsibilities : Law and Ethics in the Newsroom	- Paul S. Voakes (Indiana University)
13.3/1998	Codes and Culture at The Courier– Journal: Complexity in Ethical Decision Making	- David E. Boeyink (Indiana University)
12.1/ 1997	Public Virtue: A Focus for Editorializing about Political Character	- Christopher J. Schroll (University of North Dakota) - Richard J. Kenney (University of Georgia)
12.3/1997	Press Law Debate in Kenya: Ethics as Political Power	- David N. Dixon (Indiana University)
11.4/ 1996	Computers, Privacy, and Journalists: A Suggested Code of Information Practices	- Wendell Cochran (American University)
	An Ethics Code Postmortem: The National Religious Broadcasters’ EFICOM	- Jeffrey L. Courtright (Miami University)
10.2/ 1995	In The Spirit of the Law: An Ethical Alternative to the Fairness Doctrine	- James L. Schwar (University of New Mexico)

ผลปฏิบัติที่ทำให้เกิดการรับรู้

งานวิจัยที่พบคือเรื่องการใช้ห้องเรียนจริยธรรมสื่อเพื่อลดอัตราการกระทำผิดจริยธรรมสื่อให้น้อยลง และการใช้สัญญาประชาคมนำไปสู่พลังทางจริยธรรมสื่อ ดังรายชื่อในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 รายชื่องานวิจัยนานาชาติในกลุ่มหัวข้อที่เกี่ยวกับผลปฏิบัติที่ทำให้เกิดการรับรู้

ฉบับที่/ปี	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง
14.2/ 1999	Responsible Advertisers: A Contractualist Approach to Ethical Power	- Anne Cunningham (University of Tennessee)
12.4/ 1997 (Special Issue: Teaching Media Ethics)	The Media Ethics Classroom and Learning to Minimize Harm	- Sharon Logsdon Yoder (California State University, Chico) - Glen L. Bleske (California State University, Chico)

จากงานวิจัยที่ได้สืบค้นจากวารสารวิชาการในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาจะเห็นว่าประเด็นที่ศึกษามีความหลากหลายกว่าที่ปรากฏในบทความของนักวิชาการเอเชีย โดยประเด็นที่นักวิชาการนานาชาติให้ความสำคัญมากกว่านักวิชาการเอเชียคือ ประเด็นเกี่ยวกับหลักการทางจริยธรรมทั้งภายในสังคมเอง และเปรียบเทียบการรับรู้หลักการของประเทศต่าง ๆ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าหลักการทางจริยธรรมไม่ใช่สิ่งตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละกลุ่มคนแต่ละสังคม นอกจากนี้ งานวิจัยนานาชาติยังเน้นประเด็นการถ่ายทอดจริยธรรมซึ่งคาดว่าจะช่วยลดปัญหาจริยธรรมสื่อมวลชนในสังคมด้วย นอกจากนี้ยังมีการศึกษาปัญหาจริยธรรมเฉพาะสถานการณ์นอกเหนือจากการมองปัญหาจริยธรรมสื่อมวลชนในภาพกว้าง เช่น การปฏิบัติต่อผู้เป็นพยานให้ศาล ซึ่งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมกว่าการมองในภาพกว้างเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งจะช่วยให้อาจมองเห็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางจริยธรรมได้ลึกซึ้ง

บทที่ 5
ผลการวิจัย
งานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

จำนวนงานวิจัยที่ศึกษา

งานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนนั้นประกอบด้วยงานวิจัยที่ตั้งคำถามวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมของนักวิชาชีพโดยตรง และงานวิจัยที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาทและแนวทางการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนแต่มีผลการวิจัยหรือข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จากการสืบค้นแหล่งฐานข้อมูลที่กำหนดและการส่งจดหมายสอบถามไปยังสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนสาขานิเทศศาสตร์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 64 แห่ง และได้มีหน่วยงานที่ตอบกลับมา 10 แห่ง (ดูรายชื่อหน่วยงานที่ภาคผนวก) สามารถสืบค้นงานวิจัยได้จำนวนทั้งหมด 60 ชิ้น

จากการสืบค้นงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนพบว่างานวิจัยชิ้นแรกเริ่มต้นศึกษาในปี พ.ศ.2534 โดย นฤมล สิงห์ประเสริฐ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์” และ ลักษมี คงลาภ เรื่อง “การควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์” ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปในภาพรวมนั้นงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนแม้จะมีจำนวนไม่มากนักแต่ก็มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ดูตารางที่ 9) โดยในช่วงปี พ.ศ.2539 มีจำนวนงานวิจัยมากที่สุด คือ 13 เล่ม

ตารางที่ 9 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามปีที่ศึกษา

ปีที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
2534	2	3.33
2535	2	3.33
2536	3	5.00
2537	1	1.67
2538	1	1.67
2539	13	21.67
2540	5	8.33
2541	8	13.33
2542	5	8.33
2543	5	8.33
2544	6	10.00
2545	9	15.00
รวม	60	100.00

แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

เมื่อจำแนกงานวิจัยออกตามแหล่งข้อมูลที่ศึกษา (ตารางที่10) แสดงให้เห็นว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่ทำการศึกษานี้มากที่สุด โดยมีงานวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 48 ชิ้น (ร้อยละ 80) ส่วนมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่มีงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสยาม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งจำนวนงานวิจัยมีไม่มากนัก

ตารางที่ 10 งานวิจัยจำแนกตามแหล่งข้อมูลที่ศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	48	80.00
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	5	8.33
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2	3.33
มหาวิทยาลัยสยาม	2	3.33
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรไทย	1	1.67
มหาวิทยาลัยแม่โจ้	1	1.67
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	1	1.67
รวม	60	100.00

คำถามวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

งานวิจัยที่มีคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนโดยตรงนั้น งานวิจัยแต่ละชิ้นมักจะมีคำถามวิจัยมากกว่า 1 คำถาม เมื่อแบ่งคำถามวิจัยออกเป็นหมวดหัวข้อต่าง ๆ จะประกอบด้วยคำถามวิจัยที่ครอบคลุมหัวข้อวิจัยดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 จำนวนงานวิจัยและร้อยละจำแนกตามหมวดหัวข้อคำถามวิจัย*

คำถามวิจัย	จำนวน	ร้อยละ**
สถานภาพปัญหาจริยธรรม	39	65.00
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม	18	30.00
การรับรู้ทางจริยธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม	23	38.33
การป้องกันปัญหาทางจริยธรรมและมาตรการควบคุมสื่อมวลชน	10	16.67
นโยบายของสื่อมวลชนและปัญหาทางจริยธรรม	7	11.67
การถ่ายทอดและเครื่องมือประเมินจริยธรรม	5	8.33
ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชน	5	8.33
การตอบโต้และการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม	3	5.00
หลักการทางจริยธรรม	1	1.67

* งานวิจัยหนึ่งชิ้นอาจมีคำถามวิจัยมากกว่าหนึ่งหัวข้อ

** ร้อยละของจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 60 เล่ม

จากตารางที่ 11 ประเด็นคำถามวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อสารมวลชนที่มีงานวิจัยศึกษามากที่สุดคือ สถานภาพปัญหาจริยธรรม (ร้อยละ 65.00) ประเด็นคำถามวิจัยอันดับรองลงมาคือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม (ร้อยละ 30.00) การรับรู้ทางจริยธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (ร้อยละ 38.33) การป้องกันปัญหาทางจริยธรรมและมาตรการควบคุมสื่อมวลชน (ร้อยละ 16.67) นโยบายของสื่อมวลชนและปัญหาทางจริยธรรม (ร้อยละ 11.67) ส่วนประเด็นที่มีผู้ศึกษาน้อยคือ ประเด็นการถ่ายทอดและเครื่องมือประเมินจริยธรรม (ร้อยละ 8.33) ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชน (ร้อยละ 8.33) การตอบโต้และการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม (ร้อยละ 5.00) และประเด็นหลักการทางจริยธรรม (ร้อยละ 1.67) จะเห็นได้ว่าประเด็นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับการป้องกัน และการแก้ไขปัญหามีน้อย ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับข้อโต้แย้งทางปรัชญาและหลักการทางจริยธรรมไม่มีปรากฏ

ประเภทสื่อที่ศึกษา

เมื่อจำแนกงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนออกตามประเภทสื่อที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 12) พบว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ถูกหยิบยกมาศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 76.67) สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะเหตุผลหลายประการคือหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นสื่อมวลชนที่มีเสรีภาพในสังคมมากกว่าสื่อประเภทอื่น จึงน่าจะเป็นสื่อที่อยู่ในข่ายจะมีปัญหาทางจริยธรรมได้ง่าย นอกจากนั้น เนื้อหาของสื่อหนังสือพิมพ์ยังง่ายต่อการสืบค้นและวิเคราะห์มากกว่าเนื้อหาจากสื่ออื่น ๆ ส่วนสื่อที่ได้รับการศึกษาเป็นอันดับรองมาคือ สื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 23.33) สื่อมวลชนโดยรวม (ร้อยละ 10.00) และสื่อวิทยุกระจายเสียง (ร้อยละ 3.33)

ตารางที่ 12 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามประเภทสื่อที่ศึกษา*

ประเภทสื่อ	จำนวน	ร้อยละ**
หนังสือพิมพ์	46	76.67
โทรทัศน์	14	23.33
สื่อมวลชนโดยรวม	6	10.00
วิทยุกระจายเสียง	2	3.33

* งานวิจัยหนึ่งชิ้นอาจมีคำถามวิจัยมากกว่าหนึ่งหัวข้อ

** ร้อยละของจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 60 เล่ม

ประเภทของเนื้อหาที่ศึกษา

ประเภทของเนื้อหาในงานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนส่วนใหญ่นำมาศึกษาคือ เนื้อหาประเภทข่าว (ร้อยละ 51.67) รองลงมาคือภาพข่าว (ร้อยละ 20.00) โฆษณา (ร้อยละ 8.33) และ บทบรรณาธิการ (ร้อยละ 1.67) สาเหตุที่เนื้อหาข่าวได้ถูกนำมาศึกษามากที่สุด เพราะข่าวเป็นการรายงานเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมรอบตัวที่เราไม่ได้มีประสบการณ์ตรงให้เป็นที่ยอมรับกัน และยังส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของสังคม ดังนั้นจริยธรรมในการนำเสนอข่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและถือเป็นความรับผิดชอบประการหนึ่งสำหรับนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน ในส่วนของงานวิจัยที่ไม่ได้ระบุเนื้อหา ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษากระบวนการกำกับดูแลทางจริยธรรม เสรีภาพและความรับผิดชอบทางจริยธรรม ปัญหาทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพ รวมถึงการถ่ายทอดทางจริยธรรมด้วย

ตารางที่ 13 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่ศึกษา*

ประเภทเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ**
ข่าว	31	51.67
ภาพข่าว	12	20.00
โฆษณา	5	8.33
บทบรรณาธิการ	1	1.67
ไม่ระบุเนื้อหา	17	28.33

* งานวิจัยหนึ่งชิ้นอาจศึกษามากกว่าหนึ่งประเภทเนื้อหา

** ร้อยละของจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 60 เล่ม

ในด้านลักษณะของเนื้อหาที่นำมาศึกษา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาเนื้อหาของสื่อโดยทั่วไป (ร้อยละ 81.67) มากกว่าเลือกใช้กรณีศึกษา (ร้อยละ 23.33) เพราะการเลือกใช้กรณีศึกษาจะต้องอาศัยจังหวะของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การทำวิจัยในระดับของวิทยานิพนธ์ที่มีข้อจำกัดด้านช่วงเวลาที่ต้องจบการศึกษา จึงค่อนข้างยากในการทำกรณีศึกษา เพราะไม่สามารถรอให้เกิดเหตุการณ์ได้

ตารางที่ 14 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามลักษณะเนื้อหา*

ลักษณะเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ**
เนื้อหาหรือการปฏิบัติงานของสื่อโดยทั่วไป	49	81.67
กรณีศึกษา	14	23.33

* งานวิจัยหนึ่งชิ้นอาจศึกษามากกว่าหนึ่งประเภทเนื้อหา

** ร้อยละของจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 60 เล่ม

วิธีวิทยาการวิจัย

งานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ (ร้อยละ 60.00) โดยหน่วยตัวอย่างในการสัมภาษณ์คือ นักวิชาชีพ รองลงมาคือ ผู้ตกเป็นข่าว สาธารณชนทั่วไป นักวิชาการ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง นักการเมือง และแหล่งข่าวที่ไม่ระบุ ส่วนระเบียบวิธีวิจัยที่นิยมใช้เป็นอันดับรองลงมาคือ การวิเคราะห์เนื้อหาสื่อ (ร้อยละ 60.00) การสำรวจด้วยแบบสอบถาม (ร้อยละ 40.00) การวิเคราะห์เอกสารที่มีอยู่ (ร้อยละ 21.66) ส่วนระเบียบวิจัยที่ใช้น้อยคือ การสังเกต (ร้อยละ 5.00) การทดลอง (ร้อยละ 3.33) และการสนทนากลุ่ม (ร้อยละ 1.67)

อย่างไรก็ตามงานวิจัยส่วนใหญ่จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยมากกว่าหนึ่งวิธีในการตอบปัญหานำวิจัย เนื่องจากประเด็นเรื่องของจริยธรรมเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน และมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย การวิจัยจึงต้องพยายามให้ได้ข้อมูลที่จะตอบปัญหาได้ครบถ้วนที่สุด ซึ่งการเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยมากกว่าหนึ่งวิธีจึงเป็นหนทางหนึ่งที่เข้ามาช่วยในประเด็นนี้

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา*

ระเบียบวิธีวิจัย	จำนวน	ร้อยละ**
1. สัมภาษณ์	36	60.00
- นักวิชาชีพ	31	51.67
- นักวิชาการ	3	5.00
- สาธารณชน	5	8.33
- ผู้ตกเป็นข่าว	6	10.00
- นักการเมือง	1	1.67
- เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง	3	5.00
- แหล่งข่าว (ไม่ระบุ)	1	1.67
2. วิเคราะห์เนื้อหาสื่อ	36	60.00
3. สัมภาษณ์	24	40.00
- นักวิชาชีพ	17	28.33
- นักวิชาการ	2	3.33
- นักการเมือง	2	3.33
- สาธารณชน	11	18.33
4. วิเคราะห์เอกสารที่มีอยู่	13	21.66
5. การสังเกต	3	5.00
6. การทดลอง	2	3.33
7. การสนทนากลุ่ม	1	1.67

* งานวิจัยหนึ่งชิ้นอาจจะมีระเบียบวิธีวิจัยมากกว่าหนึ่งวิธี

** ร้อยละของจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 60 เล่ม

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบในงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ดังต่อไปนี้ กลุ่มแนวคิดทฤษฎีสื่อสารมวลชนถูกนำมาใช้มากที่สุด (ร้อยละ 68.33) ซึ่งประกอบไปด้วยทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อมวลชน ทฤษฎีวิพากษ์ และการวิเคราะห์ผู้รับสาร กลุ่มทฤษฎีที่ถูกนำไปใช้อันดับรองลงมาคือ กลุ่มแนวคิดด้านข่าว (ร้อยละ 61.67)

เช่น คุณภาพข่าว คุณค่าข่าว การนำเสนอข่าว ฯลฯ กลุ่มแนวคิดด้านบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน (ร้อยละ 51.67) เช่น บรรทัดฐานสื่อมวลชน ความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ฯลฯ กลุ่มแนวคิดด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณของสื่อมวลชน (ร้อยละ 50.00) กลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อและบุคคล (ร้อยละ 25.00)

ส่วนกลุ่มแนวคิดทฤษฎีอื่นที่นำมาใช้ในจำนวนไม่มากนักคือ กลุ่มกฎหมาย กลุ่มแนวคิดทฤษฎีองค์กร และทฤษฎีทางจิตวิทยา

ตารางที่ 16 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย*

แนวคิด/ทฤษฎี	จำนวน	ร้อยละ**
แนวคิด/ ทฤษฎีสื่อสารมวลชน	41	68.33
แนวคิดด้านข่าว	37	61.67
แนวคิดด้านบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน	31	51.67
แนวคิดด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณของสื่อมวลชน	30	50.00
แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อและบุคคล	15	25.00
กฎหมาย	9	15.00
ทฤษฎีองค์กร	5	8.33
ทฤษฎีจิตวิทยา	3	5.00
อื่นๆ	11	18.33

* งานวิจัยหนึ่งชิ้นอาจจะเป็ยบวิธีวิจัยมากกว่าหนึ่งวิธี

** ร้อยละของจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 60 เล่ม

ในการวิเคราะห์แนวคิดที่ใช้สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ส่วนใหญ่เป็นการกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารกว้าง ๆ หรือเป็นแนวคิดและทฤษฎีในเชิงปทัสสถานของสื่อมวลชน ที่สะท้อนให้เห็นความคาดหวังของสังคมที่มีต่อสื่อมวลชนเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ปัญหาทางจริยธรรม แต่มิค่อยกล่าวถึงทฤษฎีที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ในส่วนของการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีที่อธิบายระดับปัจเจกบุคคลเช่นทฤษฎีจิตวิทยาต่าง ๆ หรือทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์ระดับสังคม เช่น ทฤษฎีทางสังคมวิทยา งานวิจัยส่วนใหญ่จะไม่ใช่งานที่ทดสอบทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎีหรือแนวคิดที่นำเสนอในการอภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ : องค์ความรู้ที่ประมวลได้จากงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นได้ผลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นทางจริยธรรมที่ปรากฏ

จากการศึกษาวิจัยที่มีปัญหานำวิจัย ผลการวิจัยและข้อสรุปเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนทั้งหมด พบประเด็นทางจริยธรรมในสองหมวดใหญ่ คือ การกระทำที่มีอยู่ในข่ายก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมอันเนื่องมาจากการนำเสนอเนื้อหา และการกระทำที่อยู่ในข่ายที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมอันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานและการดำเนินการของสื่อมวลชน

1. ปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดจากการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน

ในส่วนของการนำเสนอเนื้อหา นั้น มีการนำเสนอที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมเนื่องจากการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นธรรมตามหน้าที่ของสื่อมวลชน ได้แก่ ปัญหาเรื่องความเป็นกลาง การที่สื่อมวลชนเสนอข่าวในลักษณะที่ตัดสินผู้ตกเป็นข่าว ความถูกต้องของข้อมูล ปัญหาอันเนื่องมาจากการนำเสนอที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาที่รุนแรง ลามก อนาจาร และส่งเสริมให้เกิดความเชื่อที่มั่ว และปัญหาอันเนื่องมาจากการนำเสนอที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เป็นข่าว ได้แก่ การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการหมิ่นประมาท

งานวิจัยที่มีผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความเป็นกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกลางของสื่อมวลชนสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชนเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่สำคัญมากปัญหานี้

งานวิจัยที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นทั้งของนักวิชาชีพสื่อมวลชนเองและกลุ่มผู้ใช้สื่อ ได้สะท้อนให้เห็นการรับรู้ของสังคมเกี่ยวกับความเป็นกลางของสื่อมวลชน และความ

รุนแรงของปัญหาดังกล่าว สุวัฒน์ ทองธนากุล (2542) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมและพบว่านักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ระดับผู้บริหารหรือหัวหน้าในกองบรรณาธิการและผู้อ่านที่เป็นผู้บริหารองค์กรทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนมีความคิดเห็นตรงกันว่าปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดของหนังสือพิมพ์คือปัญหาการวางตัวไม่เป็นกลางหรือการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีอคติ วิไลลักษณ์ แสงเจริญสุข (2539) ศึกษาความคิดเห็นของนักการเมืองและพบว่า นักการเมืองที่ศึกษาถึงร้อยละ 69.2 เห็นว่าข่าวการเมืองในปัจจุบันมีความเป็นกลางน้อย

ในส่วนของการนิยามความเป็นกลางนั้น งานวิจัยที่ศึกษาความเป็นกลางของสื่อมวลชนโดยการศึกษาเนื้อหาจะสะท้อนความหมายของคำว่าความไม่เป็นกลางในสองนัยยะ นัยยะแรกคือการนำเสนอเนื้อหาอย่างไม่สมดุลโดยไม่ได้นำเสนอข้อมูลของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ข่าวอย่างรอบด้าน มีการเลือกสรรแหล่งข่าว หรือข้อมูล หรือมีวิธีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับฝ่ายต่าง ๆ ไม่เหมือนกันและทำให้รายงานข่าวเป็นผลดีต่อฝ่ายหนึ่งและเป็นผลเสียต่ออีกฝ่ายหนึ่ง และอีกนัยยะหนึ่ง คือการที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอเฉพาะข้อเท็จจริง แต่สอดแทรกความคิดเห็นของตนเองลงไป ในข่าว ในบางกรณี การเสนอข่าวที่ไม่สมดุลก็มีความเกี่ยวพันกับการสอดแทรกความคิดเห็นของนักข่าวด้วย ดังเช่นที่หัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์คนหนึ่งให้ข้อมูลว่าเนื่องจากนักข่าวไม่สามารถเสนอความคิดเห็นของตนโดยตรงได้ บางครั้งนักข่าวจึงเลือกเสนอแหล่งข่าวที่คาดว่าจะมีความคิดเห็นสอดคล้องกับความคิดเห็นของตน (รุ่งนภา เอี่ยมงามทรัพย์, 2545)

การนำเสนอข่าวโดยให้ข้อมูลไม่รอบด้าน หรือมีวิธีการนำเสนอข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ฝ่ายต่าง ๆ อย่างไม่เท่าเทียมกันก่อให้เกิดคุณหรือโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มักพบในการศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา กรรณิการ์ กิตติเวชกุล (2541) ศึกษาความสมดุลของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน พบว่าการเสนอข่าวไม่ได้เน้นหลักความสมดุล คือไม่เสนอข่าวด้านบวกและด้านลบอย่างเท่าเทียมกันทั้งด้านเกษตรกรและรัฐบาล นอกจากนี้การนำเสนอเนื้อหาข่าวชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครเสียส่วนใหญ่ทั้งที่ปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มเกษตรกรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชนบท

การศึกษาการนำเสนอข่าววัดพระธรรมกายของ จันทิกา สุภาพงษ์ (2543) นั้น เป็นการศึกษาความสมดุลของการนำเสนออุดมการณ์ที่ขัดแย้งกันในสังคม ได้แก่อุดมการณ์ที่ส่งเสริมอำนาจรัฐ และอุดมการณ์ที่ไม่ส่งเสริมอำนาจรัฐ ซึ่งอุดมการณ์ที่ส่งเสริมอำนาจรัฐนั้น มีนัยยะที่เป็นผลลบต่อวัดพระธรรมกาย ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวที่เกี่ยวข้องกับวัดพระธรรมกายทุกชิ้นที่ลง

ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย 5 ชื่อฉบับในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2541 ถึงเดือน กรกฎาคม 2542 ชี้ให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์นำเสนออุดมการณ์ที่ส่งเสริมอำนาจรัฐในปริมาณที่มากกว่าอุดมการณ์ที่ไม่ส่งเสริมอำนาจรัฐ และมีการใช้แหล่งข่าวที่มีแนวทางในการนำเสนอประเด็นส่งเสริมอำนาจรัฐในปริมาณที่มากกว่าแหล่งข่าวที่นำเสนอประเด็นไม่ส่งเสริมอำนาจรัฐ และเป็นการนำเสนอที่ก่อให้เกิดผลในทางลบแก่วัดพระธรรมกาย กล่าวคือ ใช้แหล่งข่าวที่มีสถานภาพเป็นกลาง และแหล่งข่าวฝ่ายรัฐบาลมากกว่าแหล่งข่าวฝ่ายวัดพระธรรมกาย นอกจากนี้ยังพบว่าในการนำเสนอข่าวนั้นจะมีการใช้วิธีการนำเสนอข่าวที่เพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่แหล่งข่าวที่ให้ข่าวในทางลบแก่วัดพระธรรมกาย และลดความน่าเชื่อถือแหล่งข่าวที่ให้ผลในทางบวกแก่วัดพระธรรมกาย รวมทั้งมีความพยายามในการเสาะหาข้อมูลที่เป็นผลลบแก่ทางวัดมากกว่าข้อมูลที่เป็นผลบวก รวมทั้งพบว่ามีความมีการอ้างเหตุผลที่ไม่รัดกุมสูงกว่าในกรณีที่ต้องการนำเสนออุดมการณ์ที่ส่งเสริมอำนาจรัฐ มลินี สมภพเจริญ (2545) ศึกษาการรายงานข่าวแบบพิพาทมาก่อนของหนังสือพิมพ์กรณีการเสนอข่าววัดพระธรรมกาย และได้ผลสอดคล้องกันว่าปริมาณพื้นที่ข่าวที่นำเสนอข้อเท็จจริงของฝ่ายบุคคลที่ตกเป็นข่าวมีน้อยกว่าฝ่ายตรงข้ามกับบุคคลที่ตกเป็นข่าว

มีงานวิจัยที่ศึกษาการนำเสนอข่าวกรณีพระยันตระถึงสองกรณีชี้ให้เห็นความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชนที่เป็นผลจากการเลือกนำเสนอข้อมูล จันทรจิรา แม่สุวรรณ (2539) ได้ศึกษาการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในกรณีพระยันตระ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวหนังสือพิมพ์ และข่าวที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์และพบว่าสื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงทั้งหมด แต่มีการจำกัดขอบเขตในการนำเสนอ ในทำนองเดียวกับ ดวงพร อัสววิไล (2539) พบประเด็นเกี่ยวกับความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวกรณียันตระของรายการ “รายงานแปซิฟิก”

ในส่วนของความไม่เป็นกลางที่เกิดจากการสอดแทรกความคิดเห็นของสื่อมวลชนนั้น อรพรรณ มูลจันทร์ (2536) ศึกษาการนำเสนอพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย และพบว่าหัวข่าวกว่าร้อยละ 70 ไม่มีความเป็นกลาง กล่าวคือมีการแทรกความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวลงไปในการนำเสนอข่าว นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวหนักจะพาดหัวข่าวเป็นกลางมากกว่าหนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวเบา กรรณิการ์ กิตติเวชกุล (อ้างแล้ว) ศึกษาความสมดุลของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานและพบว่า หนังสือพิมพ์เสนอข่าวโดยสอดแทรกความเห็นอกเห็นใจเกษตรกรในการชุมนุมประท้วงรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ มากกว่ากรณีการประท้วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย นอกจากนี้ ยังพบว่าความเป็นกลางของหนังสือพิมพ์แปรไปตามสถานการณ์ทางการเมือง จุฬารักษ์ มณีวงศ์ (2539) วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยช่วงก่อนการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เมื่อวันที่ 1-30 พฤศจิกายน 2536 และช่วงปิดสภา

วันที่ 2–31 มกราคม 2547 และพบว่าหนังสือพิมพ์จะเสนอข่าวอย่างเป็นทางการมากกว่าในช่วงอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์จะต่ำกว่าช่วงก่อนการอภิปราย และความเป็นกลางจะสูงกว่าหากหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับรัฐบาลแบบร่วมมือ และจะมีความเป็นกลางต่ำในกรณีที่หนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์แบบเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล นอกจากนี้ยังพบว่าความเป็นกลางของข่าวหน้าหนึ่งจะต่ำกว่าความเป็นกลางของข่าวการเมืองที่นำเสนอในหน้าอื่น ๆ

ผลของการวิเคราะห์เนื้อหาที่สะท้อนความไม่เป็นกลางที่เกิดจากการนำเสนอเนื้อหาไม่รอบด้าน สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการใช้แหล่งข่าวของรุ่งนภา เอี่ยมงามทรัพย์ (อ้างแล้ว) ที่พบว่าบางครั้งนักข่าวจะเลือกแหล่งข่าวที่มีความคิดเห็นไปในทางใดทางหนึ่งและมักจะเป็นความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของนักข่าวหรือตรงกับกรอบหรือสมมติฐานที่นักข่าวตั้งไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับข่าวนั้น ๆ

ความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชนมิได้ปรากฏเฉพาะในการนำเสนอข่าวในประเทศเท่านั้น แต่ยังปรากฏในการนำเสนอข่าวต่างประเทศด้วย เกียรติยา ธรรมวิวัฒน์ (2544) ศึกษาเรื่องการสร้างความเป็นจริงจากการรายงานข่าวเหตุการณ์ในภาวะวิกฤติในกรณีก่อวินาศกรรมอาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกาของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย และพบว่า สถานีแต่ละช่องจะช่วงชิงกันรายงานเหตุการณ์ด่วนทันที อีกทั้งข่าวที่ได้รับส่วนใหญ่มาจาก CNN และ FOX NEWS ซึ่งเป็นสำนักข่าวของอเมริกา ในการรายงานนั้น สถานีในประเทศไทยไม่ได้คัดเลือกข่าวก่อน กล่าวคือเมื่อรับภาพข่าวมาแล้วก็นำเสนอเลย มีการฟังสดและแปลออกอากาศทันที จึงทำให้การนำเสนอข่าวออกมาในลักษณะที่เข้าข้างอเมริกาด้วย จะเห็นได้ว่าแม้ว่าบางครั้งสื่อมวลชนอาจจะไม่ได้มีเจตนาอย่างชัดแจ้งที่จะเสนอข่าวอย่างไม่เป็นกลาง แต่แนวทางการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนก็มีส่วนทำให้เกิดการนำเสนอข่าวอย่างไม่เป็นกลางด้วย

นอกเหนือจากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวแล้ว ยังมีการศึกษาประเด็นความเป็นกลางของหนังสือพิมพ์โดยการวิเคราะห์บทบรรณาธิการ อิศเรศ อุดมพิทยาคม (2545) วิเคราะห์บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนระหว่างเดือนกรกฎาคม 2543 ถึงเดือนกรกฎาคม 2544 และพบว่ารัฐบาล พรรคการเมือง และนักการเมืองที่ได้รับประโยชน์จากการนำเสนอของบทบรรณาธิการมากที่สุดคือพรรคไทยรักไทย ส่วนที่ได้รับผลกระทบในทางลบมากที่สุดคือพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการเลือกตั้งที่พรรคไทยรักไทยเป็นฝ่ายชนะ อิศเรศได้สรุปว่าผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความเป็นกลางทางการเมืองของสื่อมวลชนนั้นไม่มี

2) การตัดสินผู้ตกเป็นข่าว

งานวิจัยที่เป็นกรณีศึกษาหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าบางครั้งสื่อมวลชนนำเสนอข่าวไปในลักษณะที่ตัดสินผู้ตกเป็นข่าวแทนที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงให้ผู้ใช้สื่อเป็นผู้พิจารณา ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของดวงพร อัสววิไล (อ้างแล้ว) ซึ่งศึกษารายการรายงานแปซิฟิกกรณียันตระ อมโร ในส่วนของปัญหาทางจริยธรรมและเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรมของกลุ่มบุคคล 6 กลุ่มคือผู้ผลิตรายการ ผู้ตรวจพิจารณารายการทางโทรทัศน์ ผู้ถูกกล่าวหา นักวิชาชีพด้านสื่อมวลชน นักวิชาการ และนักการเมือง ผลการศึกษาพบว่าบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ชำ้ต้นแสดงความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกันว่ารายการดังกล่าวมีส่วนที่ความถูกต้อง-ผิดของผู้ถูกกล่าวหา และมีความเห็นว่าสื่อมวลชนไม่มีหน้าที่พิพากษา แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้ชมใช้วิจารณญาณตัดสิน และควรมีความเป็นกลางในการรายงานข่าว

งานวิจัยที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินผู้ตกเป็นข่าวมักศึกษาวิธีการนำเสนอที่นำไปสู่การตัดสินผู้ตกเป็นข่าวควบคู่ไปด้วย วิธีการนำเสนอที่พบได้แก่ การใช้ภาษา การคัดเลือกเนื้อหาและแหล่งข่าว และการนำเสนอโดยใช้กรอบการเล่าเรื่องที่สื่อมวลชนกำหนดไว้ล่วงหน้าและนิยมใช้อยู่ทั่วไป

มลินี สมภพเจริญ (2545) พบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าววัดพระธรรมกายในลักษณะที่เป็นการพิพากษาศาสนิกชนที่ตกเป็นข่าวก่อน โดยรายงานสถานการณ์ข่าวมีฝ่ายที่ขัดแย้ง 2 ฝ่ายชัดเจนโดยมีฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายดี และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายไม่ดี ไม่เปิดโอกาสให้แหล่งข่าวของแต่ละฝ่ายออกมาแก้ต่างให้ฝ่ายตนเท่าเทียมกัน อ้างคำพูดของแหล่งข่าวที่ไม่สนับสนุนบุคคลที่ตกเป็นข่าวในปริมาณที่มากกว่าฝ่ายที่สนับสนุนผู้ที่ตกเป็นข่าว ให้ความรู้ขยายประเด็นที่เป็นความผิดของผู้ที่ตกเป็นข่าว ใช้ถ้อยคำหรือสมญานามเรียกผู้ตกเป็นข่าวที่มีความหมายเชิงลบอย่างรุนแรง และผิดไปจากสภาพที่เป็นอยู่จริงของผู้ตกเป็นข่าว ใช้ภาพบุคคลที่ตกเป็นข่าวในตำแหน่งประกอบกรวดหัวข่าวหน้าแรก และเรียกร่องประชามติจากประชาชนไม่ให้สนับสนุนฝ่ายที่ตกเป็นข่าว

จันทร์จิรา แม่สุวรรณ (2539) ได้ศึกษาการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในกรณีพระยันตระ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวหนังสือพิมพ์ และข่าวที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2538 และพบว่าสื่อมวลชนใช้ภาษาที่สร้างความตื่นเต้น เสียดสีเพื่อให้ผู้อ่านเห็นความไม่ดีไม่งามของคนที่ยื่นข่าวพูดถึง โดยที่ยื่นเลือกใช้คำที่ก่อให้เกิดอคติและใส่ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นลงไปในช่วง เพื่อเบี่ยงเบนและโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านรู้สึกถึงอารมณ์ร่วมที่ผู้เขียนต้องการและมีการตั้งสมญานามให้กับผู้ตกเป็นข่าวซึ่งเป็นการสะท้อนภาพในแง่ลบ

มนทกานต์ เชื้อมขิต (2544) ศึกษาการรายงานข่าวสื่อกฤณี พบว่ามีลักษณะการรายงานข่าวที่ขัดต่อจริยธรรม กล่าวคือ นักข่าวรายงานข่าวตามกรอบ “การเล่าเรื่อง” ที่ได้วางไว้ โดยมีการตีความและให้ความหมายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเรียบร้อยแล้ว และเขียนข่าวในลักษณะที่สนับสนุนความคิดของตัวเอง ซึ่งกรอบการเล่าเรื่องที่วางไว้มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บอกรายละเอียดของเหตุการณ์ โดยหนังสือพิมพ์จะนำเสนอในลักษณะว่าผู้ตกเป็นข่าวถูกกระทำในลักษณะใด รวมถึงพยายามหาเหตุผลว่าทำไมเหตุการณ์จึงเกิดโดยบรรยายพฤติกรรมของผู้เสียหายก่อนเกิดเหตุการณ์เพื่อบอกกลาย ๆ ว่า เหตุการณ์ที่ถูกกระทำนี้เหยื่อได้มีส่วนหรือเป็นเหตุทำให้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้น
2. บอกรายละเอียดของภูมิหลังเหตุการณ์และภูมิหลังของผู้หญิงที่ตกเป็นข่าวอย่างละเอียด เป็นการตอกย้ำให้ผู้อ่านจำได้ว่าเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น และการให้ภูมิหลังของผู้ตกเป็นข่าวทำให้ผู้อ่านทราบว่าบุคคลที่ตกเป็นขาวนั้นคือใคร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นเป็นอย่างยิ่ง
3. ผลต่อเนื่องของเหตุการณ์ เป็นการนำเสนอความคับหน้าของข่าว หนังสือพิมพ์จะรายงานความคับหน้าของเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา ทั้งที่บางครั้งประเด็นการนำเสนออีกไม่ต่างอะไรจากที่หนังสือพิมพ์เคยรายงานข่าวมาแล้ว แต่การที่หนังสือพิมพ์พยายามรายงานความคับหน้าตลอดก็เพื่อทำให้เหตุการณ์นั้นเป็นข่าวต่อเนื่อง
4. ปฏิกริยาจากฝ่ายต่าง ๆ ว่าสนับสนุนหรือคัดค้าน ในการรายงานข่าวจะมีการสัมภาษณ์แหล่งข่าวต่าง ๆ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผลจากการวิจัยทำให้เห็นว่าการ “เลือก” สัมภาษณ์แหล่งขาวนั้น จะเลือกแหล่งข่าวที่มีความคิดเห็นเดียวกับประเด็นที่หนังสือพิมพ์นำเสนอในวันนั้น ๆ เป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับรายงานข่าว
5. การใช้ภาษา จะใช้ภาษาที่ดึงดูดความสนใจและสามารถบรรยายให้เห็นภาพได้พร้อมทั้งให้คุณค่าและชอนนัยยะต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งเป็นนัยยะหรือคุณค่าที่เป็นการโทษและตำหนิผู้ตกเป็นข่าว

รัตน ประยูรรัช (2545) ได้ศึกษากรณีศึกษากรณีนี้ได้แก่กรณีข่าวงานแต่งงานของพีท ทองเจือ ความสัมพันธ์ของนักแสดงตลกน้อยและต๊าก ข่าวการหายตัวไปของแพทย์หญิง ผัสพร บุญเกษมสันติ คดีฆาตกรรม ด.ต. สุวิชัย รอดวิมุต กรณีการกล่าวหาพระอิสระมูณี และการบวชเป็นภิกษุณีของท่าน ธรรมนันทาและพบว่าหนังสือพิมพ์มีการประกอบสร้างความจริงในเชิงตัดสินผู้ตกเป็นข่าวในทุก กรณีศึกษา ด้วยวิธีการบรรยายเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร บทพูด และการกระทำ และจัดโครงเรื่องที่ ได้จากการเลือกนำเสนอเหตุการณ์ และการร้อยเรียงเรื่องให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์จน ทำให้เกิดความคิดรวบยอดต่อผู้ตกเป็นข่าวไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

นอกจากการนำเสนอข่าวที่ตัดสินผู้ตกเป็นข่าวรายหนึ่งรายใดโดยเฉพาะแล้ว การรายงาน ข่าวยังมีลักษณะการสร้างภาพความจริงเกี่ยวกับกลุ่มคนด้วย ตระหนักจิตร ยุตรวยรยง (2541) ศึกษาการนำเสนอภาพอาชญากรรมผ่านรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์และพบว่า รายการสารคดีดังกล่าวสร้างภาพอาชญากรรมโดยเสนอให้เห็นภาพที่ว่าผู้ร้ายเป็นผู้สร้างความ เดือดร้อนให้สังคม มีจิตใจโหดร้าย ปล้นปล้นหลอกลวง ตำรวจเป็นผู้มุ่งมั่น กล้าหาญ เสียสละ มีไหว พริบในการสืบสวน นอกจากนี้ยังแสดงอุดมการณ์ต่อเรื่องอาชญากรรมว่า เป็นการกระทำที่สร้างความ เดือดร้อนให้สังคมที่มีสาเหตุมาจากความต้องการเงินทอง ขาดสำนึกผิดชอบชั่วดี ขาดความ ยำเกรงกฎหมาย และชนชั้นล่างที่ยากจน ขาดการศึกษาและคนต่างด้าวเป็นผู้ก่อปัญหา อาชญากรรมส่วนใหญ่

3) การนำเสนอเนื้อหาไม่ถูกต้อง

ในขณะที่สังคมคาดหวังว่าสื่อมวลชนจะนำเสนอข่าวสารที่เป็นจริงและถูกต้องให้แก่สังคม นั้น สุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) พบว่า กลุ่มผู้อ่านที่เป็นผู้บริหารองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ระดับสูงมีความเห็นว่าการเสนอข่าวบิดเบือนเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจริงเป็นอันดับสอง รองจากปัญหาการวางตัวไม่เป็นกลาง ในขณะที่กลุ่มนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์เห็นว่าปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นเป็นอันดับสามรองจากการวางตัวไม่เป็นกลางและการรับอามิสสินจ้าง

บุญฤทธิ์ ศรีวิจิตร (2543) ศึกษาทัศนคติของประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจและนักหนังสือพิมพ์ ต่อข่าวอาชญากรรมและพบว่าประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจมีทัศนคติสอดคล้องกันว่าหนังสือพิมพ์ พาดหัวข่าวเกินไปจากข้อเท็จจริงโดยไม่สะท้อนเนื้อหาหลัก ในขณะที่นักหนังสือพิมพ์เองเห็นว่า หนังสือพิมพ์มุ่งเสนอแต่ความจริง

ความถูกต้องครบถ้วน

การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ถูกต้องเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ ทั้งจากการปฏิบัติงานที่ไม่รอบคอบ ขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นข่าว และจากเจตนาของสื่อมวลชนเอง อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ (2542) ศึกษาปัจจัยการเสนอข่าวสารผิดพลาดและการยอมรับของหนังสือพิมพ์โดยการวิเคราะห์ เนื้อหาความผิดพลาดในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ 18 กรณี พบว่า ลักษณะความผิดพลาดในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์มีอยู่ 3 ประเภทคือ ความผิดพลาดจากการใช้ภาษา คือใช้ภาษา ก้าวร้าว คลุมเครือ เสียดสี ประชดประชัน แดกดัน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและตีความผู้ที่ถูกเป็นข่าวไปในทางลบ ความผิดพลาดจากการตีความหรือหยิบยกประเด็น เนื่องจากการตีความหมายของเหตุการณ์ หรือข้อมูลบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง และความผิดพลาดจากการอ้างอิงแหล่งข่าวหรือข้อมูล โดยการอ้างแหล่งข่าวที่ไม่เปิดเผยชื่อ ทั้งแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ รวมทั้งแหล่งข่าวจากอินเทอร์เน็ต ไปปลิ้ว ซึ่งขาดความน่าเชื่อถือ และไม่ใช้ความสามารถในการสอบสวนของตนเอง มาพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งขึ้น

เลอลักษณ์ รอดเรือง (2541) พบว่าการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตกเป็นข่าวนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่หนังสือพิมพ์ไม่ตรวจสอบข้อมูล ที่ถูกต้อง เช่น กรณีการเสนอข่าวว่านางแบบที่มีชื่อเสียงในสังคมคนหนึ่งป่วยเป็นโรคเอดส์ เป็นเหตุให้นางแบบคนนั้นได้รับผลกระทบทางสังคม เปรียบเสมือนตกอยู่ในสถานะเหยื่อที่เกิดจากการเผยแพร่ของหนังสือพิมพ์ ในทำนองเดียวกัน มลินี สมภพเจริญ (2545) พบว่า ในการนำเสนอข่าวกรณี วัดพระธรรมกายนั้น บางครั้งนักข่าวไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ได้จากเบาะแสหลักกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

4) การนำเสนอความรุนแรง

งานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาที่สื่อนำเสนอมีความรุนแรง

ลักษมี คงลาภ (อ้างแล้ว) ศึกษาปริมาณและระดับความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ของ สถานีโทรทัศน์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ในเขต กรุงเทพมหานคร 5 ช่อง พบว่าโดยเฉลี่ยแล้ว สถานีโทรทัศน์เสนอข่าวความรุนแรงประมาณร้อยละ 20 ของเวลาการเสนอข่าวทั้งหมด นอกจากนี้ในการศึกษาเอกสารยังพบว่า ประเด็นที่แต่ละสถานี ถูกผู้ชมต่อว่ามากที่สุดประเด็นหนึ่งคือเรื่องความรุนแรงในข่าว ซึ่งถูกต่อว่ามากที่สุดรองจาก เรื่องความไม่เป็นกลาง ในทำนองเดียวกัน การศึกษาบทความหนังสือพิมพ์ และเอกสารจากการ สัมมนาต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาความรุนแรงในรายการข่าวเป็นปัญหาที่บุคคลในวงวิชาชีพ ต่าง ๆ และนักวิชาการให้ความสนใจ รวมทั้งเป็นห่วงถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อผู้ชมและต่อสังคม โดย

เห็นว่าการเสนอความรุนแรงในข่าว เช่น การเสนออาชญากรรมทางเพศในลักษณะสยดสยอง และการเสนอข่าวและภาพที่ทารุณ โหดร้าย เป็นลักษณะการนำเสนอที่ไม่สร้างสรรค์ของสื่อมวลชน งานวิจัยนี้ยังพบว่าสถานีโทรทัศน์มีการนำเสนอข่าวค่อนข้างจะรุนแรง แม้ว่าจะมีการควบคุมโดยกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ รวมถึงโดยสาธารณชน

สุวรรณณี กัลยาณสันต์ (2536) ได้วิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเราทั้งจากหนังสือพิมพ์ และวิทยุโทรทัศน์ และได้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยของลักษมี คงลาภ (อ้างแล้ว) ในประเด็นที่ว่าในการเสนอข่าวข่มขืนกระทำชำเรา นั้น สื่อมวลชนได้บรรยายสภาพของผู้ถูกข่มขืนที่เป็นภาพอุจาดตา โดยใช้ภาษาที่หยาบคาย และถ่ายภาพให้เห็นชัดเจนเพื่อแสดงถึงความน่ากลัวและความสยดสยองของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ในส่วนของงานวิจัยที่ศึกษาภาพข่าวหนังสือพิมพ์โดยตรงนั้น มีงานวิจัยที่กล่าวถึงการนำเสนอที่มีเนื้อหาความรุนแรงสองชิ้น กิ่งปรางค์ สมจิตต์ (2542) ได้ให้กลุ่มตัวอย่างจำแนกลักษณะการนำเสนอภาพความรุนแรงออกเป็นความรุนแรงห้าระดับจากระดับน้อยที่สุด ไปถึงมากที่สุดนั้น และใช้ผลการจำแนกนั้นเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหาความรุนแรงที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด และพบว่าส่วนใหญ่แล้ว ภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหาความรุนแรงจะถูกตีพิมพ์ในระดับความรุนแรงน้อยถึงปานกลาง โดยที่ข่าวภัยพิบัติได้รับการตีพิมพ์ในระดับความรุนแรงมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาพข่าวประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ภาพข่าวฆาตกรรม ภาพข่าวการประทุษร้ายต่อร่างกายและทรัพย์สิน ภาพข่าวการล่องละเมิดทางเพศหรือข่มขืนกระทำชำเรา และภาพข่าวอุบัติเหตุ อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า เมื่อขอให้ผู้รับผิดชอบในการเลือกภาพข่าวคัดเลือกภาพข่าวที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นกรณีศึกษาแล้วพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้คัดเลือกข่าวจะเลือกภาพข่าวที่มีระดับความรุนแรงมากเป็นอันดับแรก และภาพข่าวที่ถูกคัดเลือกน้อยที่สุดคือภาพข่าวที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ในส่วนของผลการวิจัยที่ขัดแย้งกันนี้ กิ่งปรางค์ได้อภิปรายว่า ในการคัดเลือกภาพข่าวในกรณีศึกษานั้น ผู้คัดเลือกภาพข่าวจะพิจารณาคัดเลือกโดยอาศัยทั้งเกณฑ์คุณสมบัติด้านภาพ และเกณฑ์คุณค่าข่าวประกอบกันเป็นเหตุให้เลือกภาพที่ค่อนข้างจะรุนแรง ในขณะที่ในการปฏิบัติงานจริงไม่อาจเลือกโดยอาศัยเกณฑ์ทั้งสองได้ครบถ้วนเนื่องจากข้อจำกัดทางเวลา หรือจำนวนภาพที่มีอยู่ ภาพข่าวจึงมีระดับความรุนแรงน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อ ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิศักดิ์ (2541) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการและนักศึกษาด้านวารสารศาสตร์ที่มีต่อภาพข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวให้ความเห็นว่าภาพข่าวมีความรุนแรง น่ากลัว สยดสยองและอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ

ผลงานวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาที่มีความรุนแรงนั้น ปรากฏทั้งในสื่อโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

5) การนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความมมมาย

ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิศักดิ์ (อ้างแล้ว) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการและนักศึกษาด้านวารสารศาสตร์ที่มีต่อภาพข่าวหน้าหนึ่ง เห็นว่าภาพข่าวมีความแปลก พิสดาร ความน่าฉงน อาจทำให้สังคมเกิดความมมมายและเชื่อถือต่อสิ่งเหล่านั้น

6) การนำเสนอเนื้อหาลามก อนาจาร

การศึกษาของศรีลักษณ์ ศิลปี (2539) พบว่า หนังสือพิมพ์มีการรายงานข่าวโดยใช้ภาษาเร้าอารมณ์ทำให้เห็นภาพส่อไปในทางลามกอนาจาร

7) การนำเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ปัญหาการนำเสนอข่าวที่มีลักษณะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็นปัญหาจริยธรรมประการหนึ่งของสื่อมวลชนในมุมมองของสังคม ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของสุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) ว่ากลุ่มตัวอย่างผู้อ่านซึ่งเป็นผู้บริหารองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนระดับสูง มีความเห็นว่าปัญหาการเสนอข่าวละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็นปัญหาทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นจริงมากเป็นอันดับสามรองจากการวางตัวไม่เป็นกลาง และการเสนอข่าวบิดเบือน

ในงานวิจัยที่ศึกษาเนื้อหาของข่าวก็พบการนำเสนอที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลปรากฏอยู่บ่อยครั้ง เลอลักษณ์ รอดเรือง (อ้างแล้ว) พบว่าในรอบหนึ่งปีมีการนำเสนอข่าวที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวอยู่ในสภาพเหยื่อจากการเผยแพร่ หรือเหยื่อซ้ำซ้อนกว่า 200 ชิ้น การนำเสนอข่าวที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวอยู่ในสภาพเหยื่อดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการนำเสนอข่าวในลักษณะที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ผลการศึกษาภาพข่าวที่หมิ่นเหม่ทางศีลธรรมบนหน้าหนังสือพิมพ์รายวันและพบลักษณะการนำเสนอภาพข่าวที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยมีการเสนอภาพข่าวผู้เคราะห์ร้ายจากอุบัติเหตุหรือฆาตกรรม ภาพเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหรือถูกจับกุม ภาพหญิงโสเภณีที่ถูกจับกุมหรือได้รับการช่วยเหลือ ภาพข่าวบุคคลที่ถูกข่มขืนหรือล่อลวงทางเพศ และภาพดารานักร้อง บุคคลที่มีชื่อเสียง

นุ่งน้อยห่มน้อยในสถานที่ลับตา (สมบุญ วิทยาวารกุล, 2541) การเสนอข่าวในลักษณะที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ไม่ปิดบังผู้ตกเป็นข่าวอย่างสมบูรณ์ ในส่วนของการนำเสนอรายละเอียดในเนื้อหาข่าวนั้น ศรีลักษณ์ ศิลปี (อ้างแล้ว) พบว่าการเสนอข่าวอาชญากรรมแม้จะมีการใช้ชื่อสมมุติแต่ก็บอกที่อยู่จริง หรือลงภาพโดยใช้แถบปิดตา ผู้ที่รู้จักผู้ตกเป็นข่าวสามารถบอกได้ว่าเป็นใคร ในทำนองเดียวกัน พรณราย พัทธพงษ์ (2540) ศึกษาการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย โดยการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ 3 ชื่อฉบับในช่วงปี พ.ศ. 2539 พบว่า ในเรื่องการเปิดเผยรายละเอียดหรือประวัติการกระทำผิดของเด็กที่ตกเป็นข่าวนั้น แม้จะใช้ชื่อสมมุติของเด็ก แต่ยังคงมีการลงรายละเอียดของที่อยู่อาศัยหรือสถานศึกษา หรือระบุรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดาหรือผู้ปกครองของเด็กไว้อย่างชัดเจน

การศึกษาของ พิมพร ยิ่งยง (2539) ชี้ให้เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาข่าวและภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงที่นำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ข่าวสดและมติชนในปี 2539 พบว่ามีการนำเสนอชื่อและนามสกุลของบุคคลผู้ตกเป็นข่าวเกี่ยวกับเพศของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับกว่าร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่าการนำเสนอรายละเอียดของผู้เห็นเหตุการณ์โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เห็นเหตุการณ์ และมีการใช้ภาษาเชิงร่ำอาฆวน และบรรยายรายละเอียดมากเกินไปซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการขึ้นการกระทำและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

นอกจากนี้ยังพบการเสนอข่าวในลักษณะที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในลักษณะอื่นด้วย เช่น ดวงพร อัครวิไล (อ้างแล้ว) ศึกษาการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวน “รายงานแปซิฟิก” และพบว่าในการนำเสนอข่าวกรณียันตระมีปัญหามินเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ได้แก่ รายการตอน “คำสารภาพของจันทิมา” ซึ่งมีข้อโต้เถียงเกี่ยวกับความเหมาะสมในการตั้งคำถามที่เป็นเรื่องส่วนบุคคลอย่างละเอียด นอกจากนี้ยังใช้สำนวนภาษาที่โจ่งแจ้งเกินควรและใช้ภาษายั่วอาฆวน

8) การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะหมิ่นประมาท

ในขณะที่งานวิจัยชิ้นอื่นศึกษาเนื้อหาที่อยู่ในข่าวมีปัญหาทางจริยธรรมจากมุมมองของผู้วิจัยเอง หรือจากมุมมองของนักวิชาชีพ นักวิชาการและสาธารณชนทั่วไป นพวรรณ บุษหมั่น (2545) ได้ศึกษาการนำเสนอข่าวที่เป็นปัญหาทางกฎหมายด้วย การศึกษาพบว่ากรณีการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะที่หมิ่นประมาทนั้น พบการนำเสนอข่าวโดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม ให้

พื้นที่แก่ผู้ที่ถูกพาดพิงได้โต้แย้งน้อย แม้ในบางกรณีหนังสือพิมพ์มีความพยายามในการสร้างความสมดุลโดยการนำเสนอเนื้อหาทั้งสองด้านแต่การนำเสนอมักให้น้ำหนักไปที่ข้อมูลด้านใดด้านหนึ่งชัดเจน นอกจากนี้ จากกรณีศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอเรื่องราวของบุคคลซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะ โดยลักษณะการนำเสนอที่ปรากฏคือ การใช้แหล่งข่าวหรือการอ้างแหล่งข่าว การใช้ภาษาที่สื่อความหมายไปในทางลบ ส่งผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว การตีความสรุปประเด็นข่าวให้สอดคล้องกับทัศนคติของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อบุคคลในข่าว

วิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม

งานวิจัยที่ชี้ให้เห็นการนำเสนอที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชนมักจะกล่าวถึงวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดปัญหาควบคู่กันไปด้วย แต่มักเป็นการกล่าวถึงการนำเสนอที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมเฉพาะด้าน เช่น งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องภาพข่าวก็มักจะกล่าวถึงการปกปิดใบหน้าผู้ตกเป็นข่าวอย่างไม่สมบูรณ์ทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว (ศรีลักษณ์ ศิลป์, อ้างแล้ว) หรือในการนำเสนอเนื้อหาก็จะมีการกล่าวถึงรายละเอียดของผู้ตกเป็นข่าวหรือคนใกล้ชิดจนกระทั่งทำให้ผู้ใช้สื่อคาดเดาได้ว่าเป็นใคร (เลอลักษณ์ รอดเรือง, อ้างแล้ว) ในการนำเสนอเนื้อหาข่าวหรือการเสนอข่าวผู้เคราะห์ร้ายก็มักจะมีการใช้กรอบการเล่าเรื่องที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจนทำให้เกิดการตัดสินผู้ตกเป็นข่าว (มนทกานต์ เชื้อมชิต, อ้างแล้ว; รัตนา ประยูรรัช, อ้างแล้ว) เป็นต้น

นอกเหนือจากงานวิจัยที่เอ่ยมาแล้วข้างต้น สุวรรณี กัลยาณสันต์ (อ้างแล้ว) ศึกษาการนำเสนอข่าวข่มขืนกระทำชำเราของหนังสือพิมพ์และวิทยุโทรทัศน์ พบลักษณะการนำเสนอที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมในหลายด้านพร้อมกันดังต่อไปนี้

- 1) สื่อมวลชนนำเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเรามานำเสนอให้เป็นเรื่องราวตื่นเต้น เร้าใจ หรือเป็นนาฏกรรม เป็นรูปแบบที่ถูกกำหนดไว้เป็นสูตรสำเร็จหรือแบบแผนตายตัว ซึ่งถูกถ่ายทอดมาจากอดีตถึงปัจจุบัน
- 2) สื่อมวลชนได้บรรยายสภาพของผู้ถูกข่มขืนที่เป็นภาพอุจาดตา โดยใช้ภาษาที่หยาบคาย ภาพภาพให้เห็นชัดเจนเพื่อแสดงถึงความน่ากลัวและความสยดสยองของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- 3) สื่อมวลชนได้บรรยายรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นราวกับว่าได้เข้าไปอยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้นและเห็นการกระทำของผู้ข่มขืนด้วยตาตนเอง ซึ่งวิธีการนี้นับเป็นการสร้างภาพที่ยั่ว

อารมณ์ของผู้รับสารมากกว่าเป็นการสร้างความสะเทือนอารมณ์หรือความเห็นอกเห็นใจที่จะช่วยกระตุ้นให้สังคมส่วนรวมเกิดความยั้งคิด

4) สื่อมวลชนได้ตีความ โดยสร้างความหมายและสร้างภาพความจริงเกี่ยวกับตัวผู้ถูกข่มขืน ผู้ข่มขืน และการข่มขืนกระทำชำเราไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ข่มขืนเป็นผู้ชายที่โหดเหี้ยม ทารุณ เป็นคนเลวและมีความผิดปกติทางเพศ ส่วนผู้ถูกข่มขืนคือหญิงพรหมจารี และเป็นเพียงผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุการณ์ หรือผู้หญิงเป็นฝ่ายหาเรื่องไปยั่วยุให้เกิดอารมณ์ทางเพศ

5) สื่อมวลชนเน้นการนำเสนอข่าวให้มีสีสัน แต่ไม่ได้ประณามผู้ข่มขืนที่จะต้องรับการลงโทษให้สมกับความผิด เนื่องจากสื่อมวลชนมักจะไม่นำเสนอถึงผลการตัดสินลงโทษในชั้นศาล

วันเพ็ญ กัลป์ศิริไพศาล (2545) พบว่า ชุดสัญญาในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมมีลักษณะวิธีการจัดวางหน้า การใช้ทั้งคำหัวข้อข่าว ภาพประกอบข่าวที่สะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญกับอาชญากรรมค่อนข้างมาก และมีผลเชื่อมโยงต่อความรุนแรงที่ปรากฏในเนื้อหาข่าวด้วย

นอกจากนี้ งานวิจัยของรุ่งนภา เขี่ยมงามทรัพย์ (อ้างแล้ว) เกี่ยวกับการใช้แหล่งข่าวบุคคลของนักข่าวหนังสือพิมพ์รายวันยังพบว่าบางครั้งนักหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวอย่างไม่เป็นกลางโดยการเลือกแหล่งข่าวเฉพาะที่มีความคิดเห็นไปในทางใดทางหนึ่งด้วย ในการสัมภาษณ์เจาะลึกหัวหน้าข่าวให้ข้อมูลว่าเนื่องจากแหล่งข่าวใส่ความคิดตัวเองลงในข่าวโดยตรงไม่ได้ นักข่าวบางคนจึงพยายามใส่ความคิดตนเองลงในข่าวโดยเลือกแหล่งข่าวที่สนับสนุนความคิดตน บางครั้งนักข่าวตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับข่าวหรือกำหนดกรอบเกี่ยวกับข่าวไว้แล้ว และเลือกใช้แหล่งข่าวที่สอดคล้องกับสมมติฐานหรือกรอบนั้น เช่น นักข่าวตั้งสมมติฐานว่าผู้หนึ่งผู้ใดผิด ก็จะเลือกแหล่งข่าวที่ไม่ชอบผู้หนึ่งเพื่อที่จะประณามบุคคลนั้น เป็นต้น หรือในกรณีที่มีแหล่งข่าวหลายคน นักข่าวอาจตัดคนที่ให้สัมภาษณ์ไม่ตรงกรอบทิ้ง นักข่าวจะรู้ว่าแหล่งข่าวแต่ละคนมีภูมิหลังอย่างไร จะให้ข้อมูลที่ต้องการได้หรือไม่และติดต่อแหล่งข่าวนั้น

2. ประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและการดำเนินกิจการของสื่อมวลชน

งานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและการดำเนินกิจการของสื่อมวลชนนั้นมักจะเอ่ยถึงการที่สื่อมวลชนถูกควบคุมและการที่สื่อมวลชนตกเป็น

เครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ การรับอามิสสินจ้าง และความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับแหล่งข่าว ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การถูกควบคุมและการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ

สกล ภิกขจิต (2541) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของหนังสือพิมพ์เจ้าพระยาในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลนายอินทร์ ฤทธิวิเชียร และความขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ร่วมสมัย” โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาและพบว่า รัฐบาลในระบอบอำนาจนิยมมีความต้องการที่จะใช้หนังสือพิมพ์เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเอง ดังนั้น หนังสือพิมพ์เจ้าพระยาจึงถูกกำหนดบทบาทให้เป็นสื่อกลางที่รัฐบาลจะใช้เผยแพร่ข่าวสาร ความคิดเห็นและผลงานของรัฐบาลให้ประชาชนทราบ ในขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์เจ้าพระยาก็ต้องการจะสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองโดยการอ้างเสียงสนับสนุนจากประชาชน จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งในการกำหนดเนื้อหาและความขัดแย้งในตนเองกับหนังสือพิมพ์ร่วมสมัย โดยเฉพาะในประเด็นบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของหนังสือพิมพ์

2) การเอื้อประโยชน์และการรับอามิสสินจ้าง

การศึกษาของสุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) ชี้ให้เห็นว่านักวิชาชีพหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้อ่านที่เป็นผู้บริหารองค์กรระดับสูงมีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัญหาทางจริยธรรมวิชาชีพที่ร้ายแรงที่สุดของหนังสือพิมพ์ได้แก่ ปัญหาการรับของขวัญหรืออามิสสินจ้าง

ลักษณะการเอื้อประโยชน์และการรับอามิสสินจ้างในงานข่าวทั่วไปไม่ได้มีการศึกษาชัดเจนนัก แต่ภานุพงศ์ อัฐฐะประภาส (2544) ได้สัมภาษณ์นักข่าวสายไอที 20 คน และแหล่งข่าวสายไอที 13 คนพบว่าประโยชน์ที่เอื้อต่อกันแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือรูปแบบที่ไม่ใช้วัตถุสิ่งของ และรูปแบบวัตถุสิ่งของ จากการศึกษาพบว่า การเอื้อประโยชน์ต่อกันของทั้งสองฝ่าย อาจมาจากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อสร้างหรือรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือบางทีอาจเป็นแนวทางที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนเสมือนเป็นวัฒนธรรมไทย ดังนั้น การเอื้อประโยชน์จึงเป็นสิ่งที่เลี่ยงได้ยาก

งานวิจัยดังกล่าวพบว่าการเอื้อประโยชน์มีด้วยกันสองรูปแบบใหญ่ ๆ คือรูปแบบที่ไม่ใช้วัตถุ และรูปแบบที่เป็นวัตถุ ตัวอย่างของการเอื้อประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่ใช้วัตถุได้แก่ การที่นักข่าวสามารถได้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ได้โอกาสในการสัมภาษณ์ที่เร็วกว่า ได้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้เป็นกลางมากขึ้น เพราะสามารถ

นำเสนอข้อมูลได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะกรณีที่เป็นความขัดแย้ง นอกจากนี้แหล่งข่าวยังให้อภิสิทธิ์กับผู้ที่เป็นสื่อมวลชน เสนอแนะและช่วยชี้ประเด็นข่าว เป็นแหล่งข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ สำหรับนักข่าวที่ไม่ได้จบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นที่ปรึกษาในประเด็นและแนวทางในการนำเสนอข่าว และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ส่วนประโยชน์ที่เป็นสิ่งของสำหรับสื่อมวลชนได้แก่ สิ่งของ การจ้บรางวัล การเลี้ยงอาหาร ส่วนลดพิเศษ การเดินทางไปต่างประเทศ การขอบคุณสื่อมวลชน การแจกลินคัฟฟรี และทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ การให้เงิน

ในขณะเดียวกันแหล่งข่าวก็ได้รับประโยชน์จากสื่อมวลชนด้วย ซึ่งมักจะเป็นในรูปแบบที่ไม่ใช่วัตถุสิ่งของ เช่น แหล่งข่าวสามารถใช้นักข่าวเป็นช่องทางในการสื่อสาร เช่น ข่าวฝากประชาสัมพันธ์ ใช้ตรวจสอบข้อมูลความเคลื่อนไหว หรือปัญหาสงสัยต่าง ๆ รวมทั้งเสนอความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ นอกจากนี้แหล่งข่าวและนักข่าวยังสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสะดวกปราศจากความสนิทสนมกัน และนักข่าวจะปกป้องและรักษาแหล่งข่าวโดยปกปิดที่มาของแหล่งข้อมูลรวมทั้งปรับเปลี่ยนเนื้อหาบางส่วนเพื่อไม่ให้กระทบแหล่งข่าว

นอกจากนี้ งานวิจัยดังกล่าวยังชี้ให้เห็นผลเสียของความสัมพันธ์ที่แหล่งข่าวและสื่อมวลชนสายไอที มีต่อกันคือ ก่อให้เกิดความไม่เป็นกลาง จากความสนิทสนมและคุ้นเคยกับแหล่งข่าว ทำให้เกรงว่าหากต้องเสนอข่าว ในบางครั้งนักข่าวอาจได้รับข้อมูลข่าวสารไม่รอบด้านเนื่องมาจากความเกรงใจแหล่งข่าว หรือบางกรณีแหล่งข่าวเห็นว่าสื่อมวลชนสนิทสนมกับอีกฝ่ายหนึ่งจึงไม่ให้ข่าว นอกจากนี้ ความสนิทสนมกันยังทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถแสดงความรู้ได้อย่างที่ควรจะเป็น

สการรัตน์ ศิริมา (2545) ได้ศึกษาการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ส่วนกลางและนักหนังสือพิมพ์จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและโดยการสัมภาษณ์ และได้ผลที่สอดคล้องกันว่ารูปแบบการรับสินบนแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือการรับสินบนที่เป็นเงิน การรับสินบนที่เป็นสิ่งของ และการรับสินบนที่เป็นสิทธิพิเศษ ในส่วนสาเหตุของการรับสินบนนั้น สการรัตน์พบว่า นักหนังสือพิมพ์ต้องการรายได้เพิ่ม ต้องการความปลอดภัย ถูกชักจูงใจ และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ส่วนผู้ให้สินบนนั้น ต้องการชื่อเสียง ต้องการปกปิดความผิด ต้องการตอบแทนเพื่อหวังผลประโยชน์ และเกิดความเกรงใจ

การรับรู้ทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

เนื่องจากการงานวิจัยที่มีผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนมีการวิจัยโดยการสำรวจความคิดเห็นหรือสัมภาษณ์นักวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งในระดับผู้บริหารและในระดับปฏิบัติการ จึงสะท้อนให้เห็นการรับรู้และความคิดเห็นของนักวิชาชีพที่มีต่อปัญหาทางจริยธรรมต่าง ๆ ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะได้ประมวลผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่านักวิชาชีพให้ความสำคัญต่อจริยธรรมเพียงใด และรับรู้ลักษณะการนำเสนอที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมอย่างไร

1. ความรู้และการให้ความสำคัญต่อจริยธรรมของนักวิชาชีพสื่อมวลชน

ผลการวิจัยที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นและสัมภาษณ์นักวิชาชีพสื่อมวลชนพบว่านักวิชาชีพมีความเห็นว่าเรื่องจริยธรรมหรือจรรยาบรรณมีความสำคัญ และนักวิชาชีพให้ความสำคัญแก่จริยธรรมและจรรยาบรรณ รวมทั้งมีความตระหนักในจริยธรรมพอสมควร

จินตนา สุวรรณานนท์ (2541) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์และพบว่านักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อจรรยาบรรณวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในทางบวก โดยเห็นว่าจรรยาบรรณเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในกรณีที่เกิดปัญหาทางจริยธรรมและสามารถควบคุมความประพฤตินักหนังสือพิมพ์ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม อรรถพร ณ มุลจันทร์ (อ้างแล้ว) พบว่าบรรณาธิการ หัวหน้าข่าวหรือผู้ช่วยหัวหน้าข่าวให้ความเห็นว่าผู้รับผิดชอบเขียนพาดหัวข่าวต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณ มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และสังคม นอกจากนี้ รวิพิมพ์ กิ่งวัฒนานนท์ (2544) สำรวจความคิดเห็นของนักข่าวเศรษฐกิจและพบว่านักข่าวเศรษฐกิจส่วนใหญ่เห็นว่านักข่าวควรมีทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพ และให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณสื่อมวลชน เพราะความสำนึกทางจริยธรรมจะนำไปสู่ความเป็นกลางและเป็นธรรมในการเสนอข่าว เป็นการทำให้ประโยชน์ให้สังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังเสนอให้มีใบประกอบวิชาชีพนักข่าวและเสนอให้มาสอบนักข่าวอย่างสม่ำเสมอ

ในส่วนของการประเมินความรู้และจิตสำนึกทางจริยธรรมนั้น วิโรจน์ ศรีหิรัญ (2545) ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในงานวารสารศาสตร์ของบัณฑิตนิเทศศาสตร์และพบว่าบัณฑิตนิเทศศาสตร์ที่ทำงานในองค์กรข่าวด้านสื่อมวลชนมีความรู้ความเข้าใจงานวารสารศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องแง่มุมทางจริยธรรมในระดับสูง เช่น ความรู้ความเข้าใจด้านเสรีภาพ ด้านนโยบายองค์กร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านคุณภาพข่าว เป็นต้น นอกจากนี้งานวิจัยดังกล่าวยัง

พบว่าบัณฑิตนิเทศศาสตร์มีความคาดหวังในด้านต่าง ๆ ข้างต้นสูงด้วย นอกจากนี้ วิโรจน์ ศรีหิรัญ (2541) ได้ศึกษาจิตสำนึกทางวารสารศาสตร์และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์ โดยการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจจากช่างภาพและผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ที่มีหน้าที่ถ่ายภาพจากหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 13 ฉบับ พบว่าช่างภาพมีจิตสำนึกทางวารสารศาสตร์โดยรวมในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ บทบาทหน้าที่ ความเป็นกลาง และเสรีภาพตามลำดับ ในขณะที่ ชัยกฤษณ์ ศรีปักษา (อ้างแล้ว) ศึกษาผู้บริหารองค์กรหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์จำนวน 312 คน และพบว่าในภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีการรับทราบในจริยธรรมวิชาชีพในระดับสูงเช่นกัน

อย่างไรก็ดี งานวิจัยของ สุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) ชี้ให้เห็นว่านักวิชาชีพสื่อสารมวลชนประเมินความตระหนักถึงจริยธรรมของนักวิชาชีพเองสูงกว่าที่กลุ่มผู้อ่านประเมิน ในการศึกษาเรื่องปัญหาด้านจริยธรรมและบทบาทของสภากาหนังสือพิมพ์แห่งชาติในการกำกับด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ โดยศึกษากลุ่มนักหนังสือพิมพ์ในตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้บริหารในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวม 30 คน และ กลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่เป็นผู้บริหารระดับสูงทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชนจำนวน 158 คน ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับความตระหนักถึงจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ว่า กลุ่มนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์เห็นว่าหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันมีความตระหนักถึงจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มผู้อ่านเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีความตระหนักในจริยธรรมน้อย

นอกจากนี้ งานวิจัยของวิโรจน์ ศรีหิรัญ (2545) ยังชี้ให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจ หรือความคาดหวังทางด้านจริยธรรมอาจไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานนัก แม้ว่าบัณฑิตนิเทศศาสตร์จะมีความคาดหวังในงานวารสารศาสตร์ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสูง แต่การปฏิบัติงานจริงในด้านที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน หรือการไม่เสนอข่าวที่เข้าข่ายหมิ่นประมาทผู้อื่นหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น บัณฑิตนิเทศศาสตร์มักจะมี ความคาดหวังในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยประมาณ 4.5 จากคะแนนเต็ม 5) แต่จะประเมินการปฏิบัติงานจริงในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยประมาณ 3.6-3.8) เป็นต้น

2. การรับรู้ลักษณะการนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรม

การศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาชีพสื่อมวลชนชี้ให้เห็นว่านักวิชาชีพบางส่วนเห็นว่าการนำเสนอเนื้อหาที่ขัดต่อจริยธรรมคือการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะต่อไปนี้

1) การนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางลบ หรือความรู้สึกที่ไม่ดีแก่ผู้ใช้สื่อ

งานวิจัยจำนวนหนึ่งชี้ให้เห็นว่านักวิชาชีพสื่อมวลชนมีความเห็นว่าการนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีแก่ผู้ใช้สื่อเป็นลักษณะที่ขัดต่อจริยธรรม เช่น งานวิจัยที่ศึกษาการนำเสนอภาพข่าวชี้ให้เห็นว่าภาพที่ขัดต่อจริยธรรมในมุมมองของนักวิชาชีพได้แก่ ภาพลามกอนาจาร ภาพอุจาดหวาดเสียว (เบญจวรรณ นรสิงห์, 2539) ภาพข่าวที่ทำให้ประชาชนเสียขวัญหรือภาพที่มีผลกระทบต่องจิตใจ หรือส่งผลให้ผู้ชมมีพฤติกรรมก้าวร้าว (อุราเพ็ญ ตริยางค์กุล, 2535; นฤมล สิงห์ประเสริฐ, 2534) ในขณะที่ช่างภาพหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าจะไม่ตัดสินใจถ่ายภาพในประเด็นปัญหาการตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน เช่น กรณีหญิงถูกข่มขืน หรือกรณีที่เกี่ยวข้องกับมนุษยธรรม เช่น ไฟไหม้สองแม่ลูกที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เนื่องจากคำนึงถึงผลในทางลบที่อาจจะเกิดขึ้นเพราะเป็นช่วงเวลาที่ย่ำแย่ของผู้อื่น (วิโรจน์ ศรีหิรัญ, 2541) งานวิจัยที่ศึกษาการพาดหัวข่าวให้ผลสอดคล้องกัน กล่าวคือ บรรณาธิการหัวหน้าข่าว หรือบุคคลที่ทำหน้าที่พาดหัวข่าวมีความเห็นว่าการทำงานควรอยู่ในกรอบของศีลธรรม ไม่ลามก จ้วงจาบ หยาบคาย (อรพรรณ มูลจันทร์, อ้างแล้ว)

2) การนำเสนอเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

เกณฑ์ในด้านผลกระทบที่มีต่อสังคมโดยกว้างเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจทางจริยธรรมเกณฑ์หนึ่ง ภาพข่าวที่ขัดต่อจริยธรรมในมุมมองของนักวิชาชีพได้แก่ ภาพข่าวที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม ภาพข่าวที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบกับสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (เบญจวรรณ นรสิงห์, อ้างแล้ว; นฤมล สิงห์ประเสริฐ, อ้างแล้ว) ในส่วนของหัวข่าว นักวิชาชีพเห็นว่าการพาดหัวข่าวนั้นไม่ควรให้เกิดความขัดแย้งหรืออุนวายเป็นสังคม กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่มีเหตุการณ์ข่าวหนังสือพิมพ์ต้องเพิ่มความระมัดระวังในการพาดหัวข่าวให้มากขึ้น โดยต้องเป็นกลาง พาดหัวข่าวโดยใช้น้ำเสียงเคร่งขรึมและมีวิจารณญาณ (อรพรรณ มูลจันทร์, อ้างแล้ว)

3) การนำเสนอที่มีผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว

ประเด็นทางจริยธรรมที่นักวิชาชีพมักจะเฝ้าถึงคือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ในการศึกษา การคัดเลือกภาพข่าว บรรณาธิการและหัวหน้าข่าวให้ข้อมูลว่าจะไม่พิจารณาแนะนำเสนอภาพข่าวที่ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (เบญจวรรณ นรสิงห์, อ้างแล้ว)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลมักปรากฏในการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวผู้เคราะห์ร้ายในข่าวอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกข่มขืน ในกรณีการเสนอข่าวอาชญากรรมนี้นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่กล่าวว่าจะไม่นำเสนอรายละเอียดของผู้ตกเป็นข่าว เช่น ชื่อ นามสกุลจริง ที่อยู่ สถานศึกษาหรือที่ทำงาน แต่หากผู้ตกเป็นข่าวนั้นมีความสัมพันธ์กับบุคคลผู้มีชื่อเสียงก็จะเสนอว่ามีความสัมพันธ์กับบุคคลผู้มีชื่อเสียงคนใด ส่วนภาพข่าวนั้น นักหนังสือพิมพ์จะไม่ลงภาพข่าวผู้ตกเป็นเหยื่อ เช่น หญิงที่ถูกข่มขืนหรือเด็ก และหากว่าจะลงภาพก็จะใช้แถบดำคาดตา (ศรีลักษณ์ ศิลป์, อ้างแล้ว)

ในกรณีการนำเสนอข่าวผู้ถูกข่มขืนนั้น ผู้บริหารข่าวระดับนโยบายของหนังสือพิมพ์ของ หนังสือพิมพ์รายวัน 11 ชื่อฉบับให้ข้อมูลว่าจะไม่เลือกภาพข่าวที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเป็นเหยื่อข่าวซ้ำซ้อน (เลอลักษณ์ สุขสมัย, 2543) เช่นเดียวกับช่างภาพข่าวหนังสือพิมพ์ที่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าจะไม่นำเสนอภาพข่าวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน เช่น หญิงถูกข่มขืนเนื่องจากเป็นปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (วิโรจน์ ศรีหิรัญ, 2541) นอกจากนี้ ช่างภาพข่าวอาชญากรรมยังให้ข้อมูลว่า ภาพข่าวการลงละเมิดทางเพศในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้เคราะห์ร้ายยังมีชีวิตอยู่นั้น โดยปกติหนังสือพิมพ์จะไม่เปิดเผยให้เห็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย รวมไปถึงญาติพี่น้อง โดยอาจจะลงแต่ด้านหลังหรือด้านข้าง หากเป็นภาพหน้าตรงก็ต้องคาดหน้า โดยมีความเห็นว่า เหยื่อประสบเหตุโศกนาฏกรรมมาพอแล้ว สื่อมวลชนไม่ควรซ้ำเติมความเคราะห์ร้ายด้วยการเปิดเผยใบหน้าเหยื่อ รวมถึงคำนึงถึงผลกระทบทางจิตใจของญาติพี่น้องของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ด้วย มีข้อน่าสังเกตว่าตามความเห็นของช่างภาพข่าวข้างต้น การระวังเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้น จำกัดเฉพาะผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น

ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะผู้สื่อข่าวได้ให้ข้อมูลในการศึกษาความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้สื่อข่าวสายการเมือง (รัตนภรณ์ ศรีอำพันธ์, 2539) ว่า การนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล ถ้าเป็นเรื่องของนักการเมืองที่ประชาชนรู้จัก ผู้สื่อข่าว

ควรจะเสนอให้ประชาชนรับรู้ แต่ไม่ควรนำเสนอเรื่องเบื้องหลังครอบครัวของนักการเมืองที่ไม่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม

4) ความถูกต้องเที่ยงตรง

งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าเมื่อสอบถามนักวิชาชีพ นักวิชาชีพจะให้ความสำคัญแก่ความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหา นักวิชาชีพมีความเห็นว่าการมีเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นั้น สิ่งที่จะต้องมีความคู่กันไปด้วย คือความถูกต้องเที่ยงตรง (ดวงใจ เสกธีระ, 2540) ในการศึกษาการพาดหัวข่าวบรรณาธิการ หัวหน้าข่าว หรือผู้ช่วยมีความเห็นว่าผู้เขียนพาดหัวข่าวต้องพยายามนำเสนอหัวข่าวบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเสมอ (อรพรรณ มูลจันทร์, อ้างแล้ว) ในขณะที่บรรณาธิการและหัวหน้าฝ่ายภาพของหนังสือพิมพ์กล่าวว่าสิ่งหนึ่งที่หนังสือพิมพ์จะไม่กระทำต่อภาพข่าวคือการตกแต่งภาพข่าวเพื่อบิดเบือนข้อเท็จจริง และให้ข้อมูลว่า นโยบายหนึ่งในการนำเสนอภาพข่าวหนึ่งหนึ่งคือสะท้อนเหตุการณ์ข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา (ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิศักดิ์, อ้างแล้ว) ชัยกฤษณ์ ศรีปัक्षा (อ้างแล้ว) ศึกษาการรับทราบด้านจริยธรรมของผู้บริหารองค์กรและนักหนังสือพิมพ์พบว่า ประเด็นทางจริยธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวที่ถูกต้องครบถ้วนทุกแง่ทุกมุมตามความเป็นจริงและปราศจากอคติ เป็นประเด็นทางจริยธรรมที่กลุ่มตัวอย่างรับทราบเป็นอันดับสองรองจากเรื่องการนำเสนอข่าวที่ยุติธรรมต่อผู้ตกเป็นข่าวและผู้อ่าน วรวิมล กิ่งวัฒนานันท์ (อ้างแล้ว) ศึกษาความคิดเห็นของบรรณาธิการและนักข่าวเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์ต่อแนวทางปฏิบัติเชิงวิชาชีพและพบว่านักข่าวเศรษฐกิจไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “หนังสือพิมพ์เป็นงานที่ต้องการความรวดเร็วโอกาสผิดพลาดจึงพออนุโลมได้” ข้อความที่ว่า “การกล่าวหาใครแม้ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนก็พออนุโลมได้ในการทำข่าวแบบสืบสวนเจาะลึก” หรือข้อความที่ว่า “การพาดหัวข่าวสามารถเกินเลยข้อเท็จจริงได้บ้างเพื่อให้น่าสนใจ และน่าติดตามอ่าน” จะเห็นได้ว่านักวิชาชีพจะให้ความเห็นว่าจะไม่ยอมลดหย่อนมาตรฐานด้านความถูกต้องเพื่อแลกกับความรวดเร็วในการเสนอข่าว หรือแลกกับการทำให้ข่าวน่าสนใจ

5) ความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว

งานวิจัยที่สะท้อนความคิดเห็นของนักวิชาชีพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งข่าวจะกล่าวถึงการปฏิบัติตัวต่อแหล่งข่าว และการรับผลประโยชน์จากแหล่งข่าว

รวีพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์ (อ้างแล้ว) ศึกษาความคิดเห็นของบรรณาธิการและนักข่าวเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์ต่อแนวทางปฏิบัติเชิงวิชาชีพ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่านักข่าวต้องวางตัวเป็นกลาง รักษาและให้เกียรติแหล่งข่าว ขณะเดียวกันก็ต้องกล้าเสนอข่าวที่ถูกต้อง ไม่กลัวต่อกลุ่มผลประโยชน์ มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อข่าวที่ได้นำเสนอไป นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังให้ความสำคัญแก่การรักษาสัญญาที่ให้กับแหล่งข่าว กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการไปพูดคุยกับแหล่งข่าวเพื่อหาข้อมูลมาทำข่าวโดยไม่บอกให้แหล่งข่าวรู้ตัวถือว่าผิดจรรยาบรรณ และการผิดสัญญาในการรับปากกับแหล่งข่าวว่าจะไม่นำข้อมูลที่พูดคุยกันไปเปิดเผยตีพิมพ์ไม่สามารถทำได้แม้จะเห็นว่าเป็นข้อมูลสำคัญ

ในส่วนของการรับผลประโยชน์นั้น รวีพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์ (อ้างแล้ว) พบว่านักข่าวเศรษฐกิจไม่เห็นด้วยว่า การให้สิ่งตอบแทนกับนักข่าวไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือผลประโยชน์ใด ๆ จากแหล่งข่าวถือเป็นเรื่องสินน้ำใจที่ปฏิบัติกันทั่วไป นอกจากนี้ไม่เห็นด้วยว่านักข่าวสามารถรับงานเป็นประชาสัมพันธ์ให้แหล่งข่าวเพื่อเป็นรายได้พิเศษได้

ธิดารัตน์ น้อยสุวรรณ (2540) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเรื่องการรับผลประโยชน์ตอบแทนกับการรับตามธรรมเนียมไทยของนักหนังสือพิมพ์ระดับบริหารและนักหนังสือพิมพ์ระดับปฏิบัติการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักหนังสือพิมพ์ระดับบริหารกับนักหนังสือพิมพ์ระดับปฏิบัติการมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันในการแบ่งขอบเขตระหว่างการรับผลประโยชน์ตอบแทนกับการรับตามธรรมเนียมไทย โดยเห็นว่าการรับผลประโยชน์ตอบแทนหมายถึงการรับที่ผู้รับต้องปฏิบัติตามคำขอของผู้ให้ ส่วนการรับตามธรรมเนียมไทยเป็นการรับที่ไม่ต้องการการกระทำใด ๆ เพื่อตอบแทนผู้ให้ สิ่งที่ถือเป็นผลประโยชน์ได้แก่ เงินสด ทองคำ หุ่น สิ่งที่ถือเป็นการรับตามธรรมเนียมไทยหมายถึงสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ราคาตั้งแต่ 10-500 บาท เช่น ปากกา สมุด การเลี้ยงอาหาร สิ่งของที่มีราคาพอสมควรอาจถือเป็นสิ่งของที่ให้และรับตามธรรมเนียมไทยได้หากเป็นโอกาสที่อำนวย เช่น วันปีใหม่ วันครบรอบการก่อตั้งองค์กรหนังสือพิมพ์ และงานขอบคุณสื่อมวลชน นอกจากนี้ผลงานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ที่มีอายุงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเรื่องการรับผลประโยชน์ไม่ต่างกัน แต่นักหนังสือพิมพ์ที่จบการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต่างจากนักหนังสือพิมพ์ที่จบการศึกษาด้านอื่น แสดงให้เห็นว่าสาขาที่ศึกษามีส่วนในการหล่อหลอมมุมมองทางจริยธรรมของนักวิชาชีพสื่อมวลชน

สุจิตรา สันทวีวงศ์ (2543) ศึกษาเรื่อง “การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์” โดยการสำรวจผู้สื่อข่าว ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวและ

บรรณาธิการของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ที่ไม่คิดค่าบริการ รวมทั้งสิ้น 310 คน และได้ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจทางจริยธรรมของนักวิชาชีพสื่อมวลชนว่าการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์ของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์มีความแตกต่างหลากหลาย ตามแนวทางและเหตุผลเฉพาะตน ซึ่งแบ่งออกเป็นแนวทางใหญ่ ๆ สองแนวทางคือ 1) การมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อผลประโยชน์ ทำให้ตัดสินใจรับผลประโยชน์ โดยตีความหมายว่าเป็นสินน้ำใจ พร้อมกับยึดหลักการภักดีต่อตนเองในฐานะที่เป็นผู้เข้าใจสถานการณ์ที่กำลังเผชิญมากที่สุด และ 2) การมีทัศนคติด้านลบต่อผลประโยชน์ ดังนั้นจะปฏิเสธผลประโยชน์โดยตีความหมายในเชิงสินบน หรืออาจจะไม่แน่ใจในเจตนาของผู้เสนอผลประโยชน์และใช้ค่านิยมทางอาชีพ พร้อมยึดหลักหน้าที่นิยม และเลือกภักดีต่อตนเองในฐานะผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากการตัดสินใจ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าเกณฑ์ที่ช่วยในการตัดสินใจของนักข่าวได้แก่ ประเภทของผลประโยชน์ ภาพลักษณ์ของแหล่งข่าว มูลค่าของผลประโยชน์ กาลเทศะ ตลอดจนโอกาสในการนำเสนอผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ส่วนใหญ่เคยได้รับการเสนอผลประโยชน์จากแหล่งข่าวภายหลังการทำข่าวเสร็จสิ้นลง และเห็นว่าผลประโยชน์ที่หมิ่นเหม่ต่อการตัดสินใจมากที่สุดคือเงิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับผลประโยชน์ทั้งสองชิ้นชี้ให้เห็นว่า นักวิชาชีพเห็นว่าผลประโยชน์มีส่วนที่รับได้และรับไม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของผลประโยชน์ มูลค่าของผลประโยชน์ และข้อผูกมัด ภาพลักษณ์ของผู้ให้ และโอกาสในการให้ผลประโยชน์ ทั้งนี้ นักวิชาชีพจะมีลักษณะการให้เหตุผลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ต่างกันหลายแนวทาง

3. การจัดลำดับความสำคัญของเกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรม

รวีพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์ (อ้างแล้ว) ศึกษาเรื่องการพัฒนาทางวิชาชีพกับบทบาทการรายงานข่าวหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจโดยการสำรวจและสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและนักข่าวเศรษฐกิจพบว่าเกณฑ์ในการเลือกข่าวของนักข่าวเศรษฐกิจจะเน้นเรื่องผลกระทบต่อสังคมมากที่สุด รองลงมาคือจรรยาบรรณวิชาชีพโดยเฉพาะ ความสนใจของผู้อ่าน และเน้นการไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นตามลำดับ นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่านักข่าวเศรษฐกิจมีความเห็นก้ำกึ่งในประเด็นที่ว่ากรรายงานข่าวควรเน้นสิทธิการรับรู้มากกว่าสิทธิส่วนบุคคล

สุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) ทดสอบแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เมื่อต้องตัดสินใจทางจริยธรรมทั้งกลุ่มนักวิชาชีพและกลุ่มผู้อ่านมีแรงจูงใจทางจริยธรรมคล้ายคลึงกัน โดยที่นักวิชาชีพให้ความสำคัญสูงสุดต่อสามัญสำนึกทางจริยธรรม

มาตรฐานทางวิชาชีพ และหลักกฎหมายตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มผู้อ่านคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาชีพ สามัญสำนึกทางจริยธรรม และหลักกฎหมายตามลำดับ

4. ความแตกต่างในการรับรู้หลักการทางจริยธรรมระหว่างสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ

ในการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรทางด้านองค์การสื่อเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมและการรับรู้ประเด็นปัญหาทางจริยธรรมนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมักจะเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณและคุณภาพ

ปรียาภรณ์ พงษ์สังข์ (2544) ศึกษาเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย และพบความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพและหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณในหลายด้านคือ ในด้านความเป็นกลางทางการเมือง แม้หนังสือพิมพ์ทั้งสองประเภทจะมีความเป็นกลางไม่สูงมากนัก แต่ก็พบว่าหนังสือพิมพ์คุณภาพมีความเป็นกลางทางการเมืองมากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ หนังสือพิมพ์คุณภาพมีการเสนอข่าวที่พาดพิงถึงบุคคลอื่นในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายน้อยกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ และในการนำเสนอข่าวที่มีความขัดแย้งของสองฝ่าย หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพก็เสนอข่าวได้สมดุลกว่า และมีความชัดเจนในการระบุที่มาของข้อมูลมากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ

ในส่วนของหลักการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม การศึกษาของเลอลักษณ์ สุขสมัย (อ้างแล้ว) พบว่าหนังสือพิมพ์ปริมาณจะให้ความสำคัญกับสิทธิในการรับรู้ของประชาชนมากกว่าสิทธิส่วนบุคคล แต่หนังสือพิมพ์แนวธุรกิจจะให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลมากกว่า ระดับมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารข่าวแต่ละองค์กรไม่มีความแตกต่างกันตามลักษณะประเภทหนังสือพิมพ์ที่สังกัด และให้น้ำหนักกับปัจจัยบรรทัดฐานองค์กรกับมาตรฐานวิชาชีพในการคัดเลือกข่าวประจำวันไม่ต่างกัน

ชัยกฤษณ์ ศรีปักษา (อ้างแล้ว) ได้ศึกษาความสัมพันธ์กับคุณลักษณะขององค์กรด้านต่าง ๆ โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารองค์กรหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ จำนวน 312 คน และพบว่าองค์กรหนังสือพิมพ์ขนาดกลางมีความศรัทธาและปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์มากกว่าองค์กรขนาดเล็ก และองค์กรหนังสือพิมพ์ที่ก่อตั้งมานานกว่า 20 ปี มีความ

ตระหนักถึงและศรัทธาต่อการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในวิชาชีพมากกว่าหนังสือพิมพ์ที่ก่อตั้งมา ระหว่าง 11-20 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับความตระหนักใน จริยธรรมวิชาชีพ กล่าวคือ วัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์จะมีความตระหนักในจริยธรรม หนังสือพิมพ์มากกว่าวัฒนธรรมองค์กรแบบตั้งรับ-เฉื่อยชา และวัฒนธรรมองค์กรแบบตั้งรับ-ก้าวร้าว

5. การรับรู้ทางจริยธรรมของผู้ตกเป็นข่าวและประชาชน

งานวิจัยที่มีผลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเกณฑ์ทางจริยธรรม มีทั้งงาน ที่ศึกษาการรับรู้ของประชาชนทั่วไป และการรับรู้ของผู้ตกเป็นข่าว และมีการศึกษาทั้งในรูปแบบของ การสอบถามในสถานการณ์สมมุติและการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากสถานการณ์จริงปรากฏเป็น ผลการวิจัยในประเด็นทางจริยธรรมดังต่อไปนี้

1) การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการรับรู้ข่าวสาร

กมลลา สุวรรณธรรมมา (2538) สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารของประชาชน และสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็น ว่า ข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้เฉพาะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ ที่อยู่ หมายเลข โทรศัพท์ และเรื่องราวส่วนตัวอื่น ๆ ส่วนข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ทั้งต่อผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีความ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าข้อมูลในเรื่องที่ควรเปิดเผยมากที่สุด ได้แก่ ข้อมูลเรื่องการเงิน ในขณะที่ข้อมูลไม่ควรเปิดเผยน้อยที่สุดได้แก่ข้อมูลเรื่องความรัก

ในงานวิจัยชิ้นเดียวกันได้ใช้วิธีทดลองให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความเหมาะสมทางจริยธรรม ของสถานการณ์สมมุติขึ้นสถานการณ์เดียวกัน แต่เปลี่ยนชื่อผู้ตกเป็นข่าวเป็นบุคคลที่ได้รับความนิยม และบุคคลที่ไม่ค่อยเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มตัวอย่าง ในทำนองเดียวกัน ก็เปลี่ยนแหล่งข้อมูลเป็น หนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบ และที่กลุ่มตัวอย่างไม่ชื่นชอบ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ภาพลักษณ์ของบุคคล และความชอบในชื่อหนังสือพิมพ์ส่งผลกระทบต่อ การประเมินความ เหมาะสมทางจริยธรรมต่อกรณีตัวอย่างในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ในกรณีที่ผู้ตกเป็นข่าวเป็นบุคคลที่ กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบก็จะประเมินว่าการนำเสนอข้อมูลเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลมากกว่ากรณีที่ ผู้ตกเป็นข่าวเป็นบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างไม่ชื่นชอบ ในทำนองเดียวกัน ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์ที่ชื่นชอบที่ กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบแล้ว ก็จะมองการนำเสนอข้อมูลว่าละเมิดสิทธิส่วนบุคคลน้อยกว่ากรณีที่ หนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวเป็นหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างไม่ชื่นชอบ กมลลา สุวรรณธรรมมา ได้แสดง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการศึกษาดังกล่าวว่าการที่ตัวแปรด้านผู้ตกเป็นข่าวและผู้นำเสนอข่าว ส่งผลต่อการประเมินความเหมาะสมทางจริยธรรมในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าวนั้นเป็น เพราะว่าการหลักการเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลไม่ใช่หลักการที่มั่นคงในสังคมไทย เกณฑ์การตัดสินใจ จึงเปลี่ยนไปตามปัจจัยแวดล้อม

ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวที่เป็นการก่อให้เกิดเหยื่อพบว่า ผู้อ่านมีความตระหนักพอสมควรต่อการตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวว่าเป็นผลเสียต่อจิตใจหรือ อนาคตของผู้ตกเป็นข่าว แต่กลุ่มตัวอย่างก็เห็นว่าการนำเสนอข่าวลักษณะนี้มีประโยชน์ต่อสังคม มากกว่า และเห็นว่าการนำเสนอผู้ตกเป็นข่าวที่ถูกละเมิดไม่ว่าจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ไม่สมควรเอา รูปมาลง (เลอลักษณ์ รอดเรือง, อ้างแล้ว) จะเห็นได้ว่าประชาชนจะให้ความสำคัญแก่สิทธิส่วนบุคคล ของทั้งผู้ที่มีชีวิตอยู่และผู้เสียชีวิตแล้วในขณะที่นักวิชาชีพจะไม่ให้ความสำคัญแก่สิทธิส่วนบุคคล ของผู้ที่เสียชีวิตแล้วเท่าใดนัก

2) การประกอบสร้างความจริงในลักษณะที่ตัดสินผู้ตกเป็นข่าว

ในการศึกษาผู้หญิงที่ตกเป็นข่าวการถูกข่มขืนชี้ให้เห็นว่าผู้ตกเป็นข่าวเห็นว่าการประกอบ สร้างความจริงในลักษณะที่ตัดสินผู้ตกเป็นข่าวเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ผู้ตกเป็นข่าวจะตั้งคำถาม ว่าทำไมเหตุการณ์จึงเกิดขึ้น ภายใต้บริบทและพฤติกรรมของผู้หญิงที่ตกเป็นข่าวและรายละเอียด เหตุการณ์ที่ถูกกระทำมากเกินไป จนหากย้อนเวลาได้พวกเธอจะไม่ขอปรากฏเป็นข่าวในหน้า หนังสือพิมพ์แม้ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อคดีความก็ตาม (มนทกานต์ เชื้ออมชิต, อ้างแล้ว)

3) การนำเสนอความจริงและความถูกต้อง

ในการศึกษาการให้ความหมายข่าวในมุมมองผู้รับสาร ศศิธร ยุวโกศล (2545) สัมภาษณ์ ผู้รับสารและพบว่าผู้รับสารมองว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าข่าวที่ดีควรนำเสนอ ความจริงให้มากที่สุด ถูกต้อง เพียงตรง และไม่บิดเบือน และมีความเห็นว่าปัจจุบันข่าวขาด คุณสมบัติข้อนี้ ทำให้สังคมไม่รับรู้ว่าจะอะไรจริงหรือเท็จ

4) ความเป็นกลาง

ศศิธร ยวโกศล (อ้างแล้ว) พบว่าคุณภาพข่าวที่กลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีการศึกษาสูงมักจะกล่าวถึงคือความเป็นกลาง ไม่ใส่ความคิดเห็นหรืออคติลงในข่าว ไม่เสนอเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ถูกอิทธิพลครอบงำ ไม่เสนอแบบชี้นำหรือผ่านสายตานักข่าว และไม่ควรตัดสินข่าวด้วยความเห็นส่วนตัว นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความสมดุลของข่าว ได้แก่ การให้ข้อมูลรอบด้านเจาะลึก ไม่ว่าจะเป็นด้านดี ด้านเสีย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้รับข่าวในการพิจารณาวิเคราะห์เรื่องราว

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอเนื้อหา

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอเนื้อหาตามความคิดเห็นของนักวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการสอบถามหรือสัมภาษณ์นักวิชาชีพสื่อมวลชน ได้แก่ บรรณาธิการข่าว ผู้สื่อข่าว และช่างภาพ ได้เอ่ยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่หรือขัดจริยธรรมดังนี้

1) **บุคลากร** งานวิจัยที่ได้สอบถามความคิดเห็นของนักวิชาชีพสื่อมวลชนพบว่านักวิชาชีพเหล่านี้ได้แสดงความคิดเห็นว่าบุคลากรในองค์กรสื่อเองมีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม เช่น เห็นว่าปัญหาทางจริยธรรมเกิดขึ้นจากการใช้วิจารณญาณของบุคลากร (นฤมล สิงห์ประเสริฐ, อ้างแล้ว) การขาดจิตสำนึกของคนทำหนังสือพิมพ์ (อรนุช วานิชทวิวงศ์, อ้างแล้ว) และการขาดมาตรฐานทางวิชาชีพ (รวีพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์, อ้างแล้ว) ในการศึกษาการคัดเลือกภาพข่าวอาชญากรรม กิ่งปรารงค์ สมจิตต์ (อ้างแล้ว) พบว่า ผู้คัดเลือกภาพข่าวจำนวนมากใช้วิจารณญาณส่วนตัวในการเลือก แต่ละคนมีวิจารณญาณต่างกัน ดังนั้นจึงไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่ชัดว่าลักษณะใดเรียกว่ารุนแรงมากหรือรุนแรงน้อย ซึ่งสาเหตุนี้นำไปสู่การคัดเลือกภาพข่าวที่มีเนื้อหารุนแรงลงในหนังสือพิมพ์ สุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) พบว่านักหนังสือพิมพ์ระดับหัวหน้าหรือผู้บริหารในกองบรรณาธิการเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งคือการที่นักหนังสือพิมพ์ไม่ตระหนักถึง จริยธรรม ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกับผู้อ่าน นอกจากปัญหานี้ยังเกิดจากการใช้วิจารณญาณแล้ว งานวิจัยยังพบว่า ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากการปฏิบัติงานที่ขาดมาตรฐานทางวิชาชีพด้วย สุจิตรา สันทวิวงศ์ (อ้างแล้ว) ศึกษาเรื่อง “การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์” โดยการสำรวจผู้สื่อข่าว ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าว และบรรณาธิการของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ที่ไม่คิดค่าบริการ รวมทั้งสิ้น 310 คน และได้ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจทางจริยธรรมของนักวิชาชีพสื่อมวลชนว่า ปัญหาการตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานโทรทัศน์บางส่วนได้แก่ การขาดความชัดเจนสม่ำเสมอทางความคิด การตัดสินใจปราศจากการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน การปราศจากจุดยืนทางความคิด ความลำเอียงเข้าข้างแหล่งข่าว การคำนึงถึงประชาชนและสังคมน้อย และการขาดความเข้าใจเรื่องความเป็นกลางในการปฏิบัติงาน และปัญหาของการนำจรรยาบรรณไปใช้ในทางปฏิบัติ นอกจากนี้รวีพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์ (อ้างแล้ว) พบว่าผู้รับผิดชอบข่าวเศรษฐกิจมีความเห็นว่าบรรณาธิการข่าวเสนอข่าวตามกระแส และสื่อมวลชนไม่รู้จริงเนื่องจากศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นข่าวมาน้อย

2) **นโยบายองค์กร** เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกนำเสนอเนื้อหาในหลายกรณี ดังที่มี พงษ์ลาภ (อ้างแล้ว) และ นฤมล สิงห์ประเสริฐ (อ้างแล้ว) ได้สัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวของ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 และ ช่อง 11 และพบว่าในการคัดเลือกและเสนอข่าวที่มีความรุนแรงนั้น บรรณาธิการพิจารณาจากนโยบายสถานีเป็นหลักร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าข่าว ในขณะที่งานวิจัยของอังธิดา ลิ้มปัทมปาณี (2540) ชี้ให้เห็นว่าบรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ให้ความเห็นว่านโยบายองค์กรเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวิพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์ (อ้างแล้ว) สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานข่าวเศรษฐกิจและพบว่าปัญหาทางจริยธรรมส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความเข้มงวดขององค์กร

3) **สภาพทางวิชาชีพ** สถานภาพทางวิชาชีพ เช่น ความไม่เพียงพอของรายได้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้สื่อข่าว และหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยเห็นว่าเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาทางจริยธรรม (จินตนา ตันสุวรรณนนท์, อ้างแล้ว) ทั้งนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์และผู้อ่านที่เป็นผู้บริหารองค์กรระดับสูงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าลักษณะของอาชีพหนังสือพิมพ์เป็นช่องทางให้แสวงหาประโยชน์ได้ง่าย และเป็นสาเหตุที่มีความสำคัญในอันดับต้น ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม (สุวัฒน์ ทองธนากุล,อ้างแล้ว)

4) **การแข่งขันกับสถานีอื่น** ในการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานข่าวทั้งในสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ชี้ให้เห็นว่าการแข่งขันกับสถานีอื่นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวที่ขัดต่อจริยธรรม เช่น การเสนอความรุนแรง (นฤมล สิงห์ประเสริฐ อ้างแล้ว ; จินตนา ตันสุวรรณนนท์,อ้างแล้ว) บรรณาธิการ และหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลว่ามีหนังสือพิมพ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นและแย่งตลาดกัน ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องเพิ่มยอดด้วยการเสนอข่าวขัดแย้งในอีกมุมหนึ่ง หรือนำข้อบกพร่องหรือจุดด้อยของหนังสือพิมพ์อื่นมาโจมตี หรือที่เรียกว่า หักข่าว วิธีการเหล่านี้เป็นวิธีที่ง่ายกว่าการเปิดประเด็นใหม่ (อรนุช วานิชทวีวัฒน์ 2539) ในทำนองเดียวกัน นักข่าวและช่างภาพข่าวอาชญากรรมก็ต้องพยายามให้ได้ข่าวและภาพเหตุการณ์ที่แสดงรายละเอียดอย่างชัดเจนที่สุด และอาจส่งผลให้เกิดการคัดเลือกภาพข่าวที่มีเนื้อหาารุนแรง ปริยาภรณ์ พงษ์สรรค์ (อ้างแล้ว) สัมภาษณ์ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ และได้ข้อมูลว่าการแข่งขันทางการตลาดเป็นสาเหตุหนึ่งของการขัดจริยธรรม นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบข่าวเศรษฐกิจให้ความเห็นว่า การแข่งขันของสื่อถ้าอยู่ในกติกาจะทำให้ประชาชนได้ประโยชน์ และตัดสินใจได้บนพื้นฐานที่เป็นจริง แต่ในขณะนี้ นักข่าวฮั้วข่าวหรือร่วมมือสมยอมจงใจทำให้ประเด็นข่าวนั้นมีความสำคัญหรือไม่สำคัญ ทำให้การแข่งขันไม่สมบูรณ์ (รวิพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์, อ้างแล้ว)

5) **ข้อจำกัดในเรื่องเวลา** บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มีความเห็นว่า ข้อจำกัดด้านเวลาเป็นปัจจัยที่ส่งผลเป็นอันดับสองรองจากความคลุมเครือของจริยธรรม (จินตนา ตันสุวรรณนนท์, อ้างแล้ว) ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลว่า สื่อมวลชนพยายามรายงานเหตุการณ์ทางการเมืองเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงต้องทำงานแข่งกับเวลาที่จำกัด (ปริยาภรณ์ พงษ์สรรค์, อ้างแล้ว) นอกจากนี้ยังพบว่าข้อจำกัดด้านเวลาทำให้ ช่างภาพข่าวอาชญากรรมมีเวลาในการเลือกภาพข่าวน้อย จำเป็นต้องเสนอภาพข่าวที่มีความรุนแรงเพื่อให้สามารถนำเสนอข่าวได้ทัน (กิงปรางค์ สมจิตต์, อ้างแล้ว) สุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) พบว่า นักหนังสือพิมพ์เห็นว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมที่สำคัญประการหนึ่งคือ การต้องทำงานแข่งกับเวลาทำให้ไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง โดยจัดอันดับความสำคัญของสาเหตุดังกล่าวเป็นอันดับสี่

6) **ความคาดหวังรางวัล** ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ช่างภาพข่าวอาชญากรรมนำเสนอภาพข่าวที่มีความรุนแรงคือ การคาดหวังรางวัลด้านภาพข่าวอาชญากรรมดีเด่น (กิงปรางค์ สมจิตต์, อ้างแล้ว)

7) **กฎระเบียบต่าง ๆ** งานวิจัยหลายชิ้นพบว่ากฎระเบียบมีส่วนกำหนดการตัดสินใจเลือกนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน บรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครกล่าวว่า กฎระเบียบต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการคัดเลือกข่าว (ลักษณะมี คงลาภ, อ้างแล้ว; นฤมล สิงห์ประเสริฐ อ้างแล้ว) อรพรรณ มูลจันทร์ (2536) พบว่า ในการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการ หัวหน้าข่าว หรือบุคคลที่ทำหน้าที่เขียนหัวข่าวหน้าหนึ่งกล่าวว่าผู้เขียนหัวข่าวต้องคำนึงถึงข้อกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายหมิ่นประมาทและละเมิด ในขณะที่ บรรณาธิการและหัวหน้าข่าวให้สัมภาษณ์ว่าจะไม่พิจารณาภาพข่าวที่อาจมีผลกระทบกับหนังสือพิมพ์ที่สังกัด เช่น ภาพข่าวที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย (เบญจวรรณ นรสิงห์, อ้างแล้ว) การศึกษาการคัดเลือกภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหาความรุนแรง ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการคัดเลือกข่าวให้ข้อมูลว่าสำหรับการคัดเลือกข่าวที่มีรายละเอียดแสดงถึงความน่ากลัว ความสยดสยองนั้น ในการคัดเลือกข่าวต้องเป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่ควบคุมอยู่ กล่าวคือ ภาพที่นำเสนอต้องไม่อุจาดตา และถ้าจะนำเสนอต้องใช้เทคนิคปกปิดหรือตกแต่งภาพเพื่อลดระดับความรุนแรง

ในขณะที่กฎหมายเป็นสิ่งที่นักวิชาชีพหลายคนระบุถึงว่าส่งผลต่อการพิจารณานำเสนอเนื้อหา แต่ในทางกลับกันความย่อหย่อนของกฎหมาย หรือกลไกการตรวจสอบ หรือควบคุมก็เป็นปัจจัยที่ทำให้มีการนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรมได้เช่นเดียวกัน เช่น บรรณาธิการและหัวหน้าข่าว

หนังสือพิมพ์ให้ความเห็นว่า การขาดการตรวจสอบเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวอย่างหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, อ้างแล้ว)

8) **ความคิดเห็นของผู้ใช้สื่อ** (นฤมล สิงประเสริฐ, อ้างแล้ว) บรรณาธิการและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ให้ความเห็นว่าปัจจัยหลักที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวอย่างหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลประการหนึ่งคือการสนองความสนใจของผู้อ่าน (อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, อ้างแล้ว) บรรณาธิการและหัวหน้าฝ่ายภาพของหนังสือพิมพ์ให้ความเห็นนโยบายด้านหนึ่งในการนำเสนอข่าวหนึ่งคือการคำนึงถึงความต้องการของผู้อ่าน และสาเหตุที่หนังสือพิมพ์ลงภาพข่าวที่น่ากลัวรุนแรง และเรื่องเพศ เพราะภาพข่าวเหล่านี้มีลักษณะที่เป็นข่าวเบา ตอบสนองความต้องการในเรื่องความอยากรู้อยากเห็น (ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิศักดิ์, อ้างแล้ว)

9) **ปัจจัยทางธุรกิจ** บรรณาธิการและหัวหน้าข่าวให้ความเห็นว่าปัจจัยหลักที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวอย่างหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้แก่ เรื่องธุรกิจ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้ข่าวขายได้ (อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, อ้างแล้ว) นโยบายการโฆษณา (รัตนภรณ์ ศรีอำพันธ์, อ้างแล้ว) การเพิ่มยอดจำหน่าย (ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิศักดิ์, อ้างแล้ว) กึ่งปรางค์ สมจิตต์ (อ้างแล้ว) พบว่าเหตุผลหนึ่งที่หนังสือพิมพ์ลงภาพข่าวอาชญากรรมที่หวือหวาเร้าอารมณ์ก็เพื่อเป็นจุดขายเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านเพื่อเป้าหมายด้านผลกำไรในการทำธุรกิจ

10) **อำนาจจากภายนอก** สิ่งแวดล้อมภายนอก ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลว่าสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น ผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีผลต่อการทำงานของสื่อมวลชน และสามารถควบคุมทิศทางการทำงานของสื่อได้ (ปรียาภรณ์ พงศ์สรรค์, อ้างแล้ว)

11) **ความคลุมเครือของปัญหาทางจริยธรรม** จินตนา ตันสุวรรณนท์ (อ้างแล้ว) สำนักรวบรวมความคิดเห็นของผู้สื่อข่าว และสัมภาษณ์หัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและได้ข้อมูลว่า ตามความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์มากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านความคลุมเครือของปัญหาทางจริยธรรม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนตามมุมมองของผู้ตกเป็นข่าว

ในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี (อ้างแล้ว) พบว่า ผู้ตกเป็นข่าวไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักการเมือง ศิลปินนักแสดง กลุ่มนักธุรกิจ และประชาชนทั่วไปมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้แก่ ปัจจัยเรื่องธุรกิจและการขายข่าว

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอที่มีปัญหาทางจริยธรรมตามมุมมองของผู้วิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรมจากผลของการวิเคราะห์เนื้อหาและการสรุปและอภิปรายผลของผู้ทำการวิจัย ในเรื่องที่มีประเด็นทางจริยธรรมได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อจริยธรรมดังต่อไปนี้

1) **ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน** งานวิจัยในกลุ่มนี้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลหลายประการส่งผลต่อการตัดสินใจทางจริยธรรม เช่น พื้นฐานทางวิชาชีพ และการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทางจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์ ช่างภาพส่วนใหญ่ไม่ได้จบสาขาวารสารศาสตร์หรือสื่อสารมวลชน (วิโรจน์ ศรีหิรัญ, 2541) นักข่าวมีประสบการณ์น้อย ได้ข่าวมาผิด จับประเด็นผิด สร้างข่าวขึ้นมาเอง ประมาท ไม่ตรวจสอบข้อมูล รวมถึงมีอคติหรือมีผลประโยชน์กับแหล่งข่าว (อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์, อ้างแล้ว) นอกจากนี้ทัศนคติของนักข่าวต่อคู่กรณีในข่าวก็มีส่วนกำหนดการเสนอข่าวที่มีปัญหาทางจริยธรรม (กรรณิการ์ กิตติเวชกุล, อ้างแล้ว)

2) **การขาดมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ** เลอลักษณ์ รอดเรือง (อ้างแล้ว) พบว่า การนำเสนอข่าวที่ขัดจริยธรรมเป็นผลมาจากการไม่มีบทลงโทษทางกฎหมาย หรือการควบคุมจากภาครัฐที่เพียงพอ จรรยาบรรณของนักวิชาชีพ และการควบคุมตนเองของหนังสือพิมพ์เป็นกลไกการควบคุมที่ไม่เพียงพอที่จะป้องกันการละเมิดจริยธรรม ในขณะที่ลักษณะมี คง ลาก (อ้างแล้ว) พบว่า แม้ว่าสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร จะมีกลไกควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวหลายอย่าง เช่น การควบคุมโดยกฎหมาย การควบคุมโดยสาธารณะ เช่น จดหมายจากผู้ชม หรือบทวิจารณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการควบคุมตนเอง ได้แก่ หลักเกณฑ์การเลือกข่าวของบรรณาธิการเอง แต่ก็ยังพบว่ายังมีปริมาณความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ค่อนข้างมาก ลักษณะนี้ได้สรุปว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะกลไกการควบคุมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่ากลไกการตรวจสอบตนเองไม่มีประสิทธิผล บรรณาธิการและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ให้ความเห็นเกี่ยวกับกลไกการตรวจสอบตนเองว่า สมาคมวิชาชีพ เช่น สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยไม่มีบทบาทและอำนาจในการตรวจสอบหรือควบคุมสมาชิก ในส่วนการตรวจสอบระหว่างหนังสือพิมพ์ด้วยกัน นักหนังสือพิมพ์จำนวนหนึ่งขาดจิตสำนึกในการตรวจสอบกันเอง หนังสือพิมพ์ส่วนมากมีความเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องคอยตรวจสอบการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น โดยถือหลักว่าหนังสือพิมพ์ทุกฉบับมีนโยบายการนำเสนอข่าวของตนเอง และคิดว่าหน้าที่การตรวจสอบเป็นของประชาชน นอกจากนี้การตรวจสอบกันเองไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควรเนื่องจากการพึ่งพากันระหว่างหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ฉบับเล็กต้องพึ่งพาหนังสือพิมพ์ฉบับใหญ่และสายส่งหนังสือพิมพ์ จึงไม่ยุ่งกับหนังสือพิมพ์ฉบับใหญ่ และเหตุผลหนึ่งที่หนังสือพิมพ์ไม่ตรวจสอบกันเองเพราะตนเองก็ไม่บริสุทธิ์เต็มที่ ถ้าไปตรวจสอบหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นก็อาจถูกเปิดเผยจุดอ่อนของตนเองบ้าง (อรนุช วาณิชทวีวัฒน์, อ้างแล้ว)

สมหมาย ปาริจัตต์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการควบคุมกันเองของหนังสือพิมพ์ : วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในสังคมไทย” โดยการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการเชิงประวัติศาสตร์ และสัมภาษณ์เจาะลึก ได้ผลวิจัยจากการวิเคราะห์เอกสารว่า

แนวความคิดในการควบคุมกันเองของหนังสือพิมพ์เริ่มปรากฏตั้งแต่ยุคแรกที่มีหนังสือพิมพ์ขึ้นในประเทศไทย แต่ยังไม่มีการรวมตัวกันเป็นกิจจะลักษณะ ต่อมาเมื่อการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพหนังสือพิมพ์เป็นครั้งแรก ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แต่ไม่สามารถดำเนินงานเพื่อควบคุมกันเองได้เพราะต้องเผชิญกับอำนาจรัฐเผด็จการอย่างต่อเนื่อง แม้ในภายหลังได้มีความพยายามให้มีการบังคับใช้ร่างประมวลเกี่ยวกับจรรยาบรรณอีกหลายครั้ง แต่วงการหนังสือพิมพ์ก็ผลักดันไม่สำเร็จ จนเมื่อเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ได้มีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อมวลชน โดยเสนอให้จัดตั้งองค์กรวิชาชีพอิสระที่มีกฎหมายรองรับเพื่อควบคุมกันเอง แต่วงการหนังสือพิมพ์ไม่เห็นด้วย ต้องการให้เป็นการควบคุมโดยสมัครใจ โดยใช้มาตรการทางสังคม ไม่จำเป็นต้องให้มีกฎหมายรองรับ จึงเกิดสภากาหนดหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2540

ขณะที่การดำเนินงานของสมาคมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ไม่สามารถลงโทษผู้ละเมิดจรรยาบรรณได้ กลไกที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของแต่ละสมาคมยังไม่มีบทบาท การตัดสินใจที่ถูกร้องเรียนมักจะยุติด้วยการออกแถลงการณ์ความเห็นของสมาคมวิชาชีพต่อกรณีปัญหาที่เกิดขึ้น และผู้ถูกร้องเรียนมักจะลาออกจากองค์กรหรือถอนตัวจากวิชาชีพ แล้วเรื่องก็จะเงียบหายไป

นักหนังสือพิมพ์ให้ความเห็นว่ากระบวนการควบคุมกันเองของหนังสือพิมพ์ยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากในอดีต ถูกขัดขวางโดยอำนาจเผด็จการ นักหนังสือพิมพ์ยังไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และนักหนังสือพิมพ์ ผู้ประกอบการ สมาคมวิชาชีพ สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและองค์กรประชาชนยังไม่เข้าใจถึงปรัชญาและวิธีการในการควบคุมกันเอง และขาดการประสานการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง

3) การให้ความสำคัญกับเกณฑ์การคัดเลือกข่าวบางด้านเหนือเกณฑ์ทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่น แม้ว่าผู้อ่านจะตระหนักว่าการนำเสนอข่าวบางลักษณะอาจละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือเป็นผลเสียต่อจิตใจของผู้ตกเป็นข่าว ก็ไม่ได้คัดค้านการนำเสนอข่าวดังกล่าวเนื่องจากเห็นว่าข่าวนั้นมีประโยชน์ต่อสังคม (เลอลักษณ์ รอดเรือง, อ้างแล้ว) ในขณะที่วิโรจน์ ศรีหิรัญ (2541) สำรวจความคิดเห็นของช่างภาพ และผู้สื่อข่าวที่มีหน้าที่ถ่ายภาพข่าวพบว่าช่างภาพตัดสินใจถ่ายภาพในทุกประเด็นที่หมิ่นเหม่ต่อปัญหาจริยธรรมโดยภาพที่ตัดสินใจถ่ายมากที่สุดคือภาพในประเด็นปัญหาด้านความรุนแรงเนื่องจากเห็นว่าไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิศักดิ์ (อ้างแล้ว) สัมภาษณ์บรรณาธิการและหัวหน้าฝ่ายภาพของหนังสือพิมพ์รายวันพบว่า แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญแก่ เกณฑ์ทางจรรยาบรรณหลายด้าน เช่น สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในการรับรู้ สิทธิความเป็นมนุษย์ แต่ก็เน้นผลกระทบต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ ดังนั้นหากเป็นเรื่องคาบเกี่ยวระหว่างผลกระทบต่อสังคมกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคล หนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญต่อเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลมากกว่า ในทำนองเดียวกัน ศรีลักษณ์ ศิลป์ (อ้างแล้ว) ซึ่งศึกษาการนำเสนอข่าวอาชญากรรมพบว่าการนำเสนอ ข่าวในลักษณะที่ขัดต่อจริยธรรมเกิดขึ้นเนื่องจากนักหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับมาตรฐานทางสายอาชีพมากกว่าที่จะคำนึงถึงจริยธรรม นักหนังสือพิมพ์มีความเห็นว่าการเสนอข่าวที่ใช้ภาษาเชิงเร้าอารมณ์เป็นสิ่งที่สมควรเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้การกระทำผิดและเพื่อประณามการกระทำของผู้กระทำผิด เท่ากับเป็นการให้ความสำคัญกับสิทธิในการรับรู้ของประชาชนเหนือสิทธิส่วนบุคคลของผู้กระทำผิด ในการศึกษาเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่อนักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจและประชาชนของ อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี (อ้างแล้ว) บรรณาธิการข่าวหรือหัวหน้าข่าวให้ทัศนะว่า เมื่อเปรียบเทียบความสำคัญระหว่างสิทธิการนำเสนอข่าวกับสิทธิส่วนบุคคลแล้ว พวกเขาจะพิจารณาว่าหากสิ่งไหนเสนอแล้วเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนก็ต้องนำเสนอ

กึ่งปรางค์ สมจิตต์ (อ้างแล้ว) พบว่าผู้ที่มีบทบาทในการคัดเลือกภาพข่าวส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่าง ๆ ทั้งผลกระทบหรือการปลุกฝังเรื่องความรุนแรงกับผู้อ่าน โดยผู้คัดเลือก

ภาพข่าวมีมุมมองด้านเดียวว่า ภาพข่าวอาชญากรรมที่ตีพิมพ์ลงในหน้าหนึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคมและเป็นการสะท้อนให้ผู้อ่านมองเห็นสภาพสังคมที่แท้จริง และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นกระจกสะท้อนเตือนภัยผู้อ่านให้มีความระมัดระวังและหาแนวทางป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเองและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมพร ยิ่งยง (อ้างแล้ว) ที่พบว่านักหนังสือพิมพ์มักอ้างหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเป็นผู้ให้ข้อเท็จจริงและเตือนภัยให้ผู้อ่าน

รัตนา ประยูรรักษ์ (อ้างแล้ว) ได้สรุปสาเหตุของการประกอบสร้างความจริงในเชิงตัดสินผู้ตกเป็นข่าวว่า ส่วนหนึ่งมาจากคุณค่าข่าวได้แก่ ความรวดเร็ว การทันต่อเหตุการณ์ นักข่าวจึงเร่งรัดแหล่งข่าว ทำให้เกิดความผิดพลาด ไม่ถูกต้อง ขาดความสมดุล เที่ยงธรรม เป็นกลาง นอกจากนี้คุณค่าข่าวด้านปฏิกชนสนใจเป็นเหตุให้หนังสือพิมพ์ที่ต้องการขายข่าวใช้ภาษาหรือหยาบจนบางครั้งใช้ภาษาที่ทำให้เกิดการตัดสินผู้ตกเป็นข่าว

4) การแข่งขัน พิมพร ยิ่งยง (อ้างแล้ว) พบว่าการนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงขัดต่อจริยธรรมเป็นผลมาจากการที่หนังสือพิมพ์ต้องการกระตุ้นยอดขายเกียรตินิยม ธรรมวิภาชน์ (อ้างแล้ว) ศึกษาเรื่องการสร้างความเป็นจริงจากการรายงานข่าวเหตุการณ์ในภาวะวิกฤติในกรณีการก่อวินาศกรรมอาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกาของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย และพบว่าสถานีแต่ละช่องจะช่วงชิงกันรายงานเหตุการณ์ด่วนทันที อีกทั้งข่าวที่ได้รับส่วนใหญ่มาจาก CNN และ FOX NEWS ซึ่งเป็นสำนักข่าวของอเมริกา การรายงานเป็นแบบไม่ได้คัดเลือกข่าวก่อน กล่าวคือ เมื่อรับภาพข่าวมาแล้วก็นำเสนอเลย มีการฟังสดและแปลออกอากาศทันที จึงทำให้การนำเสนอข่าวออกมาในแนวทางที่เข้าข้างอเมริกาด้วย

5) ความสัมพันธ์ของหนังสือพิมพ์กับผู้ตกเป็นข่าว จุฬารัตน์ มณีวงศ์ (2539) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์และนักการเมืองมีส่วนในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาหนังสือพิมพ์ที่มีความสัมพันธ์กับรัฐบาลแบบร่วมมือหรือเป็นกลางจะนำเสนอข่าวการเมืองส่วนใหญ่ไปในทิศทางบวก ในขณะที่หนังสือพิมพ์ที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลจะนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ไปในทางลบ

6) การโยนความรับผิดชอบให้ผู้อื่น พิมพร ยิ่งยง (อ้างแล้ว) พบว่าการนำเสนอรายละเอียดของผู้เห็นเหตุการณ์อาชญากรรมจนอาจก่อให้เกิดอันตรายนั้น นักหนังสือพิมพ์มีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสื่อมวลชน แต่เป็นความรับผิดชอบของตำรวจที่ให้ข้อมูล ใน

ทำนองเดียวกัน กิ่งปรางค์ สมจิตต์ (อ้างแล้ว) พบว่านักหนังสือพิมพ์ที่เสนอภาพข่าวที่รุนแรงนั้นมองว่าภาพข่าวหนังสือพิมพ์ไม่สามารถก่อผลในแง่ลบแก่คนอ่านได้มากเท่ากับภาพข่าวโทรทัศน์

7) **แนวปฏิบัติในการทำข่าว** รัตนา ประยูรรักษ์ (อ้างแล้ว) พบว่า ในกระบวนการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น เนื้อหาที่ถูกใช้สร้างคลังความรู้ของคนในสังคมนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เรื่องที่นำเสนอจึงมักเป็นเรื่องเดียวกัน ใช้แหล่งข่าวเดียวกัน และอาจนำไปสู่แบบแผนการทำข่าวที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันหมด นอกจากนี้ยังสรุปว่าการอ้างอิงแหล่งข่าวเดิมๆ ทำให้นักข่าวขาดอิสระทางความคิด ยึดติดและเอนเอียงไปกับแหล่งข่าว รวมถึงอาจเกิดกรณีแหล่งข่าวอาศัยสื่อเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของตนและสื่อก็อาศัยแหล่งข่าวในการขายข่าว งานวิจัยของรุ่งนภา เอี่ยมงามทรัพย์ (อ้างแล้ว) ชี้ให้เห็นว่าลักษณะการใช้แหล่งข่าวบุคคลของหนังสือพิมพ์รายวันมีส่วนต่อการนำเสนอข่าวที่ขัดจริยธรรม งานวิจัยดังกล่าวพบว่านักข่าวมักใช้แหล่งข่าวกลุ่มเดิม ๆ ที่เข้าถึงได้สะดวก และมักเป็นแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลระดับสูง หรือนักวิชาการกลุ่มเดิม ๆ ทำให้การทำข่าวขาดความหลากหลาย แหล่งข่าวระดับสูงอาจปิดบังหรือบิดเบือนข้อมูลเพื่อประโยชน์ของตน และนักข่าวมักไม่ตรวจสอบข้อมูลเนื่องจากเชื่อใจแหล่งข่าว นอกจากนี้ การลอกข่าวกันของนักข่าวทำให้นักข่าวมิได้เลือกแหล่งข่าวโดยใช้วิจารณญาณของตน และหากการนำเสนอข่าวมีข้อผิดพลาดก็จะผิดพลาดเหมือนกันหมด และผู้อ่านจะไม่ได้รับข้อมูลที่หลากหลาย

8) **อำนาจทางการเมือง** ธวัชชัย สันคติประภา (2536) ศึกษาเสรีภาพกับบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย : ศึกษาตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519 – 2536 และโดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบรรณาธิการหรือหัวหน้าฝ่ายข่าวของหนังสือพิมพ์ และได้ข้อสรุปว่า ในประเทศไทย รัฐบาลเป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดในการควบคุมการเสนอข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ ผ่านกฎหมายต่าง ๆ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ กฎหมายที่ใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 และ พร. 42 และกฎหมายที่บังคับใช้โดยทั่วไป บทบาททางการเมืองและเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ถูกจำกัดภายใต้ พร. 42 และความเป็นประชาธิปไตยของรัฐบาล ในช่วงที่ พร. 42 มีผลบังคับใช้และการเมืองอยู่ในยุคเผด็จการ หนังสือพิมพ์จะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพและบทบาททางการเมืองมาก แต่เมื่อมีการยกเลิก พร. 42 หนังสือพิมพ์ก็มีสิทธิเสรีภาพในการหาข่าวและเสนอข่าวมากขึ้น

9) **การถูกอุดมการณ์ครอบงำ** งานวิจัยของจันทิกา สุภาพงษ์ (อ้างแล้ว) อภิปรายผลว่าการที่หนังสือพิมพ์เสนออุดมการณ์ที่สนับสนุนรัฐในปริมาณที่มากกว่าและมีทิศทางการนำเสนออุดมการณ์ การเลือกแหล่งข่าว และการใช้เหตุผลที่สนับสนุนรัฐมากกว่าในกรณีการเสนอ

ชาววัดพระธรรมกายก็เนื่องจากนักหนังสือพิมพ์เอง ในฐานะเป็นสมาชิกในสังคมก็ถูกครอบงำโดยอุดมการณ์ที่เป็นอุดมการณ์หลักในสังคมที่เอื้อการดำรงอยู่ของผู้มีอำนาจในสังคมเช่นกัน

จากการศึกษาความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาทางจริยธรรมของนักวิชาชีพ และผู้ทำวิจัยในแต่ละเรื่องพบว่ามีมุมมองปัญหาค่อนข้างคล้ายคลึงกันตามตารางที่ 17 ในส่วนของนักวิชาชีพอาจมองเห็นปัจจัยในรายละเอียดได้มากกว่าผู้วิจัยเนื่องจากเป็นผู้อยู่ในสถานการณ์จริง ในขณะที่ผู้วิจัยจะมองเห็นปัจจัยในส่วนที่เป็นข้อบกพร่องของนักวิชาชีพได้ดีกว่าเนื่องจากไม่มีประโยชน์ได้เสียจากการมองปัญหาเหล่านั้น

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมตามมุมมองของนักวิชาชีพ และตามการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

นักวิชาชีพ	ผู้วิจัย
บุคลากร	บุคลากร
นโยบายองค์กร	
สภาพทางวิชาชีพ	
ข้อจำกัดด้านเวลา	แนวปฏิบัติในการทำข่าว
ความคาดหวังรางวัล	
กฎระเบียบ	การกำกับดูแล
การแข่งขัน	การแข่งขัน
ปัจจัยทางธุรกิจ	
ความคิดเห็นผู้ใช้สื่อ	
อำนาจจากภายนอก	อำนาจจากภายนอก
ความคลุมเครือของปัญหาจริยธรรม	ความขัดแย้งของเกณฑ์การตัดสินใจ
	ความสัมพันธ์กับผู้ตกเป็นข่าว
	การถูกอุดมการณ์หลักของสังคมครอบงำ
	การโยนความรับผิดชอบให้ผู้อื่น

ผลของการนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรม

งานวิจัยที่กล่าวถึงผลของการนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรมมีทั้งงานวิจัยที่ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์จริงกรณีใดกรณีหนึ่ง หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ข่าว เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งมีการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งศึกษาผลของการนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรมในสถานการณ์จำลองด้วย

กรณีการรายงานข่าวความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและเกษตรกรของหนังสือพิมพ์รายวันฉบับต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่าการรายงานข่าวที่ไม่สมดุลและไม่ได้เจาะถึงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข ทำให้ความหมายของเหตุการณ์และการกระทำถูกบิดเบือนไป และการรายงานข่าวนำเสนอแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา แต่กลับทำให้เกิดความบาดหมางรุนแรงขึ้น (กรณีการกีดกันเชื้อชาติ, อ้างแล้ว)

ลักษณะของการรายงานข่าวผู้หญิงที่ถูกข่มขืน รวมถึงอคติด้านความแตกต่างทางเพศหรือการเหยียดเพศ ส่งผลให้การรายงานข่าวมีลักษณะโทษผู้หญิงที่ตกเป็นข่าว และส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นไป และวิถีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น ทำให้ต้องดำเนินชีวิตในสังคมด้วยความยากลำบากขึ้น เช่น คนแหวดล้อมเกลียดชัง ต้องออกจากงาน เสี่ยงสุขภาพกายและใจ ทำให้ชีวิตไม่สามารถกลับมาเหมือนเดิมได้ (มนทกานต์ เชื่อมขิต, อ้างแล้ว)

ในงานของบุญฤทธิ์ ศรีวิจิตร (อ้างแล้ว) ซึ่งศึกษาทัศนคติของประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และนักหนังสือพิมพ์ต่อชาวอาชญากรรม พบว่า ประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจมีทัศนคติตรงกันว่าชาวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ทำให้เกิดการลอกเลียนแบบในการประกอบอาชญากรรม นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังเห็นว่าเป็นการชี้ช่องให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีการจับกุม ในขณะที่นักหนังสือพิมพ์มองเห็นผลกระทบในด้านดี คือ ทำให้เห็นว่าผู้ประกอบอาชญากรรมจะได้รับการลงโทษตามกฎหมาย และจูงใจประชาชนให้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบของการนำเสนอที่มีปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจริงแล้ว ยังมีงานวิจัยเชิงทดลองที่นำเสนอให้เห็นผลกระทบของการนำเสนอข่าวผิดพลาดแม้จะมีการแก้ไขข่าวภายหลัง มลินี สมภพเจริญ (2539) ศึกษาการรับรู้ของผู้อ่านต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว เมื่อได้รับข่าวที่มีเนื้อหาขัดแย้งได้แก่ ข่าวลบ และข่าวบวก การรับรู้ของผู้อ่าน จะเป็นอย่างไร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำมาอธิบายสภาพการรายงานข่าวที่เกิดขึ้นจริงในส่วนของการเสนอข่าวผิดพลาดที่

เป็นลบ ต่อมา มีการแก้ไขด้วยข่าวบวก ผลการทดลองชี้ให้เห็นว่าในกรณีที่ผู้อ่านไม่ได้มีเจตคติ
ดั้งเดิมต่อผู้ตกเป็นข่าว ข่าวบวกหรือข่าวลบที่นำเสนอก่อนมีผลต่อเจตคติต่อผู้ตกเป็นข่าวมากกว่า
ข่าวบวกหรือข่าวลบที่นำเสนอภายหลัง แต่ในกรณีที่ผู้อ่านมีเจตคติเดิมต่อผู้ตกเป็นข่าว ข่าวที่เสนอ
ภายหลังสามารถเปลี่ยนเจตคติที่เปลี่ยนไปจากข่าวแรกให้กลับคืนอย่างเดิมได้ ผลงานวิจัยชี้ให้เห็น
ว่าในกรณีที่ เป็นข่าวของบุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลที่ผู้อ่านไม่คุ้นเคย การเสนอข่าวผิดพลาดที่เกิดขึ้น
ก่อนจะเป็นเหตุให้ผู้อ่านมองบุคคลเหล่านั้นในแง่ลบได้ และการแก้ไขภายหลังไม่ได้รับน้ำหนักเท่า
ข่าวผิดพลาดที่เสนอในครั้งแรก

กลไกการกำกับดูแลทางจริยธรรม

งานวิจัยที่มีผลการวิจัยเกี่ยวข้องกับกลไกการกำกับดูแลทางจริยธรรมมีไม่มากนัก ลักษณะมี
คงลาม (อ้างแล้ว) และนฤมล สิงห์ประเสริฐ (อ้างแล้ว) พบว่ากฎระเบียบของ กบว. เป็นสิ่งที่ผู้
นำเสนอข่าวโทรทัศน์คำนึงถึง แต่ก็ยังปรากฏว่ามีการนำเสนอเนื้อหารุนแรงอยู่ ในขณะที่ งานวิจัย
ของมนชนก พัฒนพงศ์ (2537) ชี้ให้เห็นความไม่มีประสิทธิภาพของกฎหมายโดยพบว่าภายหลังจาก
การยกเลิก คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 แล้ว กลับมีเนื้อหาภาพข่าวที่ไม่
เหมาะสมและการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมลดลงอีกด้วย

ในส่วนบทบาทขององค์กรกำกับดูแล สุวัฒน์ ทองธนากุล (อ้างแล้ว) พบว่า นักวิชาชีพ
หนังสือพิมพ์ และผู้อ่านที่เป็นผู้บริหารองค์กรทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนระดับสูงเห็นว่า สภาการ
หนังสือพิมพ์แห่งชาติมีบทบาทในการกำกับจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในระดับปานกลาง

กวี อรุณษะนันท์ (2542) สัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มนักวิชาชีพและกลุ่มผู้บริโภคสื่อและได้ผล
เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเชื่อมั่นและความ
ไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบกันเองได้แก่ ค่านิยมเรื่อง “แมลงวันไม่ตอมแมลงวัน” หรือปัจจัยทางวิชาชีพ
เช่น ความสัมพันธ์ของผู้ที่อยู่ในวิชาชีพเดียวกัน และอิทธิพลของสำนักพิมพ์ ปัจจัยด้านแรงกดดันจาก
ระบบทุน อำนาจอริรัฐที่เข้ามาแทรกแซง ปัจจัยจากผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นซึ่งมักจะมี
ปัญหาทางจริยธรรมเพราะรายได้น้อย ปัจจัยจากคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ซึ่งมีสัดส่วน
ของกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพมากเกินไป ปัจจัยด้านการเล่นพรรคพวก การยึดถือตนเอง การที่ผู้อ่าน
ตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป ความจริงใจของผู้ประกอบวิชาชีพในการแก้ปัญหา และปัจจัย
ที่ว่า จริยธรรมเป็นเพียงอุดมการณ์ และผู้ปฏิบัติงานที่คลุกคลีกับเหตุการณ์ยังไม่มีความรู้ความ
เข้าใจในกรอบจริยธรรมและเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลไกการกำกับดูแลทุกงานข้างต้นมีผลงานวิจัยไปในทิศทางที่สอดคล้องกันว่า ทั้งกฎหมายและองค์กรกำกับดูแลยังไม่มีประสิทธิผลในการกำกับดูแลทางจริยธรรมเท่าใดนัก

ในส่วนของการกำกับดูแลโดยประชาชนนั้น งานวิจัยของศศิธร ยุวโกศล (อ้างแล้ว) ที่ได้สำรวจ และสัมภาษณ์ ผู้รับสารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่าง ๆ กัน พบว่า แม้ว่าผู้รับสารจะไม่พอใจข่าวในบางด้านแต่ก็ไม่ได้ทำอะไรที่จะร้องเรียน หรือเรียกร้องให้มีการเสนอข่าวที่ดีขึ้น เนื่องจากผู้รับสารส่วนหนึ่งรับสารในลักษณะเป็นผู้ตามข่าวหรือรับข่าวในเชิงรับไม่เคยคิดว่าอยากให้ข่าวเป็นแบบใด บางส่วนเห็นว่าสามารถเลือกเปิดรับข่าวได้ มีสื่อใดที่ไม่พอใจก็เลือกเปิดรับสื่ออื่น นอกจากนี้ยังพบว่า เป็นนิสัยคนไทยที่ไม่ชอบออกตัว จะวิพากษ์วิจารณ์ก็เฉพาะในกลุ่ม ไม่พอใจอะไรเพียงบ่นก็จบกัน และไม่มีเวลาจะลุกขึ้นมาร้องเรียน ผู้รับสารบางส่วนเคยคิดจะร้องเรียนแต่ไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไร ที่ไหน ในขณะที่บางส่วนไม่ร้องเรียนเพราะไม่เห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับตนเองเท่าใดนัก จะเห็นได้ว่ากลไกการกำกับดูแลจากประชาชนก็ไม่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับกลไกอื่น ๆ

ในส่วนของการยอมรับความผิดพลาดของสื่อมวลชนเอง งานวิจัยของอภิชาติ ศักดิเศรษฐ์ (อ้างแล้ว) พบว่า เป็นผลมาจาก จิตสำนึกของหนังสือพิมพ์เองและข้อเท็จจริงแต่ละกรณีว่าเป็นการเสนอผิดเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องส่วนรวม หากเป็นเรื่องส่วนตัวจะยอมรับผิดทันที ถ้าเป็นเรื่องส่วนรวมต้องตรวจสอบเหตุผลในการนำเสนอก่อน นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ยังพิจารณาว่าผู้ได้รับผลกระทบคือใครและเสนอเงื่อนไขในการให้ยอมรับผิดอย่างไร รวมทั้งพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อองค์กร หนังสือพิมพ์เอง นอกจากนี้ยังพบว่า กฎเกณฑ์ข้อบังคับและเงื่อนไขทางกฎหมาย และคำสั่งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติก็มีผลต่อการตัดสินใจยอมรับความผิดพลาดของหนังสือพิมพ์ด้วย

งานวิจัยชิ้นเดียวกันชี้ให้เห็นว่าในกรณีที่ยอมรับผิด หนังสือพิมพ์กระทำใน 4 รูปแบบคือ ลงจดหมายโต้แย้ง ประกาศชี้แจง ลงข่าวแก้ไขซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้มากที่สุด และการล้อมกรอบขออภัย ในกรณีที่ไมยอมรับผิดหนังสือพิมพ์จะไม่เสนอข่าวคำชี้แจงของผู้โต้แย้ง เสนอข่าวหรือข้อความตอบโต้ผู้โต้แย้ง และเสนอข่าวหรือข้อความยืนยันข้อเท็จจริงเดิม

ในส่วนของการป้องกันความผิดพลาดนั้น หนังสือพิมพ์มุ่งแก้ไขโดยการปรับปรุงคุณภาพของนักข่าวให้มีมาตรฐานการตรวจสอบข้อมูลหลักฐานอย่างถูกต้อง เสนอข่าวสองด้านในคราวเดียวกันในกรณีที่มีผลกระทบหรือก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น เสนอข่าวโต้แย้งทันทีที่มีผู้โต้แย้ง

พัฒนาความรู้ของนักข่าวและส่งเสริมให้นักข่าวทำข่าวด้วยตนเอง ลดอคติหรือการมีผลประโยชน์ร่วมกับแหล่งข่าว และพยายามไม่ให้นายทุนก้าวล้ำรายละเอียดการทำงานของนักข่าว

จริยธรรมวิชาชีพโฆษณา

ประเด็นทางจริยธรรมที่ปรากฏ

การศึกษาประเด็นทางจริยธรรมของงานโฆษณามีไม่มากเท่าการศึกษาเนื้อหาข่าว แต่ก็พบลักษณะการนำเสนอเนื้อหาของโฆษณาบางส่วนที่ใกล้เคียงกับการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่ขัดหลักจริยธรรม เช่น ความไม่ถูกต้อง และความรุนแรง ดังรายละเอียดงานวิจัยดังต่อไปนี้

นลินี ตันจิตติวัฒน์ (2540) ได้สำรวจและสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริโภคเพื่อศึกษาความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้บริโภคในการปกป้องสิทธิของตนเองจากข้อความโฆษณาที่ไม่เป็นธรรม และพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าโฆษณาในปัจจุบันมีทั้งโฆษณาที่เป็นจริงและเป็นเท็จ มีการแสดงคุณสมบัติเกินจริงและบิดเบือนความจริง กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติค่อนข้างไปในทางลบต่อหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคภาครัฐและมีทัศนคติค่อนข้างไปในทางบวกต่อหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคภาคเอกชน ในขณะที่ งานวิจัยของวินัย เจียมวิเศษสุข (2535) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักโฆษณา คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลโฆษณา อาจารย์มหาวิทยาลัย และผู้บริโภคจำนวนทั้งสิ้น 154 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีโฆษณาที่ใช้ภาษาเร้าความรู้สึก สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการสินค้า และให้ข้อมูลสินค้าเพียงด้านเดียว ในขณะที่เดียวกัน ก็เห็นคุณสมบัติในแง่บวกของงานโฆษณาได้แก่ การเขียนคำเตือนให้ทราบในกรณีที่เป็นอันตราย การเสนอข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับสินค้า และส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การวิจัยเรื่อง “การโฆษณาที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2532 (ปณัฏฐา จันทรฉาย, 2539) ได้ศึกษาคำวินิจฉัยคณะกรรมการติดตามสอดส่อง และวินิจฉัยโฆษณาตั้งแต่ พ.ศ. 2535-2539 และสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้บังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จำนวน 5 คน และนักสร้างสรรค์โฆษณาที่รับผิดชอบการสร้างสรรคโฆษณาที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ พบว่า ลักษณะงานโฆษณาฝ่าฝืนพระราชบัญญัติได้แก่ การโฆษณาเกินจริง และการโฆษณาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

เยาวเรศ อุปมายันต์ (2539) ศึกษาการตรวจพิจารณาโฆษณาทางสื่อวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พบว่าการโฆษณาที่กระทำผิดหลักเกณฑ์ที่พบมากที่สุดคือโฆษณาที่มีข้อความไม่ครบถ้วน ไม่ตรงตามเกณฑ์ โฆษณาที่มีการใช้ภาษาและรูปภาพไม่เหมาะสม โฆษณาสรรพคุณยาเป็นเท็จหรือเกินจริง โฆษณาโดยแสดงอาการทุกข์ทรมาน และโฆษณาไอ้อดสรรพคุณยา

งานวิจัยของ กอบแก้ว ไทเย็นยงค์ดี (2543) ศึกษาเนื้อหาความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ระหว่าง พ.ศ. 2541-2544 พบว่าโฆษณาบางโฆษณามีความรุนแรงเกินไปจนเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และเป็นผลให้มีการสั่งห้ามโฆษณานั้น

การรับรู้จริยธรรมการโฆษณา

จากงานวิจัยของวินัย เจียมวิเศษสุข (อ้างแล้ว) ซึ่งได้สำรวจความคิดเห็นของนักโฆษณา คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลโฆษณา อาจารย์มหาวิทยาลัย พบว่าความคิดเห็นของคนทั้งสี่กลุ่มสะท้อนแนวทางที่ควรปฏิบัติสำหรับนักวิชาชีพโฆษณาดังนี้

- 1) มีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
- 2) แสดงคุณสมบัติของสินค้า
- 3) เขียนคำเตือนให้ทราบกรณีที่เป็นอันตราย
- 4) นำเสนอข้อมูลที่จริงเกี่ยวกับสินค้า
- 5) ห่วงใยสุขภาพผู้บริโภค
- 6) ส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สาเหตุของการขัดจริยธรรมการโฆษณา

งานวิจัยของ ปณัฏฐา จันทน์ฉาย (อ้างแล้ว) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาการขัดจริยธรรมของโฆษณาก็คล้ายคลึงกับปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาในสื่อมวลชน และเนื้อหาประเภทอื่น ๆ สาเหตุที่พบในงานวิจัยดังกล่าวได้แก่

- 1) ความยากในการทำความเข้าใจพระราชบัญญัติ การตีความกฎหมายไม่ตรงกันระหว่างผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาและผู้บังคับใช้กฎหมาย
- 2) การแข่งขันในเชิงธุรกิจที่สูงในปัจจุบันทำให้ผู้ประกอบการมุ่งความสำคัญไปที่การพยายามสร้างสรรคงานโฆษณาที่น่าสนใจ ดึงดูดใจผู้บริโภค และสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าตน
- 3) บริษัทโฆษณาที่มีขนาดเล็กไม่ศึกษากฎข้อบังคับเพียงพอ หรือมอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แต่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการโฆษณาและกฎข้อบังคับเป็นผู้ทำโฆษณา
- 4) การดำเนินการที่ล่าช้าของระบบราชการ อัตราค่าลงคน เทคโนโลยีที่ล้าสมัย ตลอดจนงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทำให้การติดตามสอดส่องและวินิจฉัยการโฆษณาล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ แม้กระทั่งเมื่อมีการพิจารณาลงโทษให้แก้ไขหรือระงับไม่อนุญาตให้โฆษณาก็ยังมีผู้ฝ่าฝืนระเบียบ ไม่ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ บทลงโทษยังไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ งานวิจัยของ เยาวเรศ อุปมายันต์ (อ้างแล้ว) ยังชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของกลไกการตรวจสอบซึ่งเกิดจากมาตรฐานการตัดสินใจของคณะอนุกรรมการที่มีเหตุผลอื่นที่มีผลต่อการตัดสินใจได้แก่ การห่วงภาพลักษณ์ของหน่วยงาน องค์ประชุมแต่ละครั้งหรือแต่ละคณะที่ผู้ทำหน้าที่เป็นประธานไม่กล้าตัดสินใจเนื่องจากเกรงความยุ่งยากที่จะเกิดตามมาและเกินขอบข่ายความรับผิดชอบที่จะสานต่อให้สำเร็จ ความสนิทสนมส่วนตัวระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับอนุกรรมการบางคน

การเรียนรู้ทางด้านจริยธรรมและการวัดระดับจริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับจริยธรรมและการถ่ายทอดจริยธรรมมีเพียงสามชิ้น อรรถวุฒิ จันทบุษราคัม (2539) ศึกษาความตรงเชิงโครงสร้าง และความสามารถในการทำนายของแบบทดสอบวัดระดับแรงจูงใจทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน โดยการทดสอบหาแบบแผนการจัดกลุ่มของข้อความที่สะท้อนถึงแรงจูงใจทางจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ และหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการจัดกลุ่มแรงจูงใจที่พบกับการตัดสินใจทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในสถานการณ์ที่ตัดสินใจได้ยาก โดยใช้วิธีวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มหรือ 4 ปัจจัยดังนี้ ดังนี้

- 1) แรงจูงใจที่เกี่ยวกับการสนองสัญญาสังคม ประกอบด้วยแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ความเชื่อถือของประชาชนต่อสื่อมวลชน และแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย

- 2) แรงจูงใจที่เกี่ยวกับการกระทำตามผู้มีอำนาจ สาธารณชน และบรรทัดฐานสังคม
- 3) แรงจูงใจที่เกี่ยวกับการต้องการความสำเร็จก้าวหน้าเป็นสำคัญ ซึ่งรวมถึงการไม่มีความรู้หรือความสนใจในจริยธรรมวิชาชีพ
- 4) แรงจูงใจที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีคะแนนในกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 สูงจะมีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมในระดับต่ำ ส่วนผู้ที่มีคะแนนแรงจูงใจในกลุ่มดังกล่าวต่ำจะมีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมระดับสูง จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการตัดสินใจทางจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนได้

ในส่วนของวิธีการถ่ายทอดจริยธรรมนั้น ชัยกฤษณ์ ศรีปักษา (อ้างแล้ว) พบว่ารูปแบบการถ่ายทอดจริยธรรมที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเหมาะสมในการใช้เป็นเครื่องมือการถ่ายทอดจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์มากที่สุดคือการเรียนรู้จริยธรรมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ด้วยตนเอง ได้แก่ การศึกษาจากเอกสาร สังเกตจากบุคคลในองค์กร หรือศึกษาจากงานข่าวในกองบรรณาธิการ รองลงมาคือการถ่ายทอดผ่านบุคคล ได้แก่ การปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน การเรียนรู้จากกลุ่ม และท้ายสุดคือการเรียนรู้จากเพื่อนในองค์กร ในขณะที่งานวิจัยของวิโรจน์ ศรีหิรัญ (2545) ซึ่งได้ผลว่าบัณฑิตทางด้านนิเทศศาสตร์มีความรู้ความเข้าใจ และความคาดหวังในงานวารสารศาสตร์รวมทั้งด้านที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนในหลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิตได้ผลพอสมควรในการถ่ายทอดจิตสำนึกทางจริยธรรมแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยต่อปัญหาจริยธรรม

จากการวิเคราะห์งานวิจัยที่มีผลการวิจัยเกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยเหล่านั้นต่างก็ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางจริยธรรมพอสรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

- 1) ควรมีการกำหนดขอบเขตของสิทธิในการรับรู้ และสิทธิส่วนบุคคลให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพสามารถแยกแยะและตระหนักถึงขอบเขตการทำหน้าที่ได้ถูกต้อง
- 2) สื่อไม่ควรเสนอข่าวแบบชี้นำ โหมน้ำว หรือใส่อารมณ์ลงไปในช่วง
- 3) ควรสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน โดยจัดให้มีการแนะนำอบรมเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณของผู้ประกอบการวิชาชีพ
- 4) ควรมีองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมคุณภาพของเนื้อหาสื่อมวลชน รวมทั้งให้มีกลไกการตรวจสอบกันเองระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพ

5) องค์กรสื่อควรคำนึงถึงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงาน โดยมีกระบวนการคัดเลือกที่เหมาะสม มีการชักนำให้บุคลากรของตนประพฤติปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ดี มีรายได้ที่เพียงพอตอบแทน รวมทั้งควรเอาใจใส่และตระหนักในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตเนื้อหา โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว

6) ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิควรกระตือรือร้นในการปกป้องสิทธิของตน โดยการเรียกร้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรของภาครัฐเข้ามาดำเนินการตรวจสอบตามกฎหมายและหลักจริยธรรม

7) สภาหนังสือพิมพ์และองค์กรสื่อควรสนับสนุนให้มีการร้องเรียนอย่างกว้างขวาง โดยอย่าคิดว่าการร้องเรียนมากจะเป็นการประจานตัวเองและเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการควบคุมกันเอง รวมทั้งควรมีบทลงโทษที่ชัดเจนและจริงจังต่อผู้ปฏิบัติงานที่ละเมิดจรรยาบรรณทั้งการลงโทษผ่านกฎระเบียบและผ่านทางสังคม

บทที่ 6

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนในต่างประเทศ

บทความวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนในทวีปเอเชียมักกล่าวถึงประเด็นปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชน ได้แก่ การเสนอข่าวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว การบิดเบือนข้อมูล การเสนอข่าวรุนแรง ความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชน การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การคอร์รัปชัน การรับสินบนของสื่อมวลชน และกล่าวถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาจริยธรรมสื่อมวลชน ได้แก่ ความยากจน และการศึกษาน้อยของประชาชน ผลจากการปกครองสมัยอาณานิคมที่เน้นควบคุมสื่อ สถานภาพของนักวิชาชีพสื่อมวลชน และการขาดความรู้ของนักวิชาชีพ การแข่งขันทางธุรกิจ ความคาดหวังของรัฐบาลที่จะให้สื่อมวลชนมีบทบาทในการส่งเสริมความสงบเรียบร้อยของสังคม และช่วยพัฒนาสังคม การควบคุมสื่อและผูกขาดสื่อโดยภาครัฐบาล การผูกขาดสื่อในภาคธุรกิจ

ในส่วนของการงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนานาชาตินั้น พบว่าประเด็นที่ศึกษาจะหลากหลายกว่าที่นักวิชาการเอเชียนิยมศึกษา โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคลุมเครือและความขัดแย้งในหลักการทางจริยธรรม และการถ่ายทอดจริยธรรม นอกจากนี้ยังเน้นศึกษาปัญหาจริยธรรมเฉพาะสถานการณ์นอกเหนือจากการมองปัญหาจริยธรรมสื่อมวลชนในภาพกว้าง และมีงานวิจัยจำนวนมากที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางจริยธรรมได้ลึกซึ้ง

ผลการศึกษางานวิจัยที่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย มีข้อสรุป และข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ศึกษา

1. ประเด็นที่มีผู้ศึกษามากที่สุดได้แก่การสภาพปัญหาจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชน ได้แก่ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาและการดำเนินการที่ขัดต่อจริยธรรม ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม และการรับรู้ทางจริยธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม
2. ประเด็นที่มีผู้ศึกษาน้อยที่สุดได้แก่ การถ่ายทอดและการวัดระดับจริยธรรม การตอบโต้ และการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม และผลกระทบที่เกิดจากปัญหาจริยธรรม

ข้อเสนอแนะ

ประเด็นปัญหาที่นำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมในประเทศไทยมีน้อย เมื่อเทียบกับการศึกษาสภาพและสาเหตุของการแก้ไขปัญห งานวิจัยในต่างประเทศศึกษาในส่วนของประสิทธิผลของมาตรการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม เช่น วิธีการถ่ายทอดทางจริยธรรมที่มีประสิทธิผล นอกจากนี้ ประเด็นที่เกี่ยวกับข้อโต้แย้งทางปรัชญาและหลักการทางจริยธรรมไม่ปรากฏ ในขณะที่งานวิจัยในต่างประเทศให้ความสำคัญกับด้านนี้มาก เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดทางจริยธรรมเท่าที่ควร แนวคิดส่วนใหญ่รับมาจากต่างประเทศพร้อมกับการเข้ามาของสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศและเห็นว่าเป็นหลักการตายตัว จึงขาดการวิเคราะห์ถึงความสำคัญและความเหมาะสมของหลักการตามบริบทของสังคมไทย จึงเห็นสมควรให้มีการส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับหลักการทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทย ศึกษาการรับรู้และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักการต่าง ๆ ของคนในสังคมอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรม และแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

นอกจากนี้ยังควรศึกษาลักษณะของปัญหาทางจริยธรรมซึ่งอาจจะมีธรรมชาติต่างไปพร้อมกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ประเด็นการแก้ไขข้อขัดต่อจริยธรรมที่เก็บเป็นฐานข้อมูลบนหนังสือพิมพ์ออนไลน์จะทำได้อย่างไรในเมื่อชาวเดิมนั้นสามารถถูกสืบค้นและใช้อ้างอิงได้ต่อไปในอนาคต เป็นต้น

ประเภทของสื่อที่ศึกษา

งานวิจัยที่มีประเด็นทางจริยธรรมที่ศึกษาสื่อหนังสือพิมพ์มีจำนวนมากที่สุด

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสื่อหนังสือพิมพ์อาจเป็นเพราะเป็นสื่อที่มีเสรีภาพมากที่สุด จึงเป็นความคาดหวังของสังคมว่าจะมีบทบาทในการให้ข่าวสารแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในขณะเดียวกัน เสรีภาพดังกล่าวยังอาจมีผลให้สื่อหนังสือพิมพ์มีปัญหาทางจริยธรรมได้ง่าย นอกจากนี้ ยังเป็นสื่อที่สามารถสืบค้นเนื้อหาเพื่อนำมาวิเคราะห์ได้สะดวกที่สุด จึงอาจได้รับความนิยมนจากผู้วิจัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งมีเวลาและเงินทุนค่อนข้างจำกัด

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้ สื่อที่มีอิทธิพลต่อประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต จึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาปัญหาทางจริยธรรมของสื่อดังกล่าว ผลกระทบของปัญหาจริยธรรม ตลอดจนศึกษาแนวทางป้องกันและแนวทางแก้ไข ปัญหาทางจริยธรรมของสื่อเหล่านั้นเพิ่มขึ้น

ประเภทของเนื้อหาและกรณีศึกษา

งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาเนื้อหาที่เป็นข่าว และส่วนใหญ่เป็นการศึกษาปัญหาทางจริยธรรมของการนำเสนอข่าวและการปฏิบัติงานข่าวในภาพรวมมากกว่าใช้กรณีศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. การที่ศึกษาเน้นเนื้อหาข่าวมีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชนในรูปแบบข่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตย การนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรมจะก่อให้เกิดผลเสียต่อการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยของประชาชน นอกจากนี้ สังคมคาดหวังว่าเนื้อหาประเภทข่าวเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง การนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรมย่อมส่งผลกระทบต่อการตกเป็นข่าวได้มากกว่าเนื้อหาประเภทอื่น อย่างไรก็ตาม

เนื้อหาประเภทอื่น ก็ส่งผลกระทบต่อสาธารณชนในวงกว้างได้มาก เช่น เนื้อหาโฆษณา และเนื้อหาของสื่อมวลชนบนอินเทอร์เน็ต จึงควรเพิ่มการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาดังกล่าว

2. ควรเพิ่มงานวิจัยที่เป็นกรณีศึกษาให้มากขึ้น เพราะการวิจัยที่เป็นกรณีศึกษาไม่ว่าจะเป็นเรื่องกรณีการลงข่าวผู้ถูกข่มขืน ขาวยันตระ ขาววัดพระธรรมกาย จะให้แง่มุมมองเกี่ยวกับลักษณะปัญหาจริยธรรมได้รอบด้านและลึกกว่าการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อในภาพรวม หรือการสำรวจความคิดเห็น

ระเบียบวิธีวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษามีข้อสรุปดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้มากที่สุดคือการวิเคราะห์เนื้อหา รองลงมาคือการสัมภาษณ์ และการสำรวจ ส่วนระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ได้น้อยได้แก่ วิธีการทดลองและการสังเกตสถานการณ์จริงและการสนทนากลุ่ม

2. กลุ่มที่ผู้วิจัยสอบถามทัศนคติและความคิดเห็นมากที่สุดคือนักวิชาชีพ กลุ่มที่มีการศึกษารองลงมาคือการศึกษาสาธารณชน กลุ่มที่มีผู้ศึกษาน้อย ได้แก่ ผู้ตกเป็นข่าว และนักวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มปัญหาที่เหมาะสมจะใช้วิธีวิจัยเชิงทดลองและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพราะการวิจัยทั้งสองประเภทจะให้ผลสรุปเกี่ยวกับความเป็นเหตุเป็นผลของปรากฏการณ์ได้ดี ช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ได้ลึกซึ้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ การวิจัยเชิงทดลองจะช่วยให้ทราบปัจจัยที่เป็นเหตุของปรากฏการณ์ทางจริยธรรมต่าง ๆ โดยจำกัดอคติของผู้ให้ข้อมูล และผลที่อยู่นอกเหนือการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล เช่น มุมเหตุจูงใจที่ผู้ให้ข้อมูลเองอาจจะไม่รู้ตัว ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับปัญหาทางจริยธรรมและเป็นข้อมูลที่ยากจะได้รับเพราะมุมเหตุจูงใจบางประการทำให้เกิดภาพลบแก่ผู้ให้ข้อมูล วิธีวิจัยโดยการสังเกตในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบความซับซ้อนของปัญหาทางจริยธรรมได้และเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจทางจริยธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งให้ความเข้าใจในปรากฏการณ์โดยรวมได้ดีขึ้น

2. ควรเพิ่มการศึกษารับรู้ของสาธารณชน และผู้ตกเป็นข่าว เนื่องจากปัญหาทางจริยธรรมเป็นปัญหาของการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับความผิดถูก มิได้มีกฎเกณฑ์ตายตัว การรับทราบการรับรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับหลักการทางจริยธรรมที่สังคมยอมรับจะช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมได้ดีขึ้น และสามารถประเมินศักยภาพของสาธารณชนในการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน แสวงหาหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทย และเพื่อประโยชน์ในการปลูกฝังจิตสำนึกทางจริยธรรม การศึกษามุมมองของผู้ตกเป็นข่าวจะทำให้เข้าใจผลกระทบของปัญหาทางจริยธรรมได้ดีขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางจริยธรรมหรือที่เกี่ยวกับการสื่อสารกว้าง ๆ ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นที่ศึกษาโดยตรงนักหรือเป็นแนวคิดและทฤษฎีในเชิงปทัสสถานของสื่อมวลชน ที่สะท้อนให้เห็นความคาดหวังของสังคมที่มีต่อสื่อมวลชนเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ปัญหาทางจริยธรรม แต่มีค่อนข้างมีทฤษฎีที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ในส่วนของการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีที่อธิบายระดับปัจเจกบุคคลเช่นทฤษฎีจิตวิทยาต่าง ๆ หรือทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์ระดับสังคม เช่น ทฤษฎีทางสังคมวิทยา

ข้อเสนอแนะ

ควรเพิ่มงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์เป็นกรอบในการศึกษา และควรเพิ่มงานวิจัยที่ทดสอบหรือสร้างทฤษฎีให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ทางจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนในเชิงลึก และสามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์ทางจริยธรรมที่มีสถานการณ์ใกล้เคียงกันได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม

ความรู้ที่ประมวลได้จากการศึกษางานวิจัย

การสังเคราะห์ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยให้ข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน โดยสรุปดังนี้

1. ความผิดทางจริยธรรมที่มีผู้ศึกษาและพบได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับความไม่เป็นกลาง การนำเสนอเนื้อหาไม่ถูกต้อง การนำเสนอเนื้อหารุนแรง ก่อให้เกิดความมั่งงาย และเนื้อหาลามกอนาจาร การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การหมิ่นประมาท การตัดสินผู้ตกเป็นข่าว การตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มอำนาจต่าง ๆ และการรับอามิสสินจ้าง
2. งานวิจัยที่สอบถามนักวิชาชีพพบบอกว่า นักวิชาชีพตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน แต่ในขณะเดียวกันก็พบบอกว่านักวิชาชีพสื่อมวลชนประเมินความตระหนักในวิชาชีพของตนเองสูงกว่าการประเมินของกลุ่มผู้อ่าน
3. ลักษณะการนำเสนอที่นักวิชาชีพเห็นว่าขัดต่อจริยธรรมได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาที่กระทบผู้อ่าน เช่น เนื้อหาที่ขัดต่อศีลธรรม หรือขัดต่อมนุษยธรรม ก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เป็นต้น การนำเสนอเนื้อหาที่มีผลต่อสังคมในวงกว้าง เช่น มีผลกระทบต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และก่อให้เกิดความไม่สงบในสังคม และการนำเสนอที่กระทบผู้ตกเป็นข่าว เช่น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสียหาย หรือกระทบกระเทือนใจ เป็นต้น การนำเสนอที่ไม่ถูกต้องเที่ยงตรง
4. ลักษณะการปฏิบัติงานที่นักวิชาชีพเห็นว่าขัดต่อจริยธรรมคือ การไม่ให้เกียรติและการไม่รักษาสัญญากับแหล่งข่าว การรับอามิสสินจ้าง
5. นักวิชาชีพและนักวิจัยมองปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาทางจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชนใกล้เคียงกัน ได้แก่ บุคลากรสื่อ นโยบายองค์กร ปัจจัยด้านธุรกิจ ข้อจำกัดและแนวปฏิบัติในการทำงาน ปัญหาของกลไกกำกับดูแล อำนาจภายนอก และความคลุมเครือของหลักการทางจริยธรรม
6. ผลเสียของการนำเสนอที่ขัดต่อจริยธรรมที่พบได้แก่ ผลเสียต่อชื่อเสียง จิตใจและความเป็นอยู่ของผู้ตกเป็นข่าว และความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

7. กลไกกำกับดูแลทางจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นองค์กรตรวจสอบตนเองของสื่อมวลชน เช่น สภาการหนังสือพิมพ์ หรือองค์กรกำกับดูแลทางโฆษณา ไม่มีประสิทธิผลหรือไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเท่าที่ควร

8. ในส่วนการแสดงความรับผิดชอบนั้น หนังสือพิมพ์ยอมรับผิดเฉพาะบางกรณี โดยขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของนักหนังสือพิมพ์เอง รวมทั้งพิจารณาจากเหตุผลในการนำเสนอผิดพลาด ผู้ได้รับผลกระทบและเงื่อนไขในการยอมรับผิดและผลกระทบต่องค์กร

9. ผลของการทดสอบเครื่องมือวัดระดับจริยธรรมชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชน ได้แก่ แรงจูงใจเกี่ยวกับการกระทำตามผู้มีอำนาจสาธารณะ และบรรทัดฐานสังคม และแรงจูงใจเกี่ยวกับความก้าวหน้า และการไม่สนใจจริยธรรม

10. การถ่ายทอดทางจริยธรรมที่นักวิชาชีพหนังสือพิมพ์เห็นว่าเหมาะสมที่สุดคือการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาคือการเรียนรู้จากบุคคลในองค์กร ในขณะเดียวกัน การให้การศึกษาด้านจริยธรรมในหลักสูตรด้านนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์ก็สามารถสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมได้พอสมควร

อภิปรายผล

สถานภาพของปัญหาทางจริยธรรมที่ปรากฏสะท้อนปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชนไทยได้ระดับหนึ่ง แต่ไม่ได้สะท้อนปัญหาทั้งหมด ทั้งนี้เพราะการตั้งคำถามวิจัยเพื่อศึกษาประเด็นทางจริยธรรมของงานวิจัยที่ศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมักจะกำหนดแง่มุมทางจริยธรรมที่จะศึกษาล่วงหน้า จึงอาจละเลยที่จะศึกษาปัญหาทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษาเนื้อหาข่าวร้ายรุนแรง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าว หรือความไม่เป็นกลาง เป็นต้น และได้กำหนดแง่มุมเหล่านั้นไว้ล่วงหน้าในปัญหาวิจัย

งานวิจัยที่สอบถามนักวิชาชีพหรือประชาชนเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชน อาจให้ข้อมูลเกี่ยวกับขอบข่ายของปัญหาทางจริยธรรมในประเทศไทยบ้าง แต่ก็ยังเป็นมุมมองเกี่ยวกับจริยธรรมตามที่ได้ให้ข้อมูลเห็นว่าสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความสำคัญของจริยธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย เพื่อศึกษาอิทธิพลของความเชื่อทางศาสนาและคุณค่าดั้งเดิมในสังคมไทย และอิทธิพลของค่านิยมใหม่ในสังคมอันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการให้ความสำคัญแก่จริยธรรมและเกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรม
2. ควรเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดจริยธรรมของสื่อมวลชนอันเป็นผลมาจากพัฒนาการของเทคโนโลยีสมัยใหม่
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการถ่ายทอดและการกำกับดูแลทางจริยธรรม

บรรณานุกรม

- กมลลา สุวรรณธรรมมา. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคลและอิทธิพลของภาพลักษณ์ต่อการประเมินเหตุการณ์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- กรรณิการ์ กิตติเวชกุล. ความสมดุลของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- กวี อรุณษะนันท์. ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- กอบแก้ว ไทเย็นยงค์กิต. เนื้อหาความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ระหว่าง พ.ศ. 2541-42. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- กิ่งปรารค์ สมจิตต์. ปัจจัยและแนวทางที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหาความรุนแรง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- เกียรติยา ธรรมวิวัฒน์. การสร้างความเป็นจริงจากการรายงานข่าวเหตุการณ์ในภาวะวิกฤติในกรณีก่อวินาศกรรมอาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกาของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- จันทร์จิรา แผ่สุวรรณ. กระบวนการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนกรณีพระยันตระ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

จันทิกา สุภาพงษ์. บทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยในการวางกรอบอุดมการณ์ทางสังคมในกรณีการ
นำเสนอข่าววัดธรรมกาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.

จินตนา ตันสุวรรณนนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อการรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมอง
ของนักหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

จุฬาพิช มณีวงศ์. ความเป็นกลางของข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2539.

ชัยกฤษณ์ ศรีปัक्षा. วัฒนธรรมองค์การกับการถ่ายทอดและความตระหนักในจริยธรรมแห่ง
วิชาชีพในองค์กรหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544

ดวงใจ เสกธีระ. ทัศนะเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของนักวิชาชีพ นักการเมือง และประชาชน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540.

ตระหนักจิต ยุตยรรยง. การนำเสนอภาพอาชญากรรมผ่านรายการสารคดีข่าวอาชญากรรมทาง
โทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2541.

ดวงพร อัสววิไล. ปัญหาทางจริยธรรมในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน "รายงานแปซิฟิก".
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ธวัชชัย สันคติประภา. เสรีภาพกับบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย : ศึกษาตั้งแต่การ
ปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ.2519-2536. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะ
วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536

ธิดารัตน์ น้อยสุวรรณ. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเรื่องการรับผลประโยชน์ตอบแทนกับการ
รับตามธรรมเนียมไทยของนักหนังสือพิมพ์ระดับบริหารและนักหนังสือพิมพ์ระดับ
ปฏิบัติการในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์
และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

นพวรรณ บุษหมั่น. คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

นฤมล สิงห์ประเสริฐ. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

นลินี ตันจิตติวัฒน์. ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้บริโภคในการปกป้องสิทธิของตนเองจาก
ข้อความโฆษณาที่ไม่เป็นธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เบญจวรรณ นรสิงห์. การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

บุญฤทธิ์ ศรีวิจิตร. ลักษณะที่เป็นจริงกับลักษณะที่พึงประสงค์ของการเสนอข่าวอาชญากรรมของ
หนังสือพิมพ์ในทัศนะของประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจและนักหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2543.

ปณัฏฐา จันทรฉาย. การโฆษณาที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2532. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ปรียาภรณ์ พงษ์สวรรค์. ความเป็นกลางทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย ศึกษากรณีหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน และสยามรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

พรรณราย พัทธพงศ์. การวิเคราะห์การนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

พิมพ์ร ยิ่งยง. ข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน : วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ภาณุพงศ์ อัฐฐะประภาส. ประโยชน์ที่เอื้อต่อกันจากสัมพันธภาพระหว่างแหล่งข่าวกับสื่อมวลชนสายเทคโนโลยีสารสนเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

มนชนก พัฒนพงศ์. การนำเสนอข่าวและภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยก่อนและหลังยกเลิก ปร.42. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537

มนทกานต์ เชื้อมชิต. สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

มลินี สมภพเจริญ. การรับรู้ของผู้อ่านต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

มลินี สมภพเจริญ. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ : ศึกษาการรายงานข่าวแบบพิพาทมาก่อน. มหาวิทยาลัยสยาม, 2545.

เยาวเรศ อุปมายันต์. การตรวจพิจารณาโฆษณาทางสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

รวีพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์. การพัฒนาทางวิชาชีพกับบทบาทรายงานข่าวของนักข่าวหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

รัตนา ประยูรรักษ์. การประกอบสร้างความเป็นจริงและการตัดสินใจตกเป็นข่าวด้วยการเล่าเรื่องในหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

รัตนภรณ์ ศรีอำพันธ์. ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้สื่อข่าวสายการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

รุ่งนภา เอี่ยมงามทรัพย์. การใช้แหล่งข่าวบุคคลของนักข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545

ลักษมี คงลาภ. การควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

เลอลักษณ์ รอดเรือง. การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

เลอลักษณ์ สุขสมัย. บรรทัดฐานองค์กรและมาตรฐานวิชาชีพในการคัดเลือกข่าวของผู้บริหารข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

ลิขิต ธีรเวคิน. “สื่อมวลชน สิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบ.” ใน เสรีภาพ จริยธรรม วิชาชีพ. สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2542

วันเพ็ญ กัลป์ศิริไพศาล. ชุดของสัญญาณในการสร้างความหมายของข่าวอาชญากรรมที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

วินัย เจียมวิเศษสุข. ความคิดเห็นที่มีต่อโฆษณาในปัจจุบันกับจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

วิโรจน์ ศรีหิรัญ. จิตสำนึกทางวารสารศาสตร์และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

วิโรจน์ ศรีหิรัญ. การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงในงานวารสารศาสตร์ของ
บัณฑิตนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยสยาม, 2545

วิไลลักษณ์ แสงสุขเจริญ. การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้คติการหน้าที่ของหนังสือพิมพ์และสัมพันธภาพ
ที่มีต่อกันระหว่างนักการเมืองและนักข่าว. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ศรีลักษณ์ ศิลป์. ปัญหาด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ศศิธร ยุวโกศล. การให้ความหมายข่าวในมุมมองผู้รับสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ศุภลัทธ์ ศรีสวัสดิ์ศักดิ์. การนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม
และความคิดเห็นของนักวิชาการและนักศึกษาด้านวารสารศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สกล กิจจิต. บทบาทของหนังสือพิมพ์เจ้าพระยาในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลนาย
ถานินทร์ กรัยวิเชียร และความขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สกวรัตน์ ศิริมา. รูปแบบการรับสินบนของนักหนังสือพิมพ์ในจังหวัดเชียงใหม่. ปัญหาพิเศษ
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2545.

สภาการหนังสือพิมพ์. “กรณีศึกษาเรื่องร้องทุกข์ในรอบ 6 ปี กับการวางบรรทัดฐานทางจริยธรรม”.

ในเสรีภาพ จริยธรรม ความรับผิดชอบ. หนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสครบรอบ 6 ปี

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ : 4 กรกฎาคม 2546

สมบุญ วิทยาวารกุล. ทัศนคติของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการเสนอภาพข่าวที่หมิ่นเหม่

ทางศีลธรรมบนหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะ

วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สมหมาย ปาวิจิตต์. พัฒนาการควบคุมตนเองของหนังสือพิมพ์ : วิเคราะห์ความเป็นไปได้ใน

สังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. จริยธรรมสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่ง

ประเทศไทย. ใน วันนักข่าว.5 มีนาคม 2547 กรุงเทพฯ : สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์

แห่งประเทศไทย. 2547

สุกัญญา ตีระวนิช. เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. สาขา

นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 4, 2532.

สุจิตรา สันทวีวงศ์. การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในประเด็นขัดแย้งทาง

ผลประโยชน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2543.

สุวรรณี กัลยาณสันต์. การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

สุวัฒน์ ทองธนากุล. ปัญหาด้านจริยธรรม และบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติในการ

กำกับด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรไทย. 2542

เสฐียร พันธรังสี. เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. สาขา

นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 4, 2532.

อรรถวุฒิ จันทบุษราคัม. ความตึงเครียดโครงสร้างและความสามารถในการทำนายของแบบทดสอบ
วัดระดับแรงจูงใจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2539.

อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์. ปัจจัยในการนำเสนอข่าวสารพัดผลและการยอมรับของหนังสือพิมพ์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อรุณ วานิชทวีวัฒน์. กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี พ.ศ. 2537
ถึง พ.ศ.2539. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2539.

อรรถพร มุลจันทร์. การนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

อังคณา ลิ้มปัทมปาณี. การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ต่อนักการเมือง ศิลปินนักแสดง
นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อิสเรศ อุดมพิทยาคม. บทบาทของสื่อมวลชนกับความเป็นกลางทางการเมือง ศักยภาพของ
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ช่วงระหว่าง 6 กรกฎาคม พ.ศ.2543- 6 กรกฎาคม
พ.ศ.2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

2545.

อุราเพ็ญ ตริยางค์กุล. จริยธรรมของผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์ต่อการเสนอข่าวความ
รุนแรง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2535.

ภาษาอังกฤษ

Belsey, Andrew and Ruth Chadwick. Ethical Issues in Journalism and the Media. London and New York, 1992.

Banerjee, Indrejit. Media Ethics in Malaysia: Critical Issues and Perspectives. in Venkat Iyer, ed. Media Ethics in Asia: Addressing the Dilemmas in the Information Age. Singapore: AMIC, 2002

Black, J. ; B. Steel และ R. Barney. Doing Ethics in Journalism. 2nd ed. Boston: Allyn and Bacon, 1995.

Christians, Clifford G.; Kim B. Rotzoll and Mark Fackler. Media Ethics : Cases and Moral Reasoning. New York : Longman, 1983.

Chrisitians, James L. Philosophy : An Introduction to the Art of Wondering. 2nd ed. Fort Worth : Harcourt Brace College Publishers, 1998.

Fink, Conrad C. Media Ethics. Boston : Allyn and Bacon, 1995.

Gilani, Ijaz Shafi. Media Ethics in Pakistan: Meeting New Challenge. in Venkat Iyer, ed. Media Ethics in Asia: Addressing the Dilemmas in the Information Age. Singapore: AMIC, 2002

Grassian, Victor. Moral Reasoning. 2nd ed. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1992.

Gunewardena, Victor. Communication Ethics and the Role of the State. in Communication Ethics : A South Asian Perspective. Singapore : AMIC, 1997.

- Hwa, Ang Peng. Media Ethics in Singapore : Pushing Self-regulation in a Tightly Controlled environment. in Venkat Iyer, ed. Media Ethics in Asia: Addressing the Dilemmas in the Information Age. Singapore: AMIC, 2002
- Ibrahim, Faridah. Media Ethics in Malaysia : A Case of Language Objectivity. in Venkat Iyer, ed. Media Ethics in Asia: Addressing the Dilemmas in the Information Age. Singapore: AMIC, 2002
- Johannesen, Richard. Communication Ethics : Centrality, Trends, and Controversies. ใน B. William และ Gudykunst, eds. Communication Yearbook. Vol. 25. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, 2001
- Madsen, Peter and Jay M. Shafritz. Essentials of Bussiness Ethics. Meridian Book, 1990.
- Merrill, John C. Ethics and Journalism. in Ethics and the Press : Reading in Mass Media Morality. New York : Hastings House Publishers, 1975.
- Middleton, John. Media Ethics in Japan: Need for tougher controls. in Venkat Iyer, ed. Media Ethics in Asia: Addressing the Dilemmas in the Information Age. Singapore: AMIC, 2002
- Narayan, S. Venkat. Media Ethics in India : Where Voluntary and Statutory Regulation Co-exist. in Venkat Iyer, ed. Media Ethics in Asia: Addressing the Dilemmas in the Information Age. Singapore: AMIC, 2002
- Shrivastava, K.M. Media Ethics in India : From Gandhi to Tehelka. in Venkat Iyer, ed. Media Ethics in Asia: Addressing the Dilemmas in the Information Age. Singapore: AMIC, 2002
- Smith, Ron F. Groping for Ethics in Journalism. 4th ed. Ames : Iowa State University Press, 1999.

ภาคผนวก

รายชื่อมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่ได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	สถาบันราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยเกริก	สถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน	สถาบันราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	สถาบันราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	สถาบันราชภัฏเทพสตรีลพบุรี
มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา	สถาบันราชภัฏธนบุรี
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	สถาบันราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยนเรศวร	สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยบัณฑิตสงขลา	สถาบันราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยบูรพา	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยพายัพ	สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรรณ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยโยนก	สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยรังสิต	สถาบันราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	สถาบันราชภัฏยะลา
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีจันทบุรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	สถาบันราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม	สถาบันราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยสยาม	สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	สถาบันราชภัฏสงขลา
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย	สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รายชื่อมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่ได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

วิทยาลัยทองสุข	สถาบันราชภัฏสุรินทร์
สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี	สถาบันราชภัฏอุดรธานี
สถาบันราชภัฏจอมบึงราชบุรี	สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี	ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

รายชื่อหน่วยงานที่ส่งข้อมูลคืนกลับ

1. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
2. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
3. มหาวิทยาลัยเกริก
4. มหาวิทยาลัยสยาม
5. สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
6. สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
7. มหาวิทยาลัยนเรศวร
8. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
9. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
10. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติผู้วิจัย

ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ

อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

Ph.D. in Mass Communications

University of Wisconsin - Madison

M.S. Agricultural Journalism

University of Wisconsin - Madison

อ.บ. (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานวิจัย

- เป็นผู้ร่วมวิจัยการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนนโยบายแห่งชาติ. กรมประชาสัมพันธ์, 2545 นำเสนอในที่ประชุมกรรมการบริหารของกรมประชาสัมพันธ์ และจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานสัมพันธ์ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เป็นผู้ร่วมวิจัยรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัยไทย. ที่ประชุมประธานสมาคมมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปอมท.), 2544. นำเสนอผลการวิจัยในการประชุมวิชาการประจำปีของที่ประชุมประธานสมาคมอาจารย์แห่งประเทศไทย วันที่ 21 พฤษภาคม 2543 และ ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นรูปเล่มโดยการสนับสนุนของทบวงมหาวิทยาลัย
- เป็นผู้ร่วมวิจัยการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาทั่วไป ปีการศึกษา 2539-2542. มิถุนายน 2543. นำเสนอผลงานวิจัยในรูปเอกสารวิจัยต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- How Bureaucratic Writing Style Affect Readers' Perception of Source Credibility. เผยแพร่ในวารสารวิชาการ Journalism Quarterly, 1991.